ΝΕΟΛΟΓΟΥ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ, ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ Σ. Ι. ΒΟΥΤΥΡΑΣ.

ΑΡΙΘΜΟΣ 48. ΤΟΜΟΣ Β'. 26 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1893.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΤΙΤΛΩΝ

«ΠΡΟΕΔΡΟΥ» ΚΑΙ «ΤΟΠΟΝ» ΕΠΕΧΟΝΤΟΣ.

Δημοσιεύσαντες προηγουμένως ἔγγραφον γνώμην τοῦ γερκροῦ μητροπολίτου Ἀμασείας κ. Ἀνθίμου Ἀλεξούδη ἐπὶ τοῦ παρὰ τῇ Μεσαιωνολογικῇ Ἑταιρίας τεθέντος θέματος «Τί σημαίνει ἱστορικῶς καὶ κανονικῶς ὁ τίτλος «προέδρου» καὶ ὁ «τόπον ἐπέχοντος» ἐν ταῖς ἀρχιερατικαῖς ὑπογραφαῖς», ἐκδίδομεν νῦν καὶ ἑτέραν διὰ ταύτης ὁ σεβασμιώτατος μητροπολίτης Ἀμασείας ἀπάντησιν εἰς ἀντίρρησιν, ἣν ἐν ἐφημερίδι σμυρναϊκῇ ἐξέδωκεν ὁ θεοφιλ. ἐπίσκοπος Ἡλιουπόλεως καὶ Θυατείρων κ. Ταράσιος, εἰς διάφορα ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου συμπεράσματα προβαίνων. Πρὸς τὴν Ἑταιρίαν ἀπέστειλεν ἰδίαν ἐκθεσιν καὶ λιτὴν γνώμην καὶ ὁ σεβασμ. μητροπολίτης Σμύρνης κ. Βασίλειος, ταύτην δέ, μετὰ τὴν ἐν συνεδρίᾳ τῆς Ἑταιρείας ἀνάγνωσιν, ὡς καὶ δευτέραν γνωμοδότησιν, δι' ἧς ὁ πολύπειρος ἐρευνητὴς τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας καὶ ἡμέτερος φίλτατος συνεργάτης κ. Μανουὴλ Ι. Γεδεὼν εἰσάγει τὴν πειστικωτέραν τοῦ προβλήματος λύσιν, θέλομεν δημοσιεύσει ἐν προσεχεῖ τῆς «Ἑβδομαδ. Ἐπιθεωρήσεως» ἀριθμῷ.

Αἶαν ἀσμένως εἴδομεν ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 167 τοῦ 1893 φύλλῳ τῆς ἐφημερίδος «Κωνσταντινουπόλις» δημοσιευομένας παρατηρήσεις τινάς, μετενεχθείσας ἐκ τῆς ἐφημερίδος «Ἀλιαθείας» ἐπὶ τῆς πρὸς τὴν ἐν Κων]πόλει Μεσαιωνολογικὴν Ἑταιρίαν ἀποσταλείσης πραγματείας ἡμῶν περὶ τῶν ἐν ταῖς ἀρχιερατικαῖς ὑπογραφαῖς τίτλων «προέδρου» καὶ «τὸν τόπον ἐπέχοντος», δημοσιευθείσης ἐν τῇ «Ἐκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ» (Ἔτος ΙΓ', σελ. 57) καὶ τῇ «Ἑβδομαδιαίᾳ Ἐπιθεωρήσει» τοῦ «Νεολόγου» (τόμος Β', σελ. 541 καὶ ἑξῆς). Ἀλλ' ἀναγνόντες καὶ θεωροῦντες τό γ' ἐφ' ἡμῖν αὐτὰς οὐ μόνον εἰς ἀκριβεστέραν ἐξέλεγξιν τῆς ἱστορικῆς ἀληθείας μὴ τεινούσας, ἀλλὰ τοὐναντίον εἰς μείωσιν αὐτῆς, διὰ τοῦτο ἀναγκαζόμεθα, καίπερ ὀψέ, ὡς περιστοιχούμενοι καὶ ὑπὸ ἀρχιερατικῶν καθηκόντων, ὅπως καὶ ἡμεῖς μεθ' ὅλην τὴν βαθεῖαν ὑπόληψιν, ἣν τρέφομεν πρὸς τὸν σοφὸν ἱεράρχην τῆς Ἡλιουπόλεως Ταράσιον, ἐπενέγκωμεν τὰς δεούσας παρατηρήσεις ἐπὶ τῆς πολλοῦ λόγου ἀξίας ἐπικριτικῆς καὶ συμπληρωτικῆς, κατὰ τὴν θεοφιλίαν του, πραγματείας.

Καὶ πρῶτον περὶ τοῦ τίτλου «Πρόεδρος» προκειμένου, ὁ σοφὸς ἱεράρχης ἐν τῇ ἐν λόγῳ πραγματείᾳ αὐτοῦ ἐπάγει τάδε· «Ἡ λέξις προεδρεύω, πρόεδρος, προεδρικῶς, ἐν τῇ Ἁγίᾳ Γραφῇ οὐχ εὑρίσκεται, οὐδὲ καὶ ἐν τοῖς ἀποστολικοῖς κανόσιν, ἀλλ' οὐδὲ καὶ τῶν ἁγίων τῆς Ἐκκλησίας Πατέρων οὐδεὶς μνημονεύεται ὅτι ὡς πρόεδρος ἢ προεδρικῶς ἔλαβέ ποτε τὴν δεῖνα ἢ δεῖνα Ἐκκλησίαν καὶ ὅτι. . . . κατ' ἐκκλησιαστικὴν σημασίαν καὶ ἔννοιαν πρόεδροι ἢ προεδρικοὶ καλοῦνται οὐχὶ πάντες ἀνεξαιρέτως οἱ μητροπολῖται οἱ ἀπὸ ἐπαρχίας εἰς ἐπαρχίαν σχολάζουσαν μετατιθέμενοι.... ἀλλ' ὅτι τοιοῦτοι εἶναι καὶ λέγονται πάντες ἀνεξαιρέτως καὶ μόνοι οἱ μητροπολῖται οἱ ἀπὸ μειζονος εἰς ἐλάσσονα ἐκκλησίαν μετατιθέμενοι κατ' οἰκονομίαν πάντως ἐκκλησιαστικὴν καὶ συγκατάβασιν».

Ταῦτα πρὸς συμπλήρωσιν τῶν ὑφ' ἡμῶν λεχθέντων καὶ τελείαν λύσιν τοῦ προκειμένου ζητήματος ἐπάγει ὁ ῥηθεὶς ἱεράρχης, οὐχὶ ὅμως ἄχραντα καὶ τέλεια ἐν πᾶσι καὶ ἀναμάρτητα· καθ' ὅσον ἐν μὲν τῇ Ἁγίᾳ Γραφῇ ἀναγιγνώσκεται, ὡς γνωστόν, ἡ λέξις «πρωτοκαθεδρία»· «φιλοῦσι τὴν πρωτοκλισίαν ἐν τοῖς δείπνοις καὶ τὰς πρωτοκαθεδρίας ἐν ταῖς συναγωγαῖς» (Ματθ. 23, 6. Μαρκ. 12, 39. Λουκ. 11, 43), ταυτόρριζος καὶ ταυτόσημος τῇ λέξει «προεδρεία». Ἐν δὲ τοῖς ἀποστολικοῖς κανόσιν ἴσως μὲν δὲν εὑρίσκονται αἱ λέξεις αὗται· τοῦτο ὅμως πρὸς ἀποφυγὴν τῶν σοφισμάτων, δέον νὰ μὴ λαμβάνηται ὡς ἀπόδειξις καὶ τῆς ἀνυπαρξίας καὶ τῶν πραγμάτων ὡς καὶ ἐν πλείστοις ὅσοις ἄλλοις ζητήμασι θεολογικοῖς δὲν γίνεται χρῆσις τῶν ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας μετὰ ταῦτα διατυπωθέντων ὅρων, καίπερ ὑπαρχόντων τῶν

δι' αὐτῶν ἐκφραζομένων ἐννοιῶν καὶ πραγμάτων· ἀλλὰ τῇ ἀληθείᾳ αἱ ἐν τῇ Ἀποστολικῇ ἐποχῇ ἐν χρήσει οὖσαι ἐκφράσεις αἱ καὶ ἐν τῇ προτέρᾳ ἡμῶν πραγματείᾳ προγραφεῖσαι, πρῶτος ἐν ἴσοις (Primus inter pares), Ἐπίσκοπος πρώτης ἕδρας (Episcopus primae sedis), ἡγούμενοι, προεστῶτες (Preposili, Antistites), καὶ ἄλλαι πολλαί, τί ἄλλο σημαίνουσιν ἢ ὅπερ καὶ ἡ λέξις «πρόεδρος»; Παρὰ δὲ τοῖς Πατρᾶσιν οὐδεὶς λέγεται Πρόεδρος, ἢ ὅτι προεδρικῶς ἔλαβε τὴν δεῖνα ἐπαρχίαν ἐν ἀντιδιαστολῇ βεβαίως πρὸς ἄλλους μὴ τοιούτους, καθ' ὅσον καὶ παρ' αὐτοῖς ἵν ἐν χρήσει ἡ περὶ τῆς λέξεως ταύτης ἐν τῇ ἀποστολικῇ ἐποχῇ καὶ οὐχὶ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ἐπικρατοῦσα ἔννοια, καθ' ἣν δηλ. πρόεδρος καλεῖται πᾶς ἐπίσκοπος ὡς προεδρεύων, προϊστάμενος, τῆς ἑαυτοῦ παροικίας, ὅπερ εἴρηται καὶ ἐν τῇ προτέρᾳ ἡμῶν πραγματείᾳ, μαρτυρεῖται δὲ καὶ βεβαιοῦται ὑπὸ πάντων, ὡς π. χ. ὑπὸ τοῦ ἱεροῦ Θεοδωρήτου, γράφοντος «πρόεδρος Ἀντιοχείας. . . πρόεδρος Λαοδικίας. . . πρόεδρος Δορυλαίου . . . πρόεδρος τῆς Κωνστ]πόλεως. . . πρόεδρος τῆς Ρώμης» «προέδρου ταῖς ὁρισθείσαις Ἐκκλησίαις προεδάλετο» (Ἐκκλησιαστ. Ἱστορ. βιβλίον Δ.), ὑπὸ τοῦ Συντάγματος τῶν ἱερῶν Κανόνων, ἔνθα ἀναγινώσκομεν «καὶ φησὶ τὸν Κων/πόλεως ἀρχιεπίσκοπον ἔχειν τῶν ἄλλων τὴν προεδρείαν» (τόμος Α', σ. 42. 143) «καθὼς καὶ τῷ ἐν τῇ Ρωμαίων Ἐκκλησίᾳ προεδρεύοντι» (τόμ. Β'. σ. 128) «τῷ δὲ Κων]πόλεως προέδρῳ ἔξεστι. . . .» (τόμος ΣΤ'., σ. 428) ὑπὸ τοῦ Ἰωάννου Νικοπόλεως καλουμένου «προέδρου τῆς «παλαιᾶς Ἠπείρου» (Baron. Annal. ad an. Chr. 519) ὑπὸ τοῦ Μ. Βασιλείου, τοῦ καὶ ὑπὸ τῆς Α Θεοφιλίας τοῦ ἁγ. Ἡλιουπόλεως μνημονευθέντος, ὅστις «προεδρείαν τῶν Ἀποστόλων γράφων ἐννοεῖ αὐτὴν ταύτην τὴν ἐπισκοπὴν ἤτοι τὸν βαθμὸν ταῦ ἐπισκόπου» (Ἐπιστολὴ νε'.) ἔτι δὲ καὶ ὑπὸ πλείστων ὅσων ἄλλων (ἴδ. καὶ ΜΗ' κανόνα τῆς ΣΤ' ἁγίας οἰκουμ. Συνόδου). Ὥστε κατὰ ταῦτα, πᾶς ἐπίσκοπος καλεῖται πρόεδρος τῆς ἑαυτοῦ ἐκκλησιαστικῆς παροικίας καὶ εἶναι καὶ γινώσκεται ὁ φυσικὸς πρόεδρος τοῦ ἱεροῦ κλήρου καὶ τοῦ εὐσεβοῦς λαοῦ αὐτῆς. Εἶτα ὅμως ἐκ τῆς καθολικῆς ταύτης σημασίας, καὶ μέχρι σήμερον σιωπηλῶς καὶ ἐν τῷ πνεύματι τῆς Ἐκκλησίας σωζομένης, ἐλήφθη ἡ λέξις ὑπὸ ἑτέραν εἰδικωτέραν σημασίαν καὶ ἀπεδίδετο, ὡς λέγομεν καὶ ἐν τῇ προτέρᾳ ἡμῶν πραγματείᾳ, ἐκείνῳ τῶν μητροπολιτῶν, ὅστις ἢ μετετέθη ἐκ τῆς ἑαυτοῦ ἐπαρχίας εἰς ἑτέραν τινα, ἢ πρὸς τῇ ἑαυτοῦ καὶ ἑτέραν προσεκτήσατο, κατ' ἐπίδοσιν, ἐπαρχίαν, ἐκκλησιαστικῇ ἀποφάσει, καθ' ὅσον κανονικὸς ἐπίσκοπος ὀνομάζεται καὶ εἶναι αὐτὸς ἐκεῖνος, ὑπὲρ οὗ τὸ μυστήριον τῆς χειροτονίας ἐπιτελεῖται καὶ ἐν τῇ ἐπικλήσει τοῦ παναγίου Πνεύματος ἐκφωνεῖται τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἀνακηρυττομένου ἐπισκόπου ἢ μητροπολίτου ταύτης ἢ ἐκείνης τῆς ἐπισκοπῆς ἢ μητροπόλεως, τῇ κανονικῇ ψήφῳ καὶ δοκιμασίᾳ τῶν ἁγιωτάτων μητροπολιτῶν, ἀρχιεπισκόπων καὶ ἐπισκόπων· πᾶσαι δὲ αἱ μετὰ ταῦτα γινόμεναι μεταθέσεις αὐτοῦ ἀνάγονται εἰς τὰς κατ' ἐκκλησιαστικὴν οἰκονομίαν ἀνέκαθεν γινομένας πράξεις τῆς Ἐκκλησίας, ὑπὸ τῆς ἀνάγκης ὑπαγορευομένας, καὶ οὐχί, ὡς λέγει, ὁ σοφὸς ἱεράρχης ὅτι «πρόεδροι» εἶναι καὶ λέγονται πάντες ἀνεξαιρέτως καὶ μόνοι οἱ μητροπολῖται 'οἱ ἀπὸ μείζονος εἰς ἐλάσσονα Ἐκκλησίαν μετατιθέμενοι, καθ' ὁδονὲχομεν πλεῖστα παραδείγματα ἀρχιερέων, ἅτινα ἀγνοοῦμεν πῶς διέφυγον τὸ ὀξυδερκὲς βλέμμα τοῦ σοφοῦ ἱεράρχου, μετατεθέντων ἀπὸ ἐλάσσονος εἰς μείζονα ἐπαρχίαν καὶ φερόντων τὸν τίτλον τοῦ προέδρου τῆς εἰς ἣν μετέδησαν ἐπαρχίας· οὕτω π. χ. ὁ Σπλυδρίας Ματθαῖος (1834—1838) γενόμενος Δημητριάδος (1838—1841), καὶ μετὰ ταῦτα Γάνου καὶ Χώρας (1841—1845), ὑπεγράφετο ἐν ἐπισήμοις πατριαρχικαῖς καὶ συνοδικαῖς πράξεσι «πρόεδρος Γάνου καὶ Χώρας», καίτοι ἡ μετάθεσις ἦν ἀπὸ ἐλάσσονος εἰς μείζονα ἐπαρχίαν. Τῷ Λαρίσσης Διονυσίῳ δίδοται ἡ Προῦσα προεδρικῶς (τῷ 1660) ('Αθ. Ἑλλάντου σελ. 160)· ὁ Σουγδαίας γενόμενος Νικαίας (1488) ὑπεγράφετο «ὁ ταπεινὸς μητροπολίτης πρώην Σουγδαίας καὶ πρόεδρος Νικαίας Θεοφάνης» (Ἐκκλ. Σύλλεκτα Ἐπαμεινώνδου Σταματιάδου, ἐν Σάμῳ, 1891 σελ. 34)· ὁ Περγάμου προσκτησάμενος καὶ τὴν Αἶνον, κατ' ἐπίδοσιν, ἐπὶ πατριάρχου Κων/πόλεως Ἰωάννου τοῦ Γλυκέος ὑπεγράφετο «ὁ Περγάμου καὶ πρόεδρος Αἴνου Ἀρσένιος» (1315)· ὁ δὲ Νυμφαίου ὑπεγράφετο «ὁ Νυμφαίου καὶ πρόεδρος Δέρκων Θεόδουλος» (1316)· ὁ Βρύσεως ὁμοίως ὑπεγράφετο «ὁ Βρύσεως καὶ πρόεδρος Κυζίκου Θεοδώρητος» (1370) (Acta Patriarchatus τόμ. Α', σελ. 5, 51. 531). Ὁμοκαρίας μνήμης Πατριάρχης Κων/πόλεως Διονύσιος ὁ Ε' ἀπὸ Κρήτης, Διδυμοτείχου, εἶτα Ἀδριανουπόλεως γενόμενος, καὶ μετέπειτα Νικαίας ὑπεγράφετο «πρόεδρος Νικαίας Διονύσιος» (ἴδε ἐγκυκλίους ἐκκλησιαστικὰς ἐπιστολὰς τῆς 6 καὶ 7 Ἰουνίου τῆς 15 Ἰουλίου καὶ 16 Αὐγούστου τοῦ ἔτους 1882, τῆς 3 Μαρτίου τῆς 31 Μαΐου τῆς 17 Ἰουνίου τῆς 15 Ἰουλίου καὶ τῆς 10 Νοεμβρίου τοῦ 1883· ἐπὶ τῆς πατριαρχείας τοῦ παναγιωτάτου πρώην Κων/πόλεως Ἰωακείμ τοῦ Γ'. καὶ ἑτέρας ἐφεξῆς ἐπὶ τῆς τοποτηρητείας τοῦ ἀειμνήστου Ἐφέσου κυροῦ Ἀγαθαγγέλου τῷ 1884) καίπερ τῆς μεταθέσεως ἀπὸ ἐλάσσονος εἰς μείζονα ἐπαρχίαν οὔσης. Ἐνταῦθα παρεκβατικῶς δέον νὰ εἴπωμεν ὅτι ἐξ ἔθους ἀρχαίου τῷ λαμβάνοντι ἐκ περιτροπῆς τρεῖς διαφόρους ἐπαρχίας ἀρχιερεῖ, κατὰ τὴν ἀνάγκην, οἰκονομίᾳ χωρεῖν ἡ Ἐκκλησία, εἴγε καὶ εἰς τετάρτην ἐπαρχίαν διώριζε τὸν ἴδιον, ἀπένεμεν αὐτῷ τὴν ἐπαρχίαν ταύτην προεδρικῶς, κἀκεῖνος δὲ συνεπῶς ὑπεγράφετο πρόεδρος τῆς τοιαύτης ἐπαρχίας· τοὐναντίον δὲ πάλιν ἐξ ἔθους ἀρχαίου κεκτημένου ἰσχὺν ἐκκλησιαστικῆς πράξεως ἐν ἐνεργείᾳ οὔσης, πᾶς ἐπίσκοπος ἢ μητροπολίτης ἢ πατριάρχης δύναται ἐκ περιτροπῆς νὰ ἐπαναλάβῃ τὸν ἑαυτοῦ θρόνον δίς, τρὶς καὶ πολλάκις ὡς π. χ. ὁ ἀοίδιμος Κύριλλος ὁ Λούκαρις ὁ ἑξάκις τὸν οἰκουμενικὸν πατριαρχικὸν θρόνον κοσμήσας καὶ ἕτεροι πατριάρχαι καὶ μητροπολῖται ὡς ὁ μακαρίτης Προκόπιος (ὁ Μπαλτζόγλους) τρὶς ἐκ περιτροπῆς λαοῦν τὴν μητρόπολιν Σωζουσγαθουπόλεως τῷ 1834—1836, τῷ 1842—1852 καὶ τῷ 1858—1872 καὶ ἄλλοι πλεῖστοι. Ὥστε ἐκ πάντων τούτων τῶν παραδειγμάτων καταφαίνεται ὅτι ἥ τε ἐκκλησιατικὴ ἱστορία ἀφ' ἑνὸς καὶ ἡ διηνεκὴς πρᾶξις τῆς Ἐκκλησίας ἀφ' ἑτέρου ἐπιμαρτυροῦσι πᾶν τὸ ἐναντίον τῆς λελανθασμένης γνώμης τοῦ ἀγαπητοῦ

ἡμῶν ἀδελφοῦ θεοφιλεστάτου ἐπισκόπου Ἡλιουπόλεως Ταρασίου.

Ὅσον δ' ἀφορᾷ εἰς τὸν τίτλον «τὸν τόπον ἐπέχων» ὁ ἅγιος Ἡλιουπόλεως ἐπισπερχῶς καὶ ἐκφαντικῶς ἀποφαίνεται, χάριν ἱστορικῆς δίδεν ἀληθείας καὶ ἀκριβεστέρας ἐξελέγξεως τῶν πραγμάτων, ὅτι ὁ τίτλος οὗτος ἀνέρχεται εἰς χρόνους ἀρχαιοτέρους τοῦ μεσαίωνος καὶ εἰς κύκλον πολὺ εὐρύτερον τοῦ ὑφ' ἡμῶν εἰρημένου, καθ' ὅσον ἀπενέμετο εἰς πάντας ἀδιακρίτως τοὺς ἀρχιερεῖς τοὺς ἐν τινι οἰκουμενικῇ ἢ τοπικῇ συνόδῳ ἱεράρχας ἀντιπροσωπεύοντας ἑτέρους μὴ δυναμένους ἕνεκα διαφόρων αἰτίων αὐτοπροσώπως παρουσιάσαι· καὶ ὅτι μὲν τοῦτο ἀληθὲς οὐδεὶς ὁ ἀμφιβάλλων, οὐδὲ ὁ ἀγνοῶν, ὅσον ἐλάχιστα καὶ ἂν ὦσιν αἱ ἱστορικαὶ αὐτοῦ γνώσεις· τὸ τοιοῦτον ὅμως ἦν πρόσκαιρον καὶ προσωρινὸν διαρκοῦν μόνον, πλὴν ὀλιγίστων ἐξαιρέσεων, ἁπλῆς ἱστορικῆς μνείας ἕνεκα γιγνομένων, κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς συνόδου ἢ προκαλούσης τοῦτο ἀνάγκης, διὸ καὶ ἔχομεν πλεῖστα ὅσα παραδείγματα ἀρχιερέων ἐν διαφόροις συνόδοις, ἔτι δὲ καὶ τοὐναντίον, ἀπαντῶμεν δηλ. παραδείγματα πλείστων ἀρχιερέων τῶν αὐτῶν ἀντιπροσωπευομένων ὑπὸ διαφόρων ἐν διαφόροις συνόδοις· οὕτω π. χ. ὁ Ἐφέσου Δανιὴλ ἐν μὲν τῇ ἐν τῷ πανσέπτῳ ναῷ τῆς Παμμακαρίστου συγκροτηθείσῃ συνόδῳ τῷ 1484 συνεδριάζων ἐπέχει καὶ «τὸν τόπον τοῦ ἁγιωτάτου πάπα καὶ πατριάρχου Ἀλεξανδρείας Γρηγορίου», ἐν δὲ τῇ κατὰ τὸ 1488 συγκροτηθείσῃ συνόδῳ περὶ τῆς τὸ δεύτερον εἰς τὸν πατριαρχικὸν θρόνον ἀποκαταστάσεως Διονυσίου τοῦ Α' ὡσαύτως συνεδριάζων ἔχει καὶ τὴς γνώμας τοῦ Χαλκηδόνος καὶ τοῦ Μιτυλήνης (ὅρα Ἐκκλησιαστικὰ σύλλεκτα σελ. 29, 33). Τὸν δὲ Ρώμης βλέπομεν ἀντιπροσωπευόμενον ὁτὲ μὲν ὑπὸ τοῦ Θεσσαλονίκης, ὁτὲ δὲ ὑπὸ τοῦ Ἀθηνῶν, ἄλλοτε δὲ ὑπὸ τοῦ Κορίνθου, ἢ τοῦ Γορτύνης, τοῦ Δυρραχίου, τοῦ Πατρῶν, καὶ Κώου, ἢ καὶ ὑπὸ ἄλλων διαφόρων προσώπων τοῦ ἱερατικοῦ καταλόγου (ὅρ. πρακτικὰ ἱερῶν Συνόδων καὶ Πραγματείαν περὶ τῆς κανονικῆς δικαιοδοσίας τοῦ οἰκουμ. πατριαρχικοῦ θρόνου ἐπὶ τῶν ἐν Βουλγαρίᾳ ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, ὑπὸ Γρηγορίου ἀρχιγραμματέως τῆς ἱερᾶς Συνόδου, ἐν Κων]πόλει, 1860, σελ. 19 καὶ ἑξῆς). Ἐκ τῶν εἰρημένων καταφαίνεται ὅτι τὸ ὑπὸ τοῦ ἁγίου Ἡλιουπόλεως λεχθὲν δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ οὔτε ὡς νέον τι, καθ' ὅσον οὐδεὶς ὁ ἀγνοῶν τοῦτο, οὔτε ὡς δυνάμενον λυθῆναι τὴν ὑπὸ τῆς τῶν Μεσαιωνικῶν ἐρευνῶν Ἑταιρίας προταθεῖσαν ἡμῖν ἐρώτησιν, τὴν καὶ προκαλέσασαν τὴν προηγουμένην πραγματείαν ἡμῶν. Τοῦτο ἐπίσης ἀδυνατεῖ νὰ πραγματοποιήσῃ καὶ ἡ ἑτέρα τοῦ τίτλου τούτου φάσις, καθ' ἣν οὗτος ἀπεδίδετο ὑπὸ τῶν αὐτοκρατόρων ἢ τῆς Ἐκκλησίας ἢ καὶ ἀμφοτέρων εἰς διαφόρους ἁπλῆς τιμῆς ἕνεκεν, ὅπερ προείρηται καὶ ἐν τῇ προτέρᾳ ἡμῶν πραγματείᾳ, οὐκ ἴδμεν δὲ πῶς ἀπεσιωπήθη ὑπὸ τοῦ ἁγίου Ἡλιουπόλεως. Τοιαῦτα παραδείγματα μεταξὺ τῶν ἄλλων (ὅρα Ἐκκλ. Σύλλεκτα Ἐπαμ. Σταματιάδου, σελ. 16. 38.. Χρονογράφων Δωροθέου Μονεμβασίας, ἐν Βενετίᾳ, 1818, σελ. 397.. Acta Patriarchica τομ. Α', σελ. 118, 119) ἔχομεν καὶ τὰ ἑπόμενα, ἅτινα ἀναγινώσκομεν ἐν χειρογράφῳ κώδικι ἐπισήμῳ νομίμῳ, ἐξ ἀρχαιοτέρου τοιούτου ἀντιγραφέντι τῷ 1689, ἔνθα φαίνονται ἐκ προνομίου ἐκκλησιαστικοῦ ἢ βασιλικοῦ

ὁ Καισαρείας ἔχων καὶ τὸν τόπον τοῦ Ἀλεξανδρείας
ὁ Ἐφέσου » » » τοῦ Ἀντιοχείας
ὁ Ἡρακλείας » » » τοῦ Ἱεροσολύμων
ὁ Θεσσαλονίκης » » » τοῦ Ἀγκύρας
ὁ Τορνόβου » » » τοῦ Καισαρείας
ὁ Ἀδρ]πόλεως » » » τοῦ Ἐφέσου
ὁ Κορίνθου » » » τοῦ Ἡρακλείας
ὁ Μονεμβασίας » » » τοῦ Σίδης
ὁ Ἀθηνῶν » » » τοῦ Ἀγκύρας
ὁ Τραπεζοῦντος » » » τοῦ Καισαρείας
ὁ Λαρίσσης » » » τοῦ Ἐφέσου
ὁ Ναυπάκτου » » » τοῦ Σάρδεων
ὁ Φιλιπ]πόλεως » » » τοῦ Ἐφέσου
ὁ Ρόδου » » » τοῦ Κυζίκου
ὁ Σερρῶν » » » τοῦ Ἐφέσου
ὁ Φιλίππων » » » τοῦ Σάρδεων
ὁ Θηβῶν » » » τοῦ Σίδης
ὁ Λακεδαιμονίας » » » τοῦ Νικαίας.

Ἐν τοῖς τοιούτοις κατατακτέοι καὶ οἱ ἐν τῇ προτέρᾳ πραγματείᾳ ἡμῶν μνημονευθέντες μητροπολῖται, Οὐγγροβλαχίας καὶ μέρους Οὐγγροβλαχίας, ὧν ὁ πρῶτος εἶχε τὸν τόπον τοῦ Καισαρείας, ὁ δὲ δεύτερος τοῦ Ἀμασείας ἐκ προνομίου ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας ἐπιδραβευθέντος αὐτοῖς ἐκ παλαιοῦ· ἔτι δὲ καὶ ὁ ὑπὸ τοῦ ἁγίου Ἡλιουπόλεως μνημονευθεὶς Παρο-Ναξίας, ὅστις ἐπ' ἐκκλησίας ἠμείζετο ὡς ἐπέχων «τὸν τόπον τοῦ Ἐφέσου». Εἶναι γνωστὸν ὅτι αἱ ἐπισκοπαὶ Πάρου καὶ Νάξου ἡνώθησαν εἰς μίαν, προαχθεῖσαν εἰς μητρόπολιν, ϛϡϟα'. ἰνδικτ. ϛ'. (6,591)=1083, ὅπερ συμπίπτει ἐν τῷ χρονικῷ διαστήματι τῆς βασιλείας τοῦ αὐτοκράτορος Ἀλεξίου Α' τοῦ Κομνηνοῦ (1081—1118) (Μουσεῖον καὶ Βιβλιοθήκη τῆς Εὐαγγελικῆς Σχολῆς, περιοδ. Β', ἔτος Α', ἐν Σμύρνῃ, 1876. σελ. 67). Ἐν τούτοις ὅμως ἀμφότεραι αὗται αἱ περιστάσεις οὐδαμῶς καθ' ἡμᾶς δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς κανὼν καὶ πρᾶξις διαρκὴς τῆς Ἐκκλησίας οὐδὲ ἱκανοποιοῦσαι ἡμᾶς τε καὶ τοὺς φίλους ἑταίρους τῆς τῶν Μεσαιωνικῶν ἐρευνῶν Ἑταιρίας, διὸ καὶ ἐμμένομεν τοῖς προρρηθεῖσι καὶ προγραφεῖσιν, ὅτι δηλ. ὁ τίτλος «τὸν τόπον ἐπέχων» ἀπενέμετο ἐκείνῳ τῶν μητροπολιτῶν, ὅστις πρότερον ἐπίσκοπος ὢν μητροπολίτου τινος, εἶτα, ἐκλιπόντος τούτου καὶ τῆς μητροπόλεως αὐτοῦ σχολασάσης ἢ μή, προήγετο εἰς μητροπολίτην, ἀπονεμομένων αὐτῷ ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας τῶν τίτλων καὶ προνομίων τῆς σχολασάσης ἢ μὴ μητροπόλεως. Ὅτι δὲ τοῦτο ἀληθὲς καὶ ὀρθὸν ἥ τε Ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία ἀφ' ἑνὸς καὶ ἡ διηνεκὴς πρᾶξις τῆς Ἐκκλησίας ἀφ' ἑτέρου μονονουχὶ φωνὴν ἀφιᾶσι, διακηρύττουσαι ἕνεκα τούτου· τοῦτο μὲν ὡς διηνεκὲς καὶ αἰώνιον, τὰ δὲ ἕτερα πρόσκαιρα καὶ προσωρινά. Διὸ καὶ βλέπομεν ὅτι, ἐκλιπούσης τῆς μητροπόλεως Κλαυδιουπόλεως, ὁ τέως ἐπίσκοπος αὐτῆς Ποντοηρακλείας, τιμηθεὶς εἰς μητροπολίτην παρὰ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Βασιλείας, ἐπεῖχε τὸν τόπον, τὴν τε ἐξαρχίαν καὶ λοιπὰς προνομίας τοῦ Κλαυδιουπόλεως. Τὸ αὐτὸ ῥητέον καὶ περὶ τῶν μητροπολιτῶν Φιλαδελφείας καὶ Ἀτταλείας, ἔτι δὲ καὶ περὶ τῆς μητροπόλεως Νικαίας, ἥτις πρότερον ἐπι-

σκοπὴ οὖσα τοῦ Νικομηδείας, εἶτα εἰς μητρόπολιν προαχθεῖσα ἐπὶ Οὐάλεντος καὶ Οὐαλεντιανοῦ (+364), ἐπρυτανεύθη διὰ τῶν αὐτῶν τίτλων καὶ προνομίων τῆς μητροπόλεως, διὸ καὶ τιτλοφορεῖται ὁ μητροπολίτης Νικαίας ὑπέρτιμος καὶ ἔξαρχος πάσης Βιθυνίας. (Σύνταγμα ἱερ. Κανόνων· τόμ. Ε', σελ. 66...). Καὶ ταῦτα μὲν ἐπὶ τοῦ παρόντος.

Ἐγράφομεν ἐν Ἀμισῷ τῇ καθ' ἡμᾶς Μητροπόλει τῇ 23 Αὐγούστου 1893.

† Ὁ Ἀμασείας ΑΝΘΙΜΟΣ.

ΠΑΙΔΕΙΑ ΚΑΙ ΠΤΩΧΕΙΑ

κατὰ τοὺς τελευταίους αἰῶνας.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΕΓΓΡΑΦΑ ΕΠΙΒΕΒΑΙΩΤΙΚΑ.

Ἐν σελ. 922, στήλῃ α', στίχῳ 59 γίνεται μνεία τῶν λιτῶν πόρων τῆς ἐν Σταυροδρομίῳ σχολῆς· πρὸς μαρτυρίαν τῶν γραφομένων ἐκδίδομι τὸ κείμενον τοῦ πατριαρχικοῦ καὶ συνοδικοῦ σιγιλλίου, δι' οὗ Καλλίνικος ὁ ἀπὸ Νικαίας ἐμπεδοῖ τὰ τῆς σχολῆς ἔσοδα, γράφων ἐν λεπτομερείᾳ, ὡς εἴθιστο τῷ τότε χρόνῳ καὶ τῇ τότε γενεᾷ. Ἀπὸ τοῦ σιγιλλίου τούτου ἀναμανθάνομεν ὅτι ἡ κοινότης τῶν ὀρθοδόξων ὁμογενῶν τοῦ Σταυροδρομίου εἶχεν ὡρισμένον πρὸς διδασκαλίαν τῶν παίδων ἴδιον οἶκον, ᾠκοδομημένον πρὸ τοῦ 1804. Αὐτόθι εἰκάζω ὅτι ἐλειτούργει στοιχειώδης τις σχολή. Περὶ δὲ τῆς ὁμογενοῦς ὀρθοδόξου κοινότητος τοῦ Σταυροδρομίου ὑφισταμένης αὐτόθι καὶ πρὸ τοῦ 1600 ἔγραψα βραχυτάτην ἀπόμνησιν ἐκδιδομένην ἐν τοῖς φύλλοις τοῦ « Ἀνατολικοῦ Ἀστέρος » τῆς 24, 25 καὶ 27 σεπτεμβρίου τοῦ παρόντος ἔτους 1893, ἐν ᾗ καὶ δύο σχετικὰ γράμματα ἐξέδωκα, τῶν πατριαρχῶν Κωνσταντινουπόλεως Τιμοθέου Β' (1615) καὶ Καλλινίκου Ε' (1805)

ΜΑΝΟΥΗΛ ΙΩ. ΡΕΑΙΔΗΣ.

Τὸ σιγίλλιον ἐστι τόδε:

Καλλίνικος ἐλέῳ Θεοῦ κτλ.

† Πολλοῖς τοῖς ἔξω σοφοῖς, καὶ τοῖς πνευματοφόροις ἱεροῖς πατρᾶσιν ἡμῶν διατεθρύλληται ὅσα καὶ οἷα τὰ τῆς παιδείας ἀγαθά· αὕτη καὶ γὰρ ἡμῖν τὴν τοῦ ἀγαθοῦ καὶ φαύλου διάκρισιν περιποιεῖ, τὰ μὲν ἑλέσθαι, τὰ δὲ φυγεῖν παραινοῦσα, ὑπ' αὐτῆς τὰ ἤθη κοσμούμενα ἐπαινετοὺς ἡμᾶς αὐτοὺς παριστάνουσιν· αὕτη πῶς οἰκονομητέον, πῶς πολιτικοῖς χρηστέον πράγμασι καὶ μυρία ἄλλα συμφέροντα τῷ ἀνθρωπίνῳ βίῳ ἐκδιδάσκει τοὺς μετειληφότας, καὶ τῇ ψυχῇ οἷον κάλλιστον περιτίθησι τὸν κόσμον, καὶ τὴν γνῶσιν τῆς ἀληθείας αὐτῇ περιποιοῦσα, καὶ τὸν ἄνθρωπον, ἦ δυνατόν, ὅμοιον Θεῷ ἀποφαίνουσα. Διὰ ταῦτα καὶ ἡ καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ μεγάλη Ἐκκλησία, ὅπου ἂν κατίδοι σχολὰς συνισταμένας πρὸς διδασκαλίαν τοῦ τοιούτου θεοσδότου τιμίου χρήματος, καὶ τῆς παρ' αὐτῆς ἐπικουρίας δεομένας εἰς διαμονήν, προθύμως πάνυ ἐπιδαψιλεύεται αὐταῖς τὴν ἀντίληψιν. Ἐπειδὴ τοιγαροῦν ἐν τῇ κατὰ τὸ Πέγιογλου Πέραν τῆς πόλεως ἐκκλησίᾳ καὶ ἐνορίᾳ τῶν ἐνδόξων Εἰσοδίων τῆς Ὑπεραγίας Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου ἐντὸς τοῦ Παρμακαπίου ᾠκοδόμηται ἔκπαλαι οἶκος διὰ δαπάνης τῶν ἐκεῖ εὐσεβῶν ἐνοριτῶν καὶ φιλοκάλων χριστιανῶν, καὶ κοινῆς συνδρομῆς καὶ ἐπιμελείας, διωρίσθη εἶναι καὶ λέγεσθαι κοινὸν σχολεῖον τῶν ἑλληνικῶν μαθημάτων, καὶ τῶν ἱερῶν τῆς Ἐκκλησίας γραμμάτων, ἐπὶ τῷ διδάσκειν, οἰκοῦντας ἐν αὐτῷ, τόν τε διδάσκαλον τῶν ἑλληνικῶν, καὶ τὸν παιδαγωγόν, καὶ ἐκπαιδεύειν τοὺς προσερχομένους καὶ φοιτῶντας μαθητάς, καὶ οὕτω χάριν προικὸς ἀφιερώθησαν οἱ οἶκοι, καὶ ἀπεδείχθησαν κοινὰ σχολεῖα παρὰ τῶν ἐνοριτῶν τοῦ Πέγιογλου φιλογενῶν καὶ φιλομούσων προσαφιερωσάντων καὶ ἀναθεμένων αὐτοῖς καὶ βιβλιοθήκην καὶ ὅσα χρειώδη καὶ ἀναγκαῖα, οἷον πακιρικὰ καὶ ἄλλα, καταγραφέντα ἐν τῷ αὐτῷ κώδικι· διὰ σπουδῆς δὲ καὶ ἀόκνου ἐπιμελείας τῶν αὐτῶν εὐλογημένων ἐνοριτῶν, καὶ ἄλλων εὐσεβῶν τοῦ αὐτοῦ ἐχομένων ζήλου, διωρίσθησαν δίδοσθαι εἰς αὐτὰς τὰς σχολὰς ἐτήσια, καὶ μηνιαῖα, καὶ προσφέρεσθαι λόγῳ βοηθείας, ἐκ μὲν τῆς ἐκκλησίας τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Χριστοῦ τῶν Ποστανίων καθ' ἑκαστόν μῆνα γρόσια τὸν ἀριθμὸν δέκα, ἐκ δὲ τῆς Παναγίας τῶν Καφατιανῶν ὡσαύτως δέκα, καὶ ἐκ τῆς τοῦ ἁγίου Νικολάου πέντε, ἐκ δὲ τῆς Ἐλπίδος τῆς ἐν τῷ Κοντοσκάλι τῆς βασιλευούσης ταύτης τῶν πόλεων κατ' ἔτος γρόσια ἑβδομήκοντα πέντε, ἐκ τῆς ἁγίας Κυριακῆς τῆς κατὰ τὸ Κούμ-καπὶ ἐτησίως τριάκοντα, ἐκ τοῦ ἁγίου Νικολάου τῆς Ἁγίας ἐτησίως πεντήκοντα, ὡσαύτως δὲ καὶ ἐκ τῶν ἑξῆς εὐλογημένων ρουφετίων προσφέρεσθαι καὶ δίδοσθαι, ἤτοι ἀπὸ τοῦ κουτίου τοῦ ἐν τῷ Ζιντὰν καπουσὶ τοῦ εὐλογημένου ρουφετίου τῶν ἀμπατζίδων γρόσια ἑξήκοντα, ἀπὸ δὲ τοῦ εὐλογημένου ρουφετίου τῶν φερμελετζίδων τῶν ἐν Γαλατᾷ ἑκατὸν εἴκοσι, ἀπὸ τοῦ εὐλογημένου ρουφετίου τῶν καπήλων τοῦ Γαλατᾶ κατὰ μῆνα γρόσια πέντε, ἀπὸ τῶν μπογιατζίδων τῶν ἐν Γαλατᾷ ἐτήσιον δώδεκα, καὶ παρὰ τοῦ κὺρ Κωνσταντίνου τοῦ ἐν τῷ Χαβιαροχανίῳ κατὰ μῆνα γρόσια πέντε, ἀπὸ τοῦ εὐλογημένου ρουφετίου τῶν ἀμπατζίδων τοῦ Γαλατᾶ ἐτήσιον γρόσια πεντήκοντα, ἀπὸ τῶν πογιατζίδων τῶν ἐν τῇ βασιλευούσῃ ἐτησίως γρόσια εἴκοσι, ἀπὸ τῶν τουζλαητζίδων ἐτήσιον γρόσια πέντε, ὡσαύτως δὲ δίδοσθαι κατὰ μῆνα εἰς τὰς εἰρημένας δύο σχολὰς δεκαοκτὼ γρόσια ἐκ τοῦ ἑνὸς γεδικίου τοῦ καπηλείου Μικροῦ Κανδυλι τοῦ ἐν τῷ Γαλατᾷ, ὅπερ ἀφιέρωται αὐταῖς ἀπὸ ἑλέους φιλογενῶν τινων καὶ φιλοκάλων εὐσεβῶν, ἀφιερώθη δὲ καὶ ἐν μούλκιον γκιαργκήριον ἐργαστήριον φερμελετζιδικὸν κείμενον ἐν τῷ Καρὰ-κιοῖ εἰς τὴν σειρὰν τῶν φερμελετζιδικῶν ἐργαστηρίων, καὶ ἔχον ἐκ μὲν τοῦ ἑνὸς μέρους τὸ ἐργαστήριον τοῦ Γεωργίου Κώου, ἐκ δὲ τοῦ ἑτέρου τοῦ Νικολάου Τηνιακοῦ, καὶ προσηρμόσθη ἀνατεθὲν ταῖς εἰρημέναις δύο σχολαῖς παρ' αὐτοῦ τοῦ εὐλογημένου ρουφετίου τῶν φερμελετζίδων, ἐξ οὗ διωρίσθη δίδοσθαι αὐταῖς καὶ ἐτήσιον γρόσια πεντήκοντα. Τούτων τοίνυν οὕτω θεοφιλῶς ἀφιερωθέντων, πρὸς βοήθειαν καὶ ἀρίστην οἰκονομίαν αὐτῶν τῶν δύο συσταθεισῶν σχολῶν, ἐγένετο κοινὴ συμφωνία μεταξὺ τῶν ἐνοριτῶν τοῦ Πέγιογλου ὁμογενῶν εὐσεβῶν μετὰ τῶν χριστιανῶν τοῦ εὐλογημένου ρουφετίου καὶ συστήματος τῶν ἐν τῷ Γαλατᾷ φερμελετζίδων, καὶ συνθήκη ἀπαράτρεπτος καὶ ἀπαράβατος διὰ κοινῶν ἐνυπογράφων αὐτῶν ἀμφοτέρων γραμμάτων, ὅπως τὴν φροντίδα καὶ ἐπιστασίαν τῶν εἰρημένων δύο σχολείων καὶ τὴν εἰς τὸ ἑξῆς ἀρίστην διοίκησιν αὐτῶν ἀναλάβωσιν οἱ εὐλογημένοι χριστιανοὶ τοῦ ρουφετίου τῶν φερμελετζίδων, καὶ ἐπιστατοῦντες φιλοθέῳ σπουδῇ ἐπιμελῶνται τῆς πιστῆς αὐτῶν οἰκονομίας, καὶ τῆς ἀόκνου παραδόσεως τῶν διδασκάλων, καὶ τῆς ἐπιδόσεως τῶν ἐν αὐτοῖς ἔρωτι παιδείας φοιτώντων μαθητῶν, οἵτινες καὶ κατὰ τὰς ἐγγράφους πρὸς ἀλλήλους συμφωνίας καὶ τὰς μετ' εὐχῶν ἐκκλησιαστικῶν γενομένας πρὸς αὐτοὺς προτροπάς, ἐδέξαντο εὐπειθῶς καὶ προθύμως τὴν ἀφιερωθεῖσαν αὐτοῖς προστασίαν καὶ φροντίδα, καὶ τὴν ἐμπιστευθεῖσαν τῷ εὐλογημένῳ αὐτῶν ρουφετίῳ ἐπιμελῆ οἰκονομίαν περὶ τὰ δύο ταῦτα κοινὰ σχολεῖα, ὑποσχόμενοι ἐν ἀνεπιστρόφῳ λογισμῷ καὶ γνώμῃ ἀμεταθέτῳ, ὅσα ἂν προσδαπανηθῶσιν εἰς τὰς χρείας αὐτῶν ἔξοδα πλείω δηλαδὴ τῶν ἀπηριθμημένων ἀνωτέρω εἰσοδημάτων ἐτησίως, καὶ μηνιαίων, καὶ ἄλλων κυρίων, ἢ τυχηρῶν, ταῦτα καταβάλλειν ἐξ ἰδίων αὐτῶν, καὶ διδόναι πρὸς ἀναπλήρωσιν προθύμως, χωρὶς τοῦ ἀπαιτεῖν ὅλως παρὰ τῶν ἐν τῷ Πέγιογλου ἐνοριτῶν προκρίτων καὶ τῶν λοιπῶν ἐκεῖ εὐλογημένων χριστιανῶν οὐδέν, μέχρι καὶ αὐτοῦ τοῦ λεπτοῦ, ἀλλ' ὡς ἀναγραφόμενοι κτίτορες καὶ διοικηταὶ αὐτῶν τῶν δύο κοινῶν σχολείων, καὶ ἅπαξ ἐμπιστευθέντες καὶ ἀναζωσάμενοι τὴν προστασίαν αὐτῶν καὶ κηδεμονίαν, ὀφείλουσιν ὑπεραγωνίζεσθαι καὶ κοπιᾷν ὑπὲρ τῆς συστάσεως αὐτῶν καὶ διαμονῆς, καὶ φροντίζειν ἵνα κατὰ τὴν ἑορτὴν τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν ἀνὰ πᾶν ἔτος ἐκτελῆται δι' ἱεροῦ συλλειτουργοῦ μία ἀρτοκλασία εἰς μνημόσυνον τῶν ὀνομάτων τοῦ τε ἐσναφίου αὐτῶν ὡς κτιτόρων, καὶ πάντων τῶν λοιπῶν εὐλογημένων χριστιανῶν τῶν εὐσεβῶς συμπραξάμενων, καὶ θεοφιλῶς βοηθούντων ταῖς δύο ταύταις κοιναῖς σχολαῖς, καὶ τοῦτο ποιεῖν ἀπαρατρέπτως, καὶ διενεργεῖν, ἅτε δὴ ἐπ' αὐτῷ τούτῳ ἀφιερωθείσης ὡς ἐκ μέρους τῶν εἰρημένων δύο σχολῶν μιᾶς ἱερᾶς εἰκόνος τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν μετὰ μιᾶς ἀργυρᾶς κανδύλας ἐν τῇ ἱερᾷ ἐκκλησίᾳ τῶν ἐνδόξων Εἰσοδίων τῆς Ὑπεραγίας Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου, ὅπου ἔχει ἐκτελεῖσθαι τὸ ἐτήσιον τοῦτο ἱερὸν μνημόσυνον ὡς διείληπται. Ταῦτα ὑπέσχοντο προθύμως διατηρῆσειν, καὶ ἀπαραβάτως διενεργεῖν, καὶ ταύτας τὰς συμφωνίας αὐτῶν καὶ ὑποσχέσεις εὐχαρίστως ἀποδεξάμενοι πάντες οἱ ἐνορῖται τοῦ Πέγιογλου εὐλογημένοι χριστιανοὶ ὡμολόγησαν, αὐτοῖς, ὡς εἰκός, μεγάλας τὰς χαριτας, τιμήσαντες φιλαδέλφως τὴν ἀγαθὴν αὐτῶν γνώμην, καὶ φιλογενῆ διάθεσιν, καὶ ὡμολόγησαν ὅτι οὐκ ἔχουσιν ἐνοχλῆσαι ποτέ, καὶ ἐπηρεάσαι αὐτοὺς καθ' οἱονδήποτε τρόπον, ἢ ἀφαιρέσαι τὰς δύω ταύτας σχολὰς ἀπὸ τοῦ ρουφετίου αὐτῶν, καὶ ἀποξενῶσαι τῆς θεοφιλοῦς αὐτῶν ταύτης προστασίας καὶ διοικήσεως, ἢ ὅλως μετακινῆσαι αὐτάς, καὶ μετατοπίσαι ἐκ τοῦ τόπου ἐφ' οὗ ἤδη ἐθεμελιώθησαν, ἅτε δὴ καὶ τῶν εἰρημένων φερμελετζίδων τὰ αὐτὰ ὑπισχνουμένων περὶ τῆς ἀδιασείστου, καὶ ἀμετακινήτου αὐτῶν διαμονῆς ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ· ἔχουσι δὲ κατ' ἔτος διορίζεσθαι ἐκ τοῦ εὐλογημένου τούτου ρουφετίου τῶν φερμελετζίδων ἐπίτροποι δύω, ὁ εἷς καψιμάλης, καὶ ὁ ἕτερος γραμματικός, καὶ εἷς ἕτερος σὺν αὐτοῖς τρίτος παρὰ τῶν ἐνοριτῶν τοῦ Πέγιογλου χριστιανῶν ὁ μᾶλλον δόκιμος, καὶ πιστός, καὶ ἄξιος τῆς τοιαύτης διοικήσεως, οὓς δέον ἐκλέγεσθαι καὶ ψηφίζεσθαι κοινῇ γνώμῃ εἰς ἀρίστην καὶ πιστὴν οἰκονομίαν ἀμφοτέρων τῶν σχολῶν. Ταύτας γοῦν τὰς ἐγγράφους συνθήκας αὐτῶν καὶ ὑποσχέσεις ἀνενεγκόντες πρὸς ἡμᾶς τε, καὶ τὴν περὶ ἡμᾶς ἱερὰν ἀδελφότητα ἐζήτησαν συμφώνως τε καὶ κοινῶς ἐπικυρωθῆναι διὰ πατριαρχικοῦ ἡμῶν καὶ συνοδικοῦ σιγιλλιώδους ἐν μεμβράναις γράμματος πρὸς ἀσφαλῆ μονιμότητα, καὶ ἀπαράτρεπτον ἰσχύν, καὶ αἰωνίαν ὡς εἰπεῖν σύστασιν καὶ διάρκειαν τῶν συσταθέντων ὑπ' αὐτῶν καὶ ἐγερθέντων εἰρημένων δύο σχολείων. Καὶ δὴ τὴν αἴτησιν αὐτῶν παραδεῖν μὴ ἔχοντες, ἅτε δὴ τὸ διάπυρον τοῦ πόθου αὐτῶν περὶ τὰ κοινωφελῆ καὶ πρὸς αὔξησιν, πρόδδν τε καὶ προκοπὴν τῶν ὁμογενῶν συντείνοντα παριστῶσαν, καὶ ἀριδήλως ἐμφαίνουσαν, ἔγνωμεν ἐπινεῦσαι ταῖς θερμαῖς αὐτῶν παρακλήσεσιν, ἐφ' οἷς κοινῶς τε καὶ συνοδικῶς θαυμάσαντες αὐτοὺς τῆς φιλογενείας, καὶ ἀγασάμενοι, καὶ εὐχαῖς ἐγκαρδίοις ἐπευλογήσαντες αὐτούς, καὶ ταῖς προσηκούσαις εὐφημίαις τὰς κεφαλὰς αὐτῶν καταστέψαντες, γράφοντες ἀποφαινόμεθα μετὰ τῶν περὶ ἡμᾶς ἱερωτάτων ἀρχιερέων καὶ ὑπερτίμων, τῶν ἐν ἁγίῳ Πνεύματι ἀγαπητῶν ἡμῶν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν, ἵνα αἱ ῥηθεῖσαι δύω συσταθεῖσαι κοιναὶ σχολαί, ἡ μία τῶν ἑλληνικῶν μαθημάτων, καὶ ἡ ἑτέρα τῶν ἱερῶν τῆς Ἐκκλησίας γραμμάτων, αἱ ἐντὸς τοῦ Παρμακαπίου τοῦ Πέγιογλου ὑπάρχουσα κοιναὶ πατριαρχικαί, καὶ λέγωνται, καὶ γνωρίζωνται ἀνατεθειμέναι τῇ διοικήσει καὶ προστασίᾳ, καὶ ἀόκνῳ σπουδῇ, καὶ φιλοθέῳ ἐπιμελείᾳ τοῦ εὐλογημένου ρουφετίου τῶν ἐν τῷ Γαλατᾷ φερμελετζίδων, καὶ τὰ μὲν ἀφιερωθέντα πρὸς αὐτὰς λόγῳ προικὸς βιβλία, πακιρικὰ καὶ ἄλλα χρειώδη καταγεγραμμένα ὄντα ἐν τῷ κώδικι αὐτῶν, ὡσαύτως καὶ παρὰ τῶν φιλελεημόνων καὶ εὐσεβῶν ἐτήσια, καὶ μηνιαῖα ἑλέῃ ὀνομαστὶ ποσοτικῶς ἀνωτέρω καταγραφέντα, ἔχωσι μένειν ἀνεκποίητα καὶ ἀναφαίρετα, ἀναντιρρήτως δηλονότι, καὶ ἀνελλιπῶς κατ' ἔτος, καὶ κατὰ μῆνα διδόμενα εἰς τὸ εὐλογημένον ἐσνάφιον αὐτὸ τῶν φερμελετζίδων, καὶ τοὺς ὑπ' αὐτῶν γνώμῃ κοινῇ διωρισμένους ἐπιτρόπους· οἱ δὲ εὐλογημένοι ἐνορῖται χριστιανοὶ τοῦ Πέγιογλου, πρόκριτοί τε καὶ οἱ λοιποί, ὡσαύτως καὶ οἱ ἐκ τοῦ εὐλογημένου τούτου ρουφετίου οὐκ ἔχουσι τὸ σύνολον διασεῖσαι καὶ μετακινῆσαι ταύτας τὰς κοινὰς σχολάς, ἢ μετατοπίσαι ἀπὸ τοῦ τόπου, ἐφ' οὗ ἠγέρθησαν, καὶ ἐθεμελιώθησαν, ἀλλὰ διατηρεῖν αὐτὰς διασωζομένας ἐν τοῖς ἰδίοις αὐτῶν τόποις, ἐμμένοντες ταῖς ὑποσχέσεσιν

αὐτῶν, καὶ αὐτὸ τὸ εὐλογημένον ρουφέτιον, ὡς ἀναδεξάμενον τὴν οἰκονομίαν αὐτῶν, ὀφείλει ἐπιστατεῖν θεοφιλῶς καὶ διοικεῖν τὰς προσόδους αὐτῶν καὶ τὰς δαπάνας ἀξιοπρεπῶς, καὶ ἐκ τῶν τεταγμένων ἐτησίων καὶ μηνιαίων δικαιωμάτων καὶ εἰσοδημάτων αὐτῶν πληροῦν τοὺς μισθοὺς τῶν διδασκάλων, καὶ φροντίζειν ἀγρύπνως τῆς ἐπιμελοῦς παραδόσεως αὐτῶν, καὶ τῆς ἐπιδόσεως τῶν φοιτώντων μαθητῶν, καὶ τῆς χρηστοηθείας, καὶ τὰ προσδαπανώμενα ἐξ ἰδίων αὐτῶν ποιεῖν καὶ καταβάλλειν, καὶ μηδὲν ἀπαιτεῖν παρὰ τῶν ἐνοριτῶν ἕνεκα προσδαπανηθέντων ἐξόδων μέχρι καὶ τοῦ λεπτοῦ, ὡσαύτως δὲ καὶ ἐν τῷ τεταγμένῳ καὶ ὡρισμένῳ καιρῷ ποιεῖν ἐν τῇ ρηθείσῃ ἱερᾷ ἐκκλησίᾳ τῶν Εἰσοδίων τῆς Ὑπεραγίας Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου μίαν ἀρτοκλασίαν ὑπὲρ μνημοσύνου αὐτῶν τε ὡς κτιτόρων καὶ διοικητῶν, καὶ τῶν λοιπῶν τῶν εὐσεβῶς συνδρομησάντων, καὶ βοηθούντων ταῖς δύο ταύταις σχολαῖς, διορίζεσθαι δὲ κατὰ κοινὴν γνώμην, καὶ σύμφωνον ἐκλογὴν τρεῖς ἐπιτρόπους τοὺς μᾶλλον δοκίμους, εὐσυνειδήτους, καὶ εὐκαταστάτους, καὶ ἀξίους τῆς τοιαύτης διοικήσεως, δύω ἀπὸ τοῦ εὐλογημένου αὐτῶν ρουφετίου, ἕνα καψιμάλην, καὶ ἕνα γραμματικόν, καὶ τὸν τρίτον παρὰ τῶν ἐνοριτῶν τοῦ Πέγιογλου χριστιανῶν, οἵτινες ὀφείλουσι μετὰ προθυμίας καὶ ζήλου ἐνθέου ἐπιστατεῖν, καὶ διοικεῖν τὰς δύο ταύτας σχολάς, καὶ οἰκονομεῖν ἐν θεοφοβίᾳ τὰς προσόδους αὐτῶν καὶ δαπάνας, καὶ φροντίζειν τῆς διαμονῆς καὶ εὐσταθείας αὐτῶν, καὶ προνοεῖν τῆς ἀνέσεως τῶν διδασκάλων, καὶ τῆς ἐπιμελοῦς αὐτῶν παραδόσεως, καὶ τῆς ἐπιδόσεως, καὶ εὐταξίας τῶν μαθητῶν, καὶ συμπροθυμεῖσθαι, καὶ συναγωνίζεσθαι τῆς αὐξήσεως τῶν προσόδων, καὶ τῶν εἰς ὠφέλειαν τῶν σχολῶν συντεινόντων, καὶ μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τοῦ χρόνου τῆς ἐπιτροπῆς αὐτῶν διδόναι καθαρόν, καὶ ἀκριβῆ λογαριασμὸν περὶ πάντων τῶν προσόδων καὶ δαπανημάτων πρὸς τὸ εὐλογημένον ρουφέτιον τῶν φερμελετζίδων, καὶ προσέχειν ἀκριβῶς ἵνα μὴ γίνηται καθ' οἱονδήτινα τρόπον παρεκτροπή τις τῶν ἀνωτέρω ἐκτεθεισῶν συνθηκῶν αὐτῶν καὶ συμφωνιῶν καὶ ὑποσχέσεων καὶ καταργηθῶσιν ἐξ ἀμελείας, ἢ ἀπροσεξίας, αἱ ἐπὶ κοινῇ ὠφελείᾳ συσταθεῖσαι αὗται δύο σχολαί. Ὅσοι δὲ τῶν χριστιανῶν ἱερωμένοι ἢ λαϊκοὶ ἑκάστης τάξεως καὶ βαθμοῦ τολμήσουσί ποτε κακοβούλως προξενῆσαι ταραχὰς ἢ σκάνδαλα, καὶ διασεῖσαι τὴν θεοφιλῆ διοίκησιν αὐτῶν τῶν σχολῶν, καὶ ἀποξενῶσαι τῆς ἐπιστασίας τοῦ εὐλογημένου ρουφετίου τῶν φερμελετζίδων, καὶ φωραθῶσιν ἀντικείμενοι καὶ ἀντιπράττοντες εἰς τὰς γενομένας ταύτας συνθήκας καὶ ὑποσχέσεις τὰς ἐπικυρωθείσας ἤδη ἐκκλησιαστικῶς, οἱ τοιοῦτοι ὁποῖοι ἂν ὦσιν, ὡς κοινοὶ λυμεῶνες, καὶ πολέμιοι τῶν καλῶν καὶ θεαρέστων ἔργων καὶ κατορθώματων καὶ δῶκται τῆς παιδείας, ἀφωρισμένοι ὑπάρχωσιν (ἔπονται αἱ συνήθεις ἀραί). Ταῦτα ἀπεφάνθη καὶ κεκύρωται συνοδικῶς· διὸ εἰς ἔνδειξιν καὶ διηνεκῆ τὴν ἀσφάλειαν ἐγένετο καὶ τὸ παρὸν ἡμέτερον πατριαρχικὸν καὶ συνοδικὸν σιγιλλιῶδες ἐν μεμβράναις γράμμα, καταστρωθέν τε ἐν τῷ ἱερῷ κώδηκι τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας, ἐδόθη εἰς τὸ εἰρημένον ἐσνάφιον τῶν φερμελεδζίδων.

Ἐν ἔτει σωτηρίῳ χιλιοστῷ ὀκτακοσιοστῷ πέμπτῳ, κατὰ μῆνα ὀκτώβριον Ἐπινεμήσεως Θ'.

Καλλίνικος ἔλεῳ Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως Νέας Ρώμης καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης. † ὁ Καισαρείας Φιλόθεος † ὁ Ἡρακλείας Μελέτιος † ὁ Κυζίκου Ἰωακείμ † ὁ Νικομηδείας Ἀθανάσιος † ὁ Χαλκηδόνος Παρθένιος † ὁ Δέρκων Γρηγόριος † ὁ Θεσσαλονίκης Γεράσιμος † ὁ Προύσης Ἄνθιμος † ὁ Βερροίας Χρύσανθος † ὁ Παλαιῶν Πατρῶν Μακάριος † ὁ Μιτυλήνης Ἱερεμίας † ὁ Ἀγκύρας Ἰωαννίκιος † ὁ Προύσσης Παρθένιος † ὁ Ξάνθης Ναθαναήλ † ὁ Δημητριάδος Ἀθανάσιος † ὁ Φερσάλων Παρθένιος.

ΑΙ ΕΝ ΤΡΟΙΑι ΑΝΑΣΚΑΦΑΙ.

Παρακληθεὶς παρ' ἡμῶν ὁ ἐλλόγιμος πρώην γυμνασιάρχης Ἀδριανουπόλεως καὶ γνωστὸς ἀνὰ τὸν φιλολογικὸν κόσμον κ. Ματθαῖος Παρανίκας, ὅπως ἐκθῇ συντόμως ἣν ἔχει γνώμην περὶ τῶν ἐναγχος ἐπαναληφθεισῶν καὶ εἰς πέρας ἀχθεισῶν ἀνασκαφῶν ἐν Τροίᾳ, πρὸ ὀφθαλμῶν ἔχων τά τε ὑπὸ τοῦ διαπρεποῦς διευθυντοῦ τῆς γερμανικῆς σχολῆς ἐν Ἀθήναις D. Dörpfeld καὶ τὰ ὑπὸ τοῦ κατὰ τὰς πρώτας ἀνασκαφὰς ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου Schliemann τῇ ἐκείνου γνώμῃ περὶ τῆς θέσεως τοῦ Ἰλίου ἀντιταξαμένου κ. Böttcher, ἐπέστειλεν ἡμῖν πάνυ εὐγενῶς τὰ ἑπόμενα. Ὁ κ. Ματθαῖος Παρανίκας φίλος γενόμενος τοῦ μακαρίτου Schliemann, πρῶτος ἀνεκοινώσατο τῷ 1875 τὴν ἑαυτοῦ γνώμην περὶ τῶν ἀνασκαφῶν αὐτοῦ ἐν τῷ Ἑλληνικῷ Φιλολογικῷ Συλλόγῳ, ἐλθὼν δ' ὕστερον ἐνταῦθα καὶ ὁ ἔνθους ἀμηριστὴς καὶ τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ θαυμαστὴς ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ βήματος αὐτὸς οὗτος ἀνεκοινώσατο τὰ κατὰ τὰς ἀνασκαφὰς καὶ ἦν περὶ αὐτῶν εἶχε γνώμην, σύμφωνον τῇ πρότερον ὑπὸ τοῦ κ. Μ. Παρανίκα ἐξενεχθείσῃ. Τὰ ἐπισταλέντα ἡμῖν ὑπὸ τοῦ κ. Παρανίκα ἔχουσιν ὧδε:

Ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 44, 29 Αὐγούστου 1893, φύλλῳ τῆς «Ἑβδομαδιαίας Ἐπιθεωρήσεως» τοῦ **Νεολόγου** ἐδημοσιεύθη μετάφρασις πραγματείας περὶ τῶν ἀρτι ἐν Τροίᾳ γενομένων ἀνασκαφῶν ὑπὸ τοῦ διευθυντοῦ τῆς ἐν Ἀθήναις γερμανικῆς ἀρχαιολογικῆς σχολῆς κ. Dörpfeld, ἐν δὲ τῷ ὑπ' ἀριθ. 46, 12 Σεπτεμβρίου 1893, ἐδημοσιεύθη ἑτέρα ἀναιρετικὴ τῆς πρώτης ὑπὸ τοῦ κ. Böttcher, ἐνδιαφερομένου ἐπίσης εἰς τὰ κατὰ τὸ Ἰσαρλίκ.

Ἐπισκεψάμενος τετράκις τὸ τρωϊκὸν πεδίον τρὶς μάλιστα μετὰ τὰς ἀνασκαφὰς τοῦ μακαρίτου E. Schliemann, τῷ 1875, 1878 καὶ 1881, ἐξέφρασα τῷ 1875 τῷ ἡμετέρῳ Φιλολογικῷ Συλλόγῳ τὴν περὶ τούτου ἰδέαν μου, ἐκ τῶν πρώτων δὲ ἀνεγνώρισα τὴν μεγάλην ἀξίαν τῶν ἀνακαλύψεων αὐτῶν, κηρύξας τὴν περὶ τῆς ταυτότητος τοῦ Ὁμηρικοῦ Ἰλίου καὶ Ἰσαρλὶκ γνώμην μου καὶ τότε καὶ ἐφεξῆς μέχρι τοῦ 1891 διὰ διαφόρων δημοσιεύσεων (Νεολόγ. κατὰ ἰούνιον τοῦ 1875, Περιοδ. Φιλ. Συλλ. τόμ. 1' 1-10, 15, 78-87, Νεολ. κατὰ ἰανουάριον 1891).

Ἀπὸ τοῦ 1881 δὲν εἶδον πλέον τὸ Ἰσαρλίκ. Ἔκτοτε αἱ ἀνασκαφαὶ ἐπανελήφθησαν πολλάκις καὶ μετὰ θάνατον μάλιστα τοῦ μεγάλου ἐκείνου ἀνδρὸς μέχρις ἰσχάτων, τὸ ἀποτέλεσμα αὐτῶν ὑπῆρξε πάντοτε εὐνοϊκόν, διότι νέα πράγματα ἀνεκαλύπτοντο κρατύνοντα ἐπὶ μᾶλλον τὴν ἰδέαν, ὅτι ἐν τῷ ὀροπεδίῳ τοῦ Ἰσαρλὶκ ἐκρύπτοντο ἀρχαῖαι πόλεις, ὧν καὶ ἐγὼ εἶδον τότε πέντε ἀλλεπαλλήλων θεμέλια. Τὴν δευτέραν πόλιν κάτωθεν ἐθεώρησα τὸ Ὁμηρικὸν Ἴλιον, πρὸς ὃ ἀναλύσας τὴν Ἰλιάδα ἐψήφισα ἅπαντα τὰ ἐν αὐτῇ ἀναφερόμενα γεγονότα. Ἐκ τῶν τελευταίων δημοσιεύσεων μανθάνομεν, ὅτι τὰ στρώματα τῶν συνοικισμῶν πυξήθησαν εἰς ἐννέα ἀντὶ πέντε. Ἀδιάφορον τοῦτο· οἱ Γερμανοὶ ἐπὶ πολὺ θέλουσιν ἐρίζει περὶ τούτου, ὡς καὶ περὶ τοῦ Ὁμήρου αὐτοῦ ἐν τῷ ἀκρατήτῳ αὐτῶν ἐρευνητικῷ πνεύματι. Τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι ἐν τῇ ῥάχει τοῦ Ἰσαρλὶκ ἐγκρύπτονται πόλεις πολὺ ἀρχαῖαι, τῶν ὁποίων καὶ τὰ θεμέλια καὶ τὰ κτίρια, τὰς πύλας καὶ τὰ τεῖχη εἴδομεν καὶ πᾶς τις δύναται νὰ ἴδῃ. Μία τῶν πόλεων τούτων, ἡ δευτέρα καθ' ἡμᾶς, ἡ ἕκτη κατ' ἄλλους, εἶναι τὸ Ὁμηρικὸν Ἴλιον ἐξ ἁπάντων. Ὁ Schliemann, ὡς καὶ ἄλλοτε εἴπομεν, μᾶς μετετόπισεν ἐκ τοῦ Βουνάρβασι καὶ μᾶς ἔφερεν εἰς τὸ Ἰσαρλίκ, περὶ ὃ στρέφονται τὰ συμβάντα τῆς Ἰλιάδος· ταῦτο ἀποτελεῖ τὴν ἀθάνατον δόξαν τοῦ δαιμονίου ἀνδρός.

Μ. ΠΑΡΑΝΙΚΑΣ

Η ΑΝΑΚΑΛΥΨΙΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΠΟΤΑΜΙΩΝ.

Τὸ «σπεῦδε βραδέως» ἐν πᾶσι μὲν πολλάκις ἀκούεται συχνότερον ὅμως ἐν τῇ ἀρχαιολογίᾳ, ἐνθουσιωδῶν μάλιστα ἀρχαιολόγων ἢ ἄλλων παρεμβαλλομένων. Οὕτω πρό τινων ἐτῶν διετυμπανίσθη ἀνὰ τὴν Εὐρώπην πᾶσαν δι' ἰδίων, ἐπισήμων μάλιστα, τηλεγραφημάτων ἡ τῆς Ἀθηνᾶς τοῦ Φειδίου ἀνακάλυψις, οὕτω πρό τινος χρόνου ἡ τοῦ τάφου τοῦ Σοφοκλέους, ὡς ἄλλοτε τοῦ Ἀγαμέμνονος, καὶ αὐτῶν τῶν λειψάνων αὐτοῦ, οὕτω καὶ νῦν διετυμπανίσθη ἀνὰ τὸν κόσμον σύμπαντα ἡ ἄλλης Πομπηΐας ἀνακάλυψις ἐν Ἑλλάδι, παρὰ τὸ Λαύριον. Ἀλλ' ἀνθρακες ὁ θησαυρὸς ἔνγε τῷ παρόντι. Ἡ τὸν ἀρχαιολογικὸν κόσμον συνταράξασα ἀνακάλυψις ἀρχαίας πόλεως, περιορίζεται εἰς ἐρείπιά τινα, καὶ ταῦτα πρὸ ἐτῶν ἑπτὰ ἀνακαλυφθέντα. Ἰδοὺ ὡς ἔχουσι τὰ πράγματα:

Πρὸ ἑπτὰ περίπου ἐτῶν, γιγνομένης ἐκχωματώσεως κατὰ τὴν παραλίαν, εἰς ἀπόστασιν δίωρον τοῦ Λαυρίου, ἀπεκαλύφθησαν ἀπροάπτως ἐρείπιά τινα, ἐν αἷς διεκρίνοντο δύο πύργοι, μία πύλη, ἰδιωτικαί τινες οἰκίαι καὶ μέρος ὁδοῦ. Αἱ ἐφημερίδες ἐποιήσαντο τότε λόγον περὶ τῆς ἀνακαλύψεως ταύτης, ἥτις καὶ ἀνεκοινώθη ἐν συνεδρίᾳ τῆς ἐν Ἀθήναις Ἀρχαιολογικῆς ἑταιρείας, ἀλλὰ δὲν ἀπεδόθη μεγάλη σημασία περὶ αὐτῆς, ἐφ' ᾧ καὶ οὐδόλως ἐγένοντο περαιτέρω ἀνασκαφαί. Ἀλλὰ πρὸ δύω ἐτῶν ὁ ῥῶσσος ἀρχαιολόγος Loeper, ποιούμενος μελέτας περὶ τῶν ἀρχαίων δήμων τῆς Ἀττικῆς, ἐξήνεγκε γνώμην, ἀνακοινωθεῖσαν καὶ εἰς τὴν ἀρχαιολογικὴν ἑταιρείαν, καθ' ἣν τὰ πρὸ πενταετίας ἀνακαλυφθέντα ἐρείπια ἀνήκουσιν εἰς τὸν δῆμον Ποταμίων, λαβόντα τὸ ὄνομα τοῦτο ἔκ τινος παραρρέοντος ποταμοῦ. Τοῦτο ὁ κ. Loeper ἐδημοσίευσε καὶ διὰ τοῦ δελτίου τῆς ἀρχαιολογικῆς σχολῆς (Mittheilungen, XVII. 4). Τὰ πράγματα παρέμενον εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο, τῆς ἀρχαιολογικῆς ἑταιρείας ἀποδεξαμένης, ὡς φέρεται, τὴν γνώμην τοῦ κ. Loeper καὶ ἐγκρινάσης τὴν ἐνέργειαν ἀνασκαφῶν, ἀλλὰ μὴ ἐπιχειρησάσης αὐτὰς μέχρι τοῦ νῦν.

HERMANN SAUPPE.

Κράτιστος ἑλληνιστής, τῶν κρατίστων Γερμανῶν, ὅσοι καὶ πρότερον μέν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν ἐνεστῶσαν ἑκατονταετηρίδα περὶ τὰ ἑλληνικὰ γράμματα καὶ τὴν ἑλληνικὴν ἀρχαιότητα ἠσχολήθησαν, μελέταις σοφαῖς καὶ ἐκδόσεσιν ἐξόχοις πολλὰ αὐτῆς διαλευκάναντες, ὁ Hermann Sauppe, ἐτελεύτησεν ἄρτι. Ὁ γερμανὸς οὗτος φιλόλογος καὶ κριτικὸς ἐγεννήθη ἐν Weransteln τῆς Σαξωνίας τῷ 1809, ἀκροαδάμενος δὲ τῶν μαθημάτων τοῦ ἱδρυτοῦ τῆς συντάξεως καὶ τῆς ἑλληνικῆς μητρικῆς καὶ ζωηροῦ ἀντιπάλου τοῦ Boekh καὶ τῆς ἱστορικῆς σχολῆς Godefroy Hermann ἐν τῷ πανεπιστημίῳ τῆς Λειψίας, διωρίσθη τῷ 1833 καθηγητὴς ἐν τῷ γυμνασίῳ τῆς Ζυρίχης, εἶτα ὑφηγητὴς καὶ ἀκολούθως ἔκτακτος καθηγητὴς ἐν τῷ πανεπιστημίῳ τῆς αὐτῆς πόλεως. Τῷ 1845 ὠνομάσθη γυμνασιάρχης τοῦ ἱστορικοῦ γυμνασίου τῆς ἱστορικῆς Βαϊμάρης, μετὰ δὲ ἔτος ἐν ἐγένετο καθηγητὴς ἐν τῷ πανεπιστημίῳ τῆς Γοττίγγης, ἐν ᾧ διέμεινεν. Ἐν τοῖς ἔργοις αὐτοῦ σημειοῦται ἐν πρώτοις Ἐπιστολὴ κριτικὴ πρὸς God. Hermann (Epistola critica ad Godefredum Hermannum ἐν Λειψίᾳ 1842), ἐκδόσεις τοῦ Λυκούργου (ἐν Ζυρίχῃ 1834) τῶν Ἀττικῶν ῥητόρων μετὰ τοῦ Baiter (ἐν Ζυρίχῃ 1839, 1850, 3 τόμ.), τῶν πολιτικῶν λόγων τοῦ Δημοσθένους (Gotha 1845) καὶ τῶν Δύω λόγων τοῦ Ὑπερείδου (Göttingue, 1848, 1860). Ἀλλὰ τὸ ἔργον, ὅπερ ἀνέδειξε τὸν Sauppe καὶ γνωστὸν τὸ ὄνομα αὐτοῦ κατέστησεν ἐστὶν ἡ συλλογὴ τῶν ἑλληνικῶν κλασικῶν, ἡ λεγομένη τοῦ Weidmann, ἣν διηύθυνε σὺν τῷ Haupt ἀπὸ τοῦ 1848, ἐν ᾗ περιλαμβάνονται ἰδιαι ἐκδόσεις αὐτοῦ αἱ ἑξῆς: Ὁ Πρωταγόρας (1857) καὶ Γοργίας (1863) τοῦ Πλάτωνος. Ἐπίσης μνημονευταὶ καὶ οἱ Ἀκαδημαϊκοὶ λόγοι αὐτοῦ (ἐν Βαϊμάρῃ 1856), οἵτινες ἐκτίθεσι τὸν τρόπον καθ' ὃν ἐνόει τὴν γυμνασιακὴν παίδευσιν. Ἐγκαταλείπει δὲ μέγαν ἀριθμὸν διατριβῶν, ἀποβλήθεισῶν εἰς τὰς ἐπιστημονικὰς ἑταιρείας τῆς Λειψίας καὶ τῆς Γοττίγγης, ἐν αἷς πολλὰ τὰ σοφὰ περὶ τῆς ἑλληνικῆς ἀρχαιολογίας καὶ ἐπιγραφικῆς καὶ ὧν πολλαὶ κριτικαὶ εἰς τοὺς Ἕλληνας συγγραφεῖς, τὸν Πλούταρχον, τὸν Φιλόδημον, καὶ τὸν Πλαύτον καὶ τὸν Κικέρωνα. Συνεργάσθη δὲ καὶ ἐν τῇ μεγάλῃ κριτικῇ ἐκδόσει τῶν Ἔργων τοῦ Schiller (Στουτγάρδη 1867 καὶ ἑξ.) παραδοχὼν τὸν πέμπτον αὐτῆς τόμον, περιλαμβάνοντα τὸν Don Carlos.

Ἀπὸ τοῦ 1875 δεδιετέλειῶν μέλος ἐπίτιμον τοῦ Ἑλληνικοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου. Α.

Η ΑΥΤΟΛΑΛΟΣ ΛΥΡΑ.*

... Μὴ μέμψησθε αὐτῆς ἐπὶ τοῖς λόγοις τούτοις ὡς κακεντρεχοῦς· ἓδεν ἦτο ἐχθρὰ ἀπηνής, αὐθαιρέτως ἐπικαλουμένη τὴν θείαν ὀργὴν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἐκείνων οὓς ἐμίσει· ἦτο μήτηρ ἐν ἀγρίᾳ θλίψει μιμνησκομένη τοῦ σκληροῦ θανάτου τοῦ ἐφ' ἅπαντας τοὺς αἰῶνας τοῦ ἀγήρω αὐτῆς βίου ἀλήστου τέκνου αὐτῆς.

Β'.

Καὶ ἔσχατον ἀφεῖσα στόνον ἐπτερύγισεν ἡ Θέτις πρὸς τὰ ὕψη ὡς λευκὴ περιστερά. Ροδόχρυσον νέφος, μεγαλοπρεπῶς τέως ἐπὶ τοῦ αἰθέρος κυλινδούμενον, περιέλαβεν αὐτὴν τότε ἐν ταῖς γραφικαῖς αὐτοῦ πτυχαῖς, καὶ ἀνύψωσεν ὑπεράνω τῶν ἀνέμων ταχέως δὲ τὸν ἀχανῆ καὶ σαπφειρῶδη τῶν αἰθέρων ὠκεανὸν διαπλεῦσαν προσώρμησε τέλος τὴν λευκὴν θεότητα εἰς τὰς ἀγνώστους καὶ ἰδεώδεις τῆς ἀθανασίας ἀκτάς. Ἡ Θέτις δειλῶς ἐπέθετο τὸν πόδα ἐπὶ τοῦ ἐκ νεφελῶν ἐδάφους ἐφ' οὗ δίκην ἀδαμάντων ἀτημελῶς ἐσπαρμένων διεγέλων ἀστέρες ἀκτινοστεφεῖς· περὶ αὐτὴν τὸ πᾶν ἀπέπνεε τὴν ἄφθιτον εὐφροσύνην, τὸ ὑπέρτατον μεγαλεῖον, τὴν ἀκήρατον αἴγλην· καὶ πρὸς τὴν ἄπειρον ἐκείνην καλλονὴν τὴν δι' ἀκατανοήτου θυμηδίας πληροῦσαν τὴν καρδίαν, τὰ ἐπὶ γῆς γενέθλια πελάγη διὰ τῆς φαντασίας αὐτῆς παραβάλλουσα, ὅλην αὐτῶν τὴν γλυκοκτόνον ἔκτασιν, ὅλους αὐτῶν τοὺς διαχρύσους λαμπυρισμοὺς διέβλεπεν ἀκαυροὺς καὶ ἐρήμους χέριτος. Τέλος ἔφθασεν εἰς τὸ ἀπώτατον τοῦ θαυμασίου τούτου κόσμου δῶμα, ἔνθα ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ ὑπερανάκτος Διὸς εὕρηντο συνηγμένοι οἱ μάκαρες. Ἀπερέβη τὸν πάγχρυσον αὐτοῦ οὐδὸν ἐφ' οὗ ἵστατο ἐρατεινῶς προκύπτουσα ἡ ἄγγελος Ἶρις, λάμπουσα ὑπὸ τὴν ἀρκαιὰν αὐτῆς ἑπτάχρουν στολήν· ἐφιλήθησαν ἐπὶ τὰ χείλη φιλομειδῶς, οἰκείως πρὸς ἀλλήλας ἔχουσαι ἀφ' ὅτου ὁ Ζεὺς πολλάκις ταύτην πρὸς ἐκείνην εἰς γῆν κατέπεμψε κομίστριαν προσταγμάτων ἢ εἰδήσεων... Ἐκεῖ ἐν τῷ βάθει ὑπὸ φανταστικὴν στοὰν ἐκ νεφελῶν λευκῶν καὶ ροδίνων ἐφ' ὧν ἱλαρῶς χρυσοστίλβουσιν αἱ ἀκτῖνες ἀπλέτου φωτός, ἐπικάθηται ἀστράπτοντος θρόνου ὁ ἀδάμας τῆς τῶν θεῶν ὁμηγύρεως, ὁ ὕψιστος Κρονίων ἐνδεδυμένος προφύραν ἐξ ἐρυθροχρύσου σέλας καὶ ἀδαμάντινον κρατῶν σκῆπτρον· ἐγγὺς αὐτοῦ ἡ σφαῖρα τοῦ πυροέντος κεραυνοῦ κρατεῖ περιεσταλμένην, ἀλλ' οὐχ ἧττον θαμβοῦσαν ἔτι, τὴν φοβερὰν αὐτῆς λάμψιν· ἐνῷ δ' ἐπ' αὐτῆς ὁ ἄναξ ἀτημελῶς ἐρείδει τὸν πόδα, ὁ μέγας τανυσίπτερος χρυσαέτος, δίκην αἰγίδος ὑπὲρ τὴν βαθεῖαν χιονολαμπῆ αὐτοῦ κόμην, ἐκτείνων ἀκινήτους τὰς πτέρυγας, ὑπερηφάνως στρέφει τὸ θρασὺ ὄμμα πρὸς τὸν πόρρω καθήμενον θεὸν τοῦ φωτός. Ἡ καλλιστεφὴς τοῦ ἄνακτος πάρεδρος Ἥρα μειδιῶσα, παιγνιωδῶς προσψαύει διὰ τῆς ἄκρας τοῦ ὡραίου ποδὸς τὸν εὔπτερον αὐτῆς ταὼ, ἡ δὲ οὐρανία Ἀφροδίτη περιπτύσσουσα ἀσπάζεται τὸν ἀργυροῦν αὐτῆς κύκνον· παρ' αὐτὴν ἡ γλαυκῶπις Ἀθηνᾶ μετὰ μερίμνης προσκύπτει τὴν σοβαρὰν μορφὴν ἐπὶ λαμπροῦ πέπλου ἐφ' οὗ ἀριστοτέχνως ποικίλλει ἀστέρας καὶ ἄνθεμα· ἡ Ἥβη μετὰ τῶν Χαρίτων στεφανοῖ τὴν κόμην δι' οὐρανίων ἀνθέων, πόρρω δὲ πρὸς δεξιάν, ὑπὸ τὴν γλυκεῖαν σκιαύγειαν ἀργυροφύλλων δασυλλίων ἡ Ἄρτεμις ἐστεμμένη ἀργυρᾶν μήνην θηρεύει ἐλάφους χρυσόκερως ἐνῷ ὁ ἀδελφὸς αὐτῆς Φοῖβος ἐγγὺς τοῦ δάσους καθήμενος καὶ ᾄδων πρὸς λύραν κατακηλεῖ σύμπαντα τὸν θεῖον ὅμιλον σιγηλῶς αὐτοῦ ἀκροώμενον, ὡς καὶ πολλὰ σμήνη δευτερευουσῶν θεοτήτων, αἵτινες μακρόθεν ἀπὸ τῶν νεφελῶν συγκεχυμένως πως τὰς μορφὰς προβάλλουσιν.

Ἡ Θέτις εἰσέρχεται· περιδεῶς ἀτενίζει τὴν ὀνειρώδη ἐκείνην εἰκόνα τοῦ ἀώτου μεγαλείου καὶ τοῦ ἀπλέτου φωτός· ἀλλ' ὁ ἄναξ εὐμενῶς αὐτὴν προσβλέπων θαρρύνει αὐτὴν ἵνα προχωρήσῃ μέχρις αὐτοῦ.

— Ὁμίλει, τέκνον! λέγει θωπευτικῶς ἐπιτιθεὶς τὴν χεῖρα ἐπὶ τὴν κυματίζουσαν κόμην τῆς πρὸ αὐτοῦ γονυπετούσης Νύμφης, ἧς ἡ καρδία κατανύσσεται πληρουμένη μυστηριώδους τρόμου πρὸς τὴν ὑπερτάτην μεγαλειότητα, ἅμα δὲ σεβασμοῦ καὶ στοργῆς πρὸς τὴν ὑπερτάτην Ἀγάπην.

— Ὕψιστε πάτερ! λέγει ἡ Νηρηΐς· βεβαίως σπουδαίου τινὸς αἰτίου ἕνεκεν ἐτόλμησα νὰ πατήσω τὰ νεφελώδη ἐδάφη, ἅτινα θίγουσιν οἱ βασιλικοὶ πόδες σου· ἀλλὰ τὴν ταπεινὴν ὑδρόβιον θυγατέρα σου εἰς τὴν μακρὰν ταύτην ἀπὸ τῆς γῆς πρὸς τὰς οὐρανίας κρηπῖδας ἀνέβασιν, ἐνίσχυσεν ἡ ἐλπὶς ὅτι δὲν θὰ παρίδῃς τὴν δέησιν αὐτῆς...

— Ἐξακολούθει! εἶπεν ὁ Ζεύς.

— Δικαιοκρίτα! ἀνέκραξεν ἡ Θέτις· ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ σ' ἐγνώρισεν ἀείποτε ὡς ἥμερον σώστην τοῦ ἀθώου, ἅμα δὲ καὶ ἀπηνῆ τοῦ κακοῦ τιμωρόν... στυγερὰ πράξεις εἰς τὰ ταπεινὰ τῆς ὑδρογείου ἔπαυλα διεδραματίσθη ὑπὸ θνητῶν ἀσεβῶν, θαλασσοπορούντα ἀθῶων αἱ μυσαραὶ τῶν λῃστοβούντων ναυτῶν χεῖρες παρὰ τὰς ἰτιλικὰς ἀκτὰς ἀπόνως εἰς τὸ κῦμα κατεκατεποντίσασαι ἐσφετερίσθησαν ἀποινεὶ τὰ πλούτη, ἅπερ ἐκεῖνος ἀπεκόμιζε· καὶ ἦν οὗτος ὁ Ἄριων, ὁ προσφιλὴς θεοῖς τε καὶ ἀνθρώποις ἀοιδός· ὁ εὐσεβὴς ἀοιδὸς ὁ τὸν ἅπαντα βίον αὐτοῦ συνεχὲς μέλος πρὸς ὕμνον ὑμῶν καταστήσας· καὶ οὐδὲ κἂν ἐγινώσκομεν τοῦτο ἡμεῖς αἱ πανδαεῖς ἅλλως θαλάσσιαι θεότητες ἵνα σπεύσασαι πτερόποδες ἐγγὺς τοῦ διασώσωμεν αὐτόν· μεγαλώνυμε ἄναξ ὁ τὰ πάντα δυνάμενος! ἱκετεύω σε ἀπὸ μέρους σύμπαντος τοῦ δειλοῦ τῶν Νηρηΐδων χοροῦ· ἀνάστησον ἀπὸ τῶν κόλπων τοῦ βαθέος αὐτοῦ μνήματος τὸν προσφιλῆ ἀοιδόν, καὶ... πρὸς σωφρονισμὸν τῆς θρασείας ἀνθρωποτήτος, πρὸς ἀπαράγραπτον τήρησιν τοῦ νόμου σου, τιμώρησον πούς ἀσεβεῖς κακούργους ἐπιρρίπτων αὐτοῖς τὰς ἀνηλεεῖς τῆς ἀστραπῆς σου φλόγας!... δὲν ἀφίνεις ἄλλοτε τὸν φόνον ἄποινον ἐπὶ γῆς... Τὰς τελευταίας λέξεις

*) Ἴδε ἀριθ. 46, σελ. 910—912.

προσήνεγκεν ἡ Νύμφη σχεδὸν ἀκουσίως αὐτῆς, ὑπείξουσα εἰς ὅπερ καὶ πρότερον ἐξέφρασε συναίσθημα μητρικοῦ παραπόνου.

Ἀρειμανίως τὴν βαθύκομον κεφαλὴν σείων, συνέσπασε τὰς ὀφρῦς ὁ Ζεύς, καὶ τὸ ὄμμα αὐτοῦ ὀργίλως ἐξέστραψε· τὴν δὲ ζωηρὰν τοῦ βλέμματος τούτου λάμψιν ἀντανακλῶν ὁ χρυσόεις αὐτοῦ κεραυνός, ἐξέπεμψεν αἰφνιδίαν μαρμαρυγὴν τρομώδους σέλας. Ἡ Θέτις ὠχριῶσα ἐκ τρόμου ἐκάλυψεν ἐν τάχει διὰ τῶν χειρῶν τὴν προσκύπτουσαν ὄψιν της.

— Ὁποῖον εἶπες θρασὺν λόγον, κόρη τῶν κυμάτων! ἀνέκραξεν ὁ κοσμοκράτωρ θεός· πῶς τολμᾷς σὺ ἵνα δι' ὄφους μονονουχὶ ὀργίλου μοι καταμέμψησαι ἀκηδείαν τῶν ἐπὶ γῆς, ἀδιαφορίαν πρὸς τὸ ἔγκλημα;... ἀγνοεῖς ὁπόσον βαρύνουσι ταῦτα πρὸς βασιλέα ἀποδιδόμενα, καὶ δὴ πρὸς ἐμέ;... ἀλλὰ τίς, λοιπόν, εἰμὶ ἢ ἐμὴ ὑπερτάτη ἰσχὺς καὶ δικαιοσύνη συνέχεια ἐπ' αἰῶνας τὸν βίον τοῦ σύμπαντος;... τάλαινα, ἀγνοεῖς πρὸς τίνα λαλεῖς!... ἀλλά σοι συγχωρῶ, σοι συγχωρῶ! προσέθηκε μετὰ στιγμὴν σιγῆς πραϋνόμενος ὁ τὰ πάντα εἰδώς· τῇ στιγμῇ ταύτῃ ἐν σοὶ ἡ πληγεῖσα μητρότης τριχυμιᾷ, καὶ οἱ λόγοι σου οὗτοι ἦσαν οἱ ἀκούσιοι ρόχθοι τῶν ἀκαθέκτως παλλομένων κυμάτων της!...

Καὶ ἡ ὁμιλία τοῦ Διὸς ἀρξαμένη δι' ἐπιπλήξεως κατέληξε διὰ μειδιάματος... ὦ ἱερὰ μητρικὴ στοργή, αἴσθημα μέγα ὡς ὁ ὠκεανὸς καὶ ἀκάθεκτον ὡς ἐκεῖνος! πῶς πρὸ τῆς πλημμύρας σου τὸ πᾶν μετὰ σεβασμοῦ ὑποχωρεῖ, καὶ αὐτὴ ἔτι ἡ λέξις τῆς καταδίκης ἐπέχεται ἐπὶ τῶν χειλέων τῆς θείας ὀργῆς ἐν αὐτῇ κατασβέννυται!...

— Ἀλλ' ἡσύχει· ἐπανέλαβεν ὁ κοσμοκράτωρ τέλεον ἤδη κατευνασθείς· εἰς πάντα χρόνον καὶ τόπον πλανῶν τὸ βλέμμα, γινώσκω τὰ ἀπανταχοῦ συμβαίνοντα· ἀλλ' ἂν ἔστιν ὅτε βραδύνω ν' ἀνταμείψω ἀξίως τὰς πράξεις τῶν θνητῶν, οὐχ ἧττον μηδέποτε ἐπιλανθανόμενος, οἶδα νὰ ἐπισφραγίσω αὐτὰς διὰ κεραυνοῦ ἢ στεφάνου ἐν τῇ ἁρμοδίᾳ στιγμῇ. Ὁ Ἄριων σωθήσεται· δικαία ὀργὴ τοῦ παντοκράτορος Ποσειδῶνος οὗ τὴν λατρείαν ἐσχάτως παρημέλησε, καίπερ πολλάκις κατὰ τὰς θαλασσοπορίας αὐτοῦ σωθεὶς ὑπ' ἐκείνου, ἐπέρριψεν αὐτῷ τὰ παρόντα δεινά· διότι οὗτος παρωργισμένος ὢν κατ' αὐτοῦ ἀπέφυγεν ἵνα σώσῃ αὐτὸν ἀπὸ τῶν χειρῶν τῶν κακούργων· οὐχ ἧττον τῇ δεήσει σου ὑπείκων, θὰ σώσω αὐτὸν ὃν ἐσκόπουν νὰ ἐγκαταλίπω ἐπὶ μακρὸν χρόνον οὕτω πρὸς ἀπότισιν τῆς ποινῆς αὐτοῦ, ἀλλ' οἱ θεοστυγεῖς ἐχθροί του, οὐδόλως ὑπ' ἐμοῦ κεραυνωθήσονται· εἰς τί θὰ ὠφέλει ἂν στιγμηδὸν ἐπιπίπτων ἐξώντου αὐτὰς ὁ τιμωρὸς κεραυνός μου ἐν μέσῃ θαλάσσῃ, μακρὰν παντὸς ἀνθρωπίνου ὄμματος; ἀλλὰ φόνιος κεραυνὸς γενήσεται αὐτοῖς πρὸ βασιλικοῦ βήματος δικαζομένοις· αὐτὴ ἡ φωνὴ τοῦ ἀόπλου θύματος, ἵνα ἐξαρθῇ ἅπαξ ἔτι πρὸ τῶν ἀνθρώπων τὸ γόητρον τῆς εἰς ἐμὲ αὐτὸν ἐπὶ γῆς ἀντανακλώσης βασιλικῆς ἰσχύος καὶ δικαιοσύνης, ἵνα καταδειχθῇ ἡ ἀρετὴ καθ' ἑαυτὴν ἰσχυρά, πρὸς πάταξιν τῆς κακίας, ἵνα, τέλος, πρόκειται τοῖς ἀνθρώποις ἐσαεὶ ἄφθιτον καὶ ὀφθαλμοφανὲς τῆς τιμωρηθείσης κακίας παράδειγμα!... πρόσμενε καὶ μαθήσει μετ' οὐ πολὺ διὰ τίνος πρωτοφανοῦς τρόπου θὰ πατάξῃ τὴν κακίαν ἡ ἄοπλος ἀρετή!... Ὕπαγε ἤδη, ἐπανέλαβεν αὖθις· καὶ ἴσθι τοῦ λοιποῦ, σοὶ τὸ λέγω ἅπαξ ἔτι, ὅτι ὁ Ζεὺς οὐδενὸς τῶν ἐπὶ γῆς ἐπιλανθάνεται ἢ ἀμελεῖ.

Ἡ Θέτις ἀνηγέρθη· δειλῶς ἠσπάσατο τὰ φωτόεντα τοῦ ἄνακτος κρόσπεδα· διὰ βλέμματος δὲ πλήρους εὐγνωμοσύνης καὶ ταπεινώσεως εὐχαριστήσασα αὐτῷ, ἤρξατο κατερχομένη τῶν οὐρανίων δωμάτων ὅπως ἀγγείλῃ πρὸς τὰς ἀφρογενεῖς αὐτῆς ἀδελφὰς τὰς ἀφθίτους βουλάς.

Γ'.

Ὅπου τὸ κῦμα τὴν ἀκτὴν πατάσσον τοῦ Ταινάρου
τὴν ὠοῷόρον καλιὰν τοῦ ὑδροβίου ἀήδου
ἀπόνως θραύει πλημμυροῦν εἰς τὰ ἀκταῖα ἤκη
καὶ ὑποσκάπτει βαθμηδὸν τὸν βράχον τὸν εὐμήκη,
πρὶν ἢ φαγῇ τὸ λευκαυγὲς, πρὶν ὁ Βοώτης δύσῃ
ἡ εὔσομος αὔρα τῆς αὐγῆς πνοὰς δροσώδεις χύσῃ,
εἰς ἀργυρόζωνος ἱππεὺς ἄνευ ρυτήρων βαίνων,
χωρῶν ταχύτερος πολλῶν κυμάτων ἠφρισμένων
ὅ τε ἡ λαΐλαψ τὰ ὠθεῖ κ' ὑπερπιδοῦν τὸν βράχον,
καὶ διὰ ποδοβολητῶν πυκνῶν, πολυτραύχων
τῆς ἀμφιλύκης τὴν σιγὴν ταράσσων τὴν ἐρήμην,
μέσῳ ὀρέων καὶ κρημνῶν εὐθεῖαν τέμνων ῥύμην,
πρὸς ἄρπτον φεύγει καὶ αὐγήν· αἱ ὀρῦς ἐμπρὸς [του κλίνουν
τὰς κοίτας, θορυβούμενοι, οἱ ἀετοὶ ἀφίνουν
κ' ἐπάνω νέφους σπεύδουσι τὰς πτέρυγας νὰ κλεί- [σουν,
τὸν φοῖβον ἀνατέλλοντα ἐκεῖθεν ν' ἀτενίσουν.
Χρυσοῦς ὑπποστου, χρυσοῦς στιλπνὰ τὰ φάλαρά του
εἰς τὰ κατασειόμενα προσπίπτουσι πλευρά του·
Ὦ!... δάση, ὄρη ἀψυπνῶν, τὴν κόμην γαύρως σείων,
ποῦ σπεύδεις, ἀοιδὲ ἱππεύ; ποῦ φέρεσαι, Ἄριων;
ἐκεῖ ὁ χρυσοχαίτης σου σὲ παρασύρει κέλης
βαίνων ταχύτερος πτηνοῦ, ταχύτερος θυέλλης;
Οὐχὶ δὲν εἶναι μάταιος τοῦ ἵππου του ἡ ῥώμη·
ζητεῖ νὰ φθάσῃ ταχὺ καὶ τῆς στιγμῆς ἀκόμη,
ἀνὼν δρόμον βρίθοντα κιτρέας, ἰακίνθου,
τὸ ἄστυ τὸ εὐτείχεον, τὸ ἄστυ τῆς Κορίνθου.
Εἶεν! εὐδρόμει! ἀστραπῆς ταχίων, ἵππος, ἴθι!
μὴ τὴν ὁδόν σου κόψωσι δρυμοὶ ἢ τραχεῖς λίθοι...
Ἐσβέσθ' ἡ δρόσος τῆς αὐγῆς· ἐπῆλθε μεσημβρία·
πολλὰ ὁ ἱππεὺς ἤνυσε δάση, βουνά, πεδία·
τὸ πᾶν ὑπεῖκ' εἰς κόπωσιν καὶ πῦρ· ἡ λάλος κρήνη
κι' αὐτὴ ὡς ἀπαυδήσασα τὸν ἠλοῖδόν της βραδύνει.
Χιονοφόροι κορυφαὶ ὀρθαὶ τοῦ Ταϋγέτου
ὑψοῦνται νέφη κλίνοντα τὰς πρασπελάζουν μόνα·
μεσουρανεῖ ὁ ἥλιος καὶ αἱ μαρμαρυγαί του
ὡς καταρράκται πίπτουσι φωτὸς εἰς τὴν χιόνα.
Πλὴν πόρρω ταύτας παραιτῶν, ἀκάματος ἀκόμη
χωρεῖ ὁ ἀοιδὸς ἱππεύς· ὑπὸ τὰν γαῦρον πόδα
τοῦ λαμποβόλου ἵππου του ὑποχωροῦν οἱ δρόμοι
καὶ θνήσκουσι συνθλώμενα τῆς ἐξοχῆς τὰ ῥόδα,

... Ὀπίσω μένει τὸ μικρὸν ρυάκιον τὸ βρέχον τὸν δρόμον του τὸν βρίθοντα κιτρέας ὑακίνθου· τέλος παρῆλθε πρὸς βορρᾶν, ἐξηφανίσθη τρέχων, καὶ εἰς σμικρὸν κατέψθασε τὸ ἄστυ τῆς Κορίνθου!

Δ'.

— Εἶναι ἀληθές;... ὁ Ἄρίων εἶναι ἐδῶ;· σπεύσατε! εἰσαγάγετε αὐτὸν πρ' ἐμοὶ τάχιον τῆς στιγμῆς, τὸ ὄμμα μου, πλέον ἢ ὁ ὀδίτης τῆς αὐχμηρᾶς ἐρήμου τὴν δροσώδη πηγήν, ἐδίψησε τὴν φίλην αὐτοῦ μορφήν! Ὦ! εὐλογητὴ ἡ στιγμή, αὕτη ἥτις ἀνελπίστως φέρει αὐτὸν ἐγγύς μου!..: ὦ θεοί, εὐχαριστῶ!..

Ταῦτα ἀνακράζει ὁ χρυσόθρονος τῆς Κορίνθου βασιλεύς, ὁ σοφὸς Πίνδαρος, ὁ δὲ ἀγγείλας αὐτῷ τὴν ἀπροσδόκητον ἄφιξιν θεράπων ἀπέρχεται πρὸς ἄμεσον τέλεσιν τοῦ προστάγματος αὐτοῦ. Καὶ μετὰ στιγμὴν μίαν ὁ θεόσωστος Ἄρίων εὑρηται ἐν ταῖς θερμαῖς ἀγκάλαις τοῦ βασιλέως καὶ ποθεινοῦ αὐτοῦ φίλου.

Δάκρυα χαρᾶς, μειδιάματα καὶ ἀσπασμοὶ ἀκρατήτως πλημμυροῦσι τὰς μορφὰς αὐτῶν, καὶ ὁ Φίλιος Ζεὺς προσμειδιῶν αὐτοῖς ὕπερθεν, ἐπιχέει μυστικὴν αἴγλην ἐπὶ τὰ μέτωπα αὐτῶν. Ὦ φιλία! εὐδαίμονες αἱ ψυχαί, ὅσας ἡ γλυκεῖα καὶ ἱερά σου φλὸξ ἐζωπύρησε! ὑπὸ τὸν ζείδωρον αὐτῆς σπινθῆρα, εὔοσμα ῥόδα χαρᾶς ταχὺ ἐν αὐτῇ διαθάλλουσιν.

— Ἀλλὰ τῆς πρώτης ἡδείας μέθης παρελθούσης ὁ βασιλεὺς τὸν χρυσοῦν αὐτοῦ θρόνον καταλαμβάνων, καθίζει τὸν ἀοιδὸν ἐγγὺς αὐτοῦ καὶ ἐπερωτᾷ αὐτὸν ἁπλῶστως περὶ τῶν περιπετειῶν καὶ τῆς θαυμασίας σωτηρίας αὐτοῦ.

— Ὦ φίλε, ἀδελφοῦ ἀδελφώτερε, λέγει, ὃν ἐθρήνησα οἱονεὶ ἀπολεσθέντα ἐσκεί· εἰπέ μοι αὐτοστιγμεὶ πῶς διῆλθες τοὺς πέντε ἐνιαυτοὺς τῆς ἐντεῦθεν ἀπουσίας σου, ἑρμήνευσόν μοι δι' ὁποίου θαύματος ἀνεστήθης ἀπὸ τοῦ καταπίοντός σε ἀπεράντου πελάγους!... ἀκμφιβόλως θεία χεὶρ σ' ἐπεσκίασε... τοῦτο δηλοῖ καὶ ὁ θαυμάσιος τρόπος δι' οὗ μαθὼν τὴν ἀπώλειάν σου ἠδυνήθην οὕτω ταχέως ἵνα συλλάβω τοὺς θεοσπγεῖς ἐχθρούς σου...

— Ναί, βασιλεῦ, θεία χεὶρ ἐπεσκίασέ με!... πρόσμεινον νὰ θαυμάσῃς μέχρις ἐκστάσεως!... κατὰ τὸν χρόνον τῆς περιηγήσεώς μου ταύτης, διῆλθον πόλεις καὶ χώρας τοσαύτας, εἶδον ἤθη τοσαῦτα, ἐδοκίμασα τέρψεις καὶ φόβους, γαλήνας καὶ τρικυμίας τοσαύτας!... Εἶδον τὴν γηραιὰν Αἴγυπτον μετὰ τῶν ἀπονοήσεων αὐτῆς ἀνθρωπομόρφων κολοσσῶν οἵτινες ἐσκεῖ ρεμβάζουσι τὴν πρὸ αὐτῶν θριαμβευτικὴν τοῦ Καμβύσου πάροδον, τὰς χεῖρας ἐπὶ τῶν γονάτων ἔχοντες· μετὰ τῶν ὑψηκορύφων πυραμίδων, αἵτινες τὸν θάνατον διαιωνίζουσι καὶ ἐφ' ὧν διὰ γριφωδῶν χαρακτήρων ἐγγέγραπται νεκρὰ ἀθανασία· τὸν ἀκαλλρρείτην Νεῖλον ἀεννάως ἀπὸ ἀνεξερευνήτου ἀβύσσου προρρέοντα· τὴν ἀχανῆ ἔρημον, ἣν ἀείρροοι πυρπολοῦσιν αἱ ἡλικιακαὶ φλόγες· καὶ ἡ αἴγλη ἐκείνη, τὸ κολοσσιαῖον, τὸ σιγηλόν, τὸν ἀκίνητον, σοβαρῶς καὶ μετὰ κατηφείας πρὸ τῶν ὀμμάτων μου ἀνελισσόμενα, οἱονεὶ μοὶ διελάλουν ἀφώνως ὅτι αἰφνιδία νέκρωσις ἐπέσχε τὸν ροῦν τῶν αἰώνων ἐπὶ τοῦ ξηροῦ ἐκείνου ἐδάφους. Ἐθαύμασα τὸν ροδόχρυσον φοίνικα μετὰ νέου σφρίγους ἀναπηδῶντα ἀπὸ τοῦ εὐωδιῶντος σμύρναν καὶ κασίαν ἱεροῦ πυρὸς ἔνθα τοὺς ἐξ αἰῶνας τοῦ βίου αὐτοῦ ἐπέρανε· καὶ ἡ λύρα μου ἔψαλε μετὰ στοργῆς τὸ γλυκὺ τοῦτο τῆς ἀθανασίας σύμβολον· ἐθαύμασα τὸν ἡδύκαρπον λωτὸν ἐντὸς ἀργυροστίλπνου λίμνης τοὺς εὐκάλυκας κλῶνας λούοντα· ἀλλ' ἀπῆλθον μηδόλως τῆς πλάνου αὐτοῦ ἡδύτητος γευσάμενος. Κατηύθυνα εἶτα τὴν πορείαν εἰς πολλὰς τῶν χωρῶν, & πάλαι διῆλθεν ὁ πολυπλάνητος τοῦ Λαέρτου υἱός, καὶ μετὰ μακρὰς πλόας γαληνιαίας καὶ τρικυμιώδεις ἐναλλάξ, προσωρμίσθην, τέλος εἰς τὰς γλαφυρὰς Ἰταλικὰς παραλίας.

(Ἕπεται τὸ τέλος).

ΚΟΡΝΗΛΙΑ Α. ΠΡΕΒΕΖΙΩΤΟΥ.

ΝΕΑ ΜΕΘΟΔΟΣ ΚΡΙΤΙΚΗΣ

Ὁ κ. Max Nordau*

Τὸ γ'. μέρος τοῦ ἔργου τοῦ κ. Norhau ἀφιεροῦται τῷ ἐγωτισμῷ. Περιλαμβάνει 5 κεφάλαια: «ψυχολογίαν τοῦ ἐγωτισμοῦ, τοὺς παρνασίδας, τοὺς παρακμάζαντας καὶ ἐσθητικούς, τὸν Ἰβσενισμὸν καὶ τὸν Φριδερῖκον Nietrsche,

Ἡ ψυχολογία τοῦ ἐγωτισμοῦ δὲν εἶναι ἄνευ τινὸς ἐνδιαφέροντος, ἐλαχίστου ὅμως ἀπέναντι ἐκείνου, ὅπερ ἐν τῇ ψυχολογίᾳ τοῦ μυστικισμοῦ εὕρομεν. Ἀφοῦ ἐπίστευσεν ὅτι γραμμαί τινες θὰ ἤρκουν νὰ ἐκμηδενίσωσι τὰς ἰδέας τῶν Berkeley, τῶν Fichte, τῶν Schelling καὶ τῶν Hegel, ὁ κ. Nordau ζητεῖ νὰ εὕρῃ ποῖά εἰσι τὰ ὀργανικὰ αἴτια, τὰ ποιοῦντα ἐκ τοῦ ἐκφαύλου οὐ μόνον ἐγωϊστήν, τοιοῦτον ὃν χάριν αὐτοῦ μόνου ζῶν, ὅπερ δὲν ἐμποδίζει νὰ ἔχῃ ὑγιέστατον πνεῦμα, ἀλλὰ καὶ ἐγωτιστήν, δηλ. ὃν μὴ ἔχον ἀκριβῆ τοῦ περιστοιχοῦντος αὐτὸ κόσμου, οὐδὲ τῆς σχέσεως αὐτοῦ πρὸς τὸν κόσμον, ἀντίληψιν, νομίζον δ' αὐτὸ τὸ πᾶν. Τὰς αἰτίας ταύτας ἀνάγει εἰς τὴν ἀδυναμίαν τῶν αἰσθητικῶν νεύρων ἢ τῶν ἀντιληπτικῶν κέντρων ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ.

Μετὰ τοῦτο συμπεραίνει ὅτι ὁ ἐγωτιστὴς κατ' ἀνάγκην θέλει εἶσθαι δυσσωωνιστής, ἰακωβῖνος, ἐρωτικός, ὃν μόναι αἱ κοινωνικαὶ σχέσεις θὰ καταστήσωσιν ὁτὲ Καίσαρα Βοργίαν, ἢ Ναπολέοντα Α'. ὁτὲ Don Juan ἢ Gille, de Rar· ὁτὲ Barbey d' Aurevilly ἢ Baudelaire, ὁτὲ τέλος ἁπλοῦν κλέπτην ἢ κακοῦργον. Πᾶσαι αὗται αἱ ἰδέαι ἐν τοῖς ἑπομένοις ἀναπτύσσονται κεφαλαιοις κατὰ τὴν αὐτὴν πάντοτε μέθοδον: Συνδιάζειν ὄνομα συγγραφέως μετὰ πολυαριθμων ὀνομάτων βλακῶν καὶ μωρῶν, τὸ πλεῖστον ἐκ τῶν ἰατρικῶν χρονικῶν λαμβανομένων, καὶ βεβαιοῦν τὴν πλήρη τῶν ἐν τῷ βιβλίῳ τοῦ κ. Nordau καὶ τῶν ἐν τοῖς χρονικοῖς τούτοις μελετωμένων συμπτωμάτων ὁμοιότητα.

«Παρνασίδαι καὶ διαβολικοὶ» εἰσὶν ὁ Θεόφιλος Gautiér, ὁ κ. Κάτουλους Mendès, Th de Banville, ὁ Edgard Poë ὁ Baudilaire καὶ ὁ κ. Παῦλος Bourget, ὁ μετά τινος συμπαθείας περὶ τινων τῶν συγγραφέων τούτων ὁμιλήσας.

«Πεπτωκότες ἢ αἰσθητικοὶ εἰσιν οἱ κκ. Jean Richepin, Villier de l' Isle-Adam, Barbey d'Aurevelly, οἱ κ. κ. Huysmans, Barrès, Oscar Wille. Καθ' ὅδον προχωρεῖ εἰς τὸ ἔργον ὁ κ. Norhau ἐπὶ μᾶλλον ἐπιμένει, ὅπως ἀποδείξῃ ὅτι ὑπάρχουσι δημόσιοι κακοῦργοι ἐπικινδυνωδέστεροι τῶν ἐξ ἐπαγγέλματος δολοφόνων καὶ κλεπτῶν.

Κυρίως τὸ ἐπὶ τοῦ «Ἰβσενισμοῦ» κεφάλαιον, μετά τινας ῥήσεις ἐπαίνου ἐπὶ τῶν δευτερευόντων τῶν τοῦ Ibsen δραμάτων προσώπων, μικρά ἐστι ἔκθεσις ἐπὶ τῆς μωρίας τοῦ Ibsen καὶ τοῦ ἐπαπειλοῦντος τὴν κοινωνίαν κινδύνου. Βλέπομεν ὅτι ὁ κ. Nordau καταπείθεται καὶ αὐτὸς ἐκ τῆς θέσεως, ἣν ὑποστηρίζει· οὕτω δὲ προβαίνει καὶ ἐκφράζεται λίαν παραδόξως οὕτως: Ἐπειδή, εἰς πάντα τὰ δράματα τοῦ Ibsen, τὸ κυριώτερον πρόσωπον προστατεύει μικροῦ λόγου ἀξίας ἰδέας, ὁ κ. Nordau ἀποκαλεῖ αὐτὸν ὅλως διόλου ἁπλῶς «Βλάκα». Τὸ τοιοῦτον δὲν παρέρχεται χωρὶς νὰ παραγάγῃ κωμικά τινα γεγονότα.

Ὁ Φριδερῖκος Nietysche, φυσικῶς, καταναλίσκει πολλά. Ὀγδοήκοντα τῷ χρειάζονται σελίδες, ὅπως καταρρίψῃ τὸν λέοντα τοῦτον τῆς ἡμέρας. Ἐξ ἄλλου ἐνταῦθα, ὡς ἐν τῷ περὶ Ibsen καὶ ἐν τοῖς προηγουμένοις βιβλίοις, ὁ κ. Nordau ἔχει ἀφθονίαν κρίσεων. Ζωηρὰν εὑρίσκει ἀπόδειξιν πρὸς ἐπιβεβαίωσιν τῆς γενικῆς αὐτοῦ ἐν τῷ ἀτυχεῖ τέλει τοῦ Nietysche θέσεως.

Τὸ τέταρτον μέρος: «Ὁ Πραγματικισμός», πραγματεύεται ἐν συνόψει περὶ τοῦ Ζολᾶ καὶ τῶν συστημάτων αὐτοῦ. Ὁ κ. Nordau δὲν ἐκτείνεται ἐπ' αὐτῶν, διότι κρίνει, ὅτι ὁ naturalisme ἐστὶ νεκρός· οὐδαμῶς θὰ ἐκπλαγῇ τις ὅτι τὸ βιβλίαν τοῦτο πολυαριθμους καὶ λίαν ἀκριβεῖς περικλείει παρατηρήσεις, διότι συντιθέμενος αὐτὸ μεγάλως ἐνεπνεύσθη ἐκ τῶν λαμπρῶν μελετῶν τοῦ κ. Brunetiere. Ἀλλ' ἐκεῖνο ὅπερ ὡς ἴδιον ἀνήκει τῷ κ. Nordau, εἶναι ἐπὶ παραδείγματι βαρεῖς ὑπενιγμοὶ τῆς παθολογικῆς καταστάσεως τοῦ δεῖνος ἢ δεῖνος, οὓς ἐνταῦθα ἀπέχω νὰ ὀνομάσω, καὶ λόγοι, ἐν οἷς ὁμιλεῖ περὶ τῆς «vita sexualis», ὑποκρινόμενος τὸν ἅγιον, ὅστις οὐδὲν θέλει νὰ εἴπῃ.

Δεύτερον κεφάλαιον ἐπὶ τῶν Γερμανικῶν παραποιήσεων τοῦ naturalisme περαίνει τὸ τέταρτον αὐτοῦ βιβλίον, ἐν ᾧ δὲν πρόκειται περὶ προσώπων ἀλλὰ περὶ ἁπλῶν μιμήσεων. Ἔγραψεν αὐτό, οὐχὶ ὅπως παροδικῶς χαριεντίσῃ τὸν λεπτοφυῆ μυθιστοριογράφον κ. Th. Fontane καὶ ἐξαγάγῃ τὴν ἀξίαν τῶν Ὑφαντῶν τοῦ κ. Hauptmann, ἀλλὰ διότι οὐδαμῶς ἐπιθύμει ν' ἀπολέσῃ τόσον καλὴν περίστασιν καὶ καταστῇ δυσάρεστος εἰς πᾶσαν νέαν μεταξὺ τῶν συμπατριωτῶν του γενεάν. Τὸ πάμπτον καὶ τελευταῖον μέρος τοῦ ἔργου ἔχει ὡς τίτλον «ὁ Βικοστὸς αἰὼν» καὶ περιλαμβάνει 2 κεφάλαια «προγνωσιν καὶ θεραπείαν», 2 βραχύτατα κεφάλαια, ἐντελῶς κενά. Ἀμφίβολοί τινες ἐπὶ τοῦ μέλλοντος προφητεῖαι καὶ τὰ προρρηθέντα πρὸς βελτίωσιν τῆς ἐνεστώσης καταστάσεως φάρμακα ἐν αὐτοῖς ἐκτίθενται.

Φοβοῦμαι μὴ ἀρκούτως δὲν ὑπέδειξα πόσον τὸ ἔργον τοῦ κ. Nordau εἶναι ἀξιέπαινον καὶ δι' ἀξιέπαινον γραφὲν σκοπόν. Ἐσκέφθην πρὸς στιγμὴν νὰ συμβουλεύσω τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ «Eutartung» τοῖς συναδέλφοις τῆς παρισινῆς δημοσιογραφίας. Θὰ εὕρισκον ἐκεῖ σταθερὰ ἐναντίον ἀριθμοῦ καλλιτεχνιῶν συμπεράσματα, θὰ ἀνεκάλυπτον συγχρόνως ὅτι «ἡ κουφολογία καὶ τὸ παρισινὸν πνεῦμα» εἰσὶν ἐπίσης διὰ τὸν κ. Nordau προφανῆ τῆς βλακίας στίγματα, ἀναμφιβόλως δὲ θὰ ἐψυχραίνοντο πρὸς αὐτόν, καὶ θὰ ἐδίσταζον ἴσως νὰ ὑπαχθῶσι εἰς τὰς ἀποδείξεις του. Ἐὰν αἱ γραμμαὶ αὗται περιέλθωσιν ὑπὸ τὰ ὄμματα τοῦ κ. Nordau δὲν εἶμαι ἀπηλλαγμένος ποιοῦ τινος φόβου περὶ τῆς κρίσεως καὶ διαγνωστικῆς, ἣν ἐπ' ἐμοῦ θὰ φέρῃ. Ἀλλ' ὡς ἐνθυμοῦμαι, ὑπέδειξέ που ὅτι δὲν εἶναι ἴδιον τῶν ἐκφαυλισμένων τὸ παραδέχεσθαι ὡς ἀληθῆ πάνθ' ὅσα ἀναγινώσκουσι, καὶ ἐπειδὴ δὲν ἀπελέχθην πάσας τὰς ἰδέας τοῦ κ. Nordau, τοὐλάχιστον εἰς αὐτὰ προφυλάττομαι κατὰ τῆς κρίσεως, δι' ἧς δὲν θὰ βραδύνῃ νὰ με στιγματίσῃ.

JEAN THOREL.

(Μετάφρασις Ι. Φ. ΜΠΟΡΝΟΖΗ).

* Ἴδε ἀρ. 46 σελ. 883 — 885.

Ο ΓΥΝΑΙΚΕΙΟΣ ΕΓΚΑΙΦΑΛΟΣ

Οὐδεμία χημικὴ εἴτε φυσικὴ διὰ μικροσκοπίου ἐξέτασις τοῦ ἐγκεφάλου ἀπέδειξε μέχρι τοῦδε οὐσιώδη παραλλαγὴν μεταξὺ τῶν δύο αὐτῶν εἰδῶν, ὥστε ν' ἀνακαλυφθῇ διάκρισις ἐν τῇ περὶ τὴν ἐνέργειαν ἱκανότητι· μολονότι λανθάνεται ὁ τῆς Βιέννης καθηγητὴς G. B. Brühl, ἐν τῷ γνωστῷ αὐτοῦ συγγράμματι «περὶ τοῦ ἐγκεφάλου τῆς διανοίας καὶ τῶν δικαίων τῆς γυναικός», νομίζων ὅτι ἐκ ταύτης ἀκριβῶς τῆς ἀληθείας δύναται νὰ συμπεράνῃ τὴν ἐντελῆ νοητικὴν ἰσότητα τῶν δύο φύλων, καθόσον τὰ μέσα τῆς ἐρεύνης, ἅτινα πρὸς τὸ παρὸν διατίθεμεν εἰσὶ τόσον ἀτελῆ ὥστε δὲν δυνάμεθα νὰ παραδεχθῶμεν τοσοῦτον ἐσπευσμένον συμπέρασμα, οὐχ' ἧττον ὅμως οὐδὲ ἡ ἐλαχίστη ὑπάρχει βάσις, ὥστε ν' ἀποδεχθῶμεν ὅτι ὁ γυναικεῖος ἐγκέφαλος ὑπερτερεῖ τὸν τοῦ ἀνδρὸς ὡς πρὸς τὸ λεπτὸν τῆς κατασκευῆς. Οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην αἰτίαν ἔχουσιν οἱ τῶν γυναικῶν συνήγοροι νὰ καυχῶνται περὶ τοιαύτης τινὸς πιθανότητος ἕνεκα τοῦ ὅτι ἑνέρα καὶ σπουδαιοτέρα ἐπίρροθος αὐτοῖς παρίσταται περίπτωσις, καθ' ἣν ἡ ὑποτεθεῖσα ὑπεροχὴ τοῦ ὄγκου τοῦ ἀνδρικοῦ ἐγκεφάλου φαίνεται ἀκριβῶς ἀσυμβίβαστος καὶ ἀσήμαντος. Διότι δέον νὰ λάβωμεν ὑπ' ὄψιν οὐ μόνον τὸν θετικὸν ὄγκον τοῦ ἐγκεφάλου, ἀλλὰ καὶ τὸν σχετικόν, τουτέστι τὸν ὄγκον αὐτοῦ ἐν σχέσει πρὸς τὸ σῶμα. Ἄλλως τε, ὁ ἄνθρωπος, π. χ. ὑστερεῖ τοῦ ἐλέφαντος καὶ τῆς φαλαίνης, καθόσον ὁ ἐγκέφαλος τῶν ζώων τούτων κατὰ πολὺ ὑπερβαίνει τὸν τοῦ ἀνθρώπου κατὰ τὸν θετικὸν αὐτοῦ ὄγκον, ἐνῷ ὑπὸ

τὴν ἔποψιν τοῦ σχετικοῦ ὄγκου τοῦ ἐγκεφάλου ταῦτα τοσοῦτον ὑπολείπονται αὐτοῦ, ὥστε ἐνῷ ὁ μὲν ἐγκέφαλος τοῦ ἐλέφαντος ἀνέρχεται εἰς τὸ πεντακοσιοστόν, ὁ δὲ τῆς φαλαίνης εἰς τὸ τρισχιλιοστὸν μέρος τοῦ σωματικοῦ βάρους τῶν ζώων τούτων, ὁ ἀνθρώπινος ἐγκέφαλος τοὐναντίον ποικίλει ἀπὸ τοῦ 35ου μέχρι τοῦ 37ου τοῦ ὅλου αὐτοῦ βάρους. Ἡ ἀνατομικὴ δὲ τούτου ἐξήγησις ἐστὶν ἁπλουστάτη καὶ ἔγκειται ἐν τῇ ἀληθείᾳ ὅτι ὁ ἐγκέφαλος δὲν εἶναι μόνον τὸ ὄργανον τῶν διανοητικῶν ἢ νοερῶν ἐνεργειῶν, ἀλλὰ καὶ τὸ κέντρον τοῦ ὅλου νευρικοῦ συστήματος καὶ ὅτι ἑπομένως, ὅσον ἀφορᾷ τὸν ὄγκον αὐτοῦ δέον νὰ παρουσιάζῃ σταθερὰν ἀναλογίαν πρὸς τὸ μέγεθος τῶν ἐξ ὅλων τῶν μελῶν τοῦ σώματος ἐν αὐτῷ συγκεντρουμένων νευρικῶν ἰνῶν. Ὅθεν, ἐφαρμόζοντες τοὺς κανόνας τούτους ἐπὶ τοῦ ἡμετέρου ζητήματος, θέλομεν εὕρει ὅτι τὰ συμπεράσματα ἡμῶν ἱκανὴν ὑπέστησαν μεταλλαγήν. Ἓν γένει καὶ μετὰ πολλῶν βεβαίως ἐξαιρέσεων ὁλόκληρος ἡ γυναικεία διασκευὴ εἶναι σμικροτέρα καὶ καλλιτεχνικωτέρα τῆς τοῦ ἀνδρός, ἰδιαζόντως δὲ τὸ λεπτὸν αὐτῆς νευρικὸν σύστημα εὑρίσκεται ἐν ἁρμονίᾳ πρὸς τὴν κατωτέραν μυωνικὴν αὐτῆς ἀνάπτυξιν, ὡς τοῦτο ἤθελε φανῆ ἐὰν ἦτο δυνατὸν νὰ παρασταθῇ κατὰ μέσον ὅρον τὸ μέγεθος τούτων ἐν ἀμφοτέροις τοῖς φύλοις. Ἐντεῦθεν ἕπεται ὅτι ὁ γυναικεῖος ἐγκέφαλος, ὡς νευρικὸν κέντρον θεωρούμενος, θὰ ὑπολείπηται ἅμα κατ' ὄγκον τοῦ ἀνδρικοῦ. Πράγματι ὅμως λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν τοῦ σχετικοῦ καὶ οὐχὶ τοῦ θετικοῦ βάρους τοῦ γυναικείου ἐγκεφάλου, εὑρίσκομεν (κατὰ τὴν γνώμην πολλῶν ἐξερευνητῶν) ὅτι οὐ μόνον δὲν ὑπολείπεται, ἀλλὰ καὶ κατά τι ὑπερτερεῖ τὸν ἀνδρικόν. Ἀλλαις λέξεσιν, ἡ γυνὴ λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν τοῦ σμικροτέρου σωματικοῦ αὐτῆς ὄγκου, κατέχει οὐ μόνον οὐχὶ ὀλιγώτερον ἀλλὰ πιθανῶς ἔτι καὶ πλείονα τοῦ ἀνδρὸς ἐγκέφαλον.

Προκειμένου λοιπὸν κατὰ ταῦτα νὰ κρίνωμεν μόνον ἐκ τῶν ἤδη προλεχθεισῶν ἀληθειῶν, δέον ἵνα ἡ γυνὴ εἶναι ἴση ἂν μὴ εἴπωμεν ἀνωτέρα τοῦ ἀνδρὸς ὡς πρὸς τὰς νοητικὰς δυνάμεις. Πλὴν, τῆς ἀληθείας ἐν παντὶ οὔσης τοῦ πρωτίστου ἀντικειμένου, λέγομεν ὅτι, παρ' ὅλα τὰ εὐμενῆ ἡμῶν αἰσθήματα πρὸς τὸ ὡραιότερον τῶν φύλων, οὐχ ἧττον δὲν δυνάμεθα ν' ἀποκρύψωμεν τὴν ἀλήθειαν ὅτι ἡ ὑπεροχὴ αὕτη ἀκυροῦται πάλιν ὑφ' ἑτέρου μεγάλου μειονεκτήματος τοῦ γυναικείου ἐγκεφάλου, ἐν συγκρίσει πρὸς τὸν τοῦ ἀνδρός, μειονεκτήματος προερχομένου ἐκ τῶν παραδόξων ἀναλογιῶν τοῦ σχήματος. Ἡ ἀνάπτυξις τοῦ γυναικείου ἐγκεφάλου συγκρινομένη πρὸς τὸν ἀνδρικόν, ὑπολείπεται ὅσον ἀφορᾷ τὸ πρόσθιον διαμέρισμα, ὑπερτερεῖ δὲ κατὰ τὴν κορυφὴν ἢ κατὰ τὸ μέρισμα τῆς στεφάνης· οὕτως ὥστε γυναικεῖον κρανίον, ἄνωθεν παρατηρούμενον, παρουσιάζει σχῆμα, προσεγγίζον πρὸς τὸ σχῆμα δύο κώνων, ἀμβλείας ἐχόντων τὰς ἄκρας καὶ συνεχομένων ἐν ταῖς βάσεσιν αὐτῶν, ἐνῷ ἀφ' ἑτέρου τὸ ἀνδρικὸν κρανίον ἐκ τῆς αὐτῆς ἀπόψεως θεωρούμενον, παρίστησιν ὄψιν ὠοειδῆ, ἐξογκουμένην εἰς τὸ μέσον καὶ πρὸς τὰ ὄπισθεν. Πρὸς τούτοις ἐκ καθημερινῆς παρατηρήσεως ἀποδείκνυται ὅτι κατὰ κανόνα τὸ μέτωπον καὶ οἱ κρόταφοι ταπεινότεροί εἰσι παρὰ γυναιξὶν ἢ παρ' ἀνδράσι· τοσοῦτον δ' ἀληθὲς τοῦτο τυγχάνει, ὅσον τὸ χαμηλὸν μέτωπον θεωρεῖται ὡς ἀναγκαῖον τῇ γυναικείᾳ καλλονῇ, ἐνῷ ἀφ' ἑτέρου εὐρὺ καὶ ἀψιδωτὸν μέτωπον θεωρεῖται ὡς κόσμος τῷ ἀνδρί. Καὶ οἱ ἀρχαῖοι δὲ Ἕλληνες ὡς διὰ κανόνος ἐδίδον τοῖς ἀνδρείκοσι τῶν γυναικῶν σχετικῶς μέτωπα βραχέα, ἐνῷ τοὐναντίον ἐν τοῖς τῶν ἀνδρῶν ἀποτυπώμασιν, ὡς π. χ. ἐν τῷ Διὶ τοῦ Φειδίου, ἐπεδείκνυντο τὸ ἰσχυρὸν μέτωπον διανοητικῆς ὑπεροχῆς. Ἐντεῦθεν καὶ ἡ παράδοξος συνήθεια τῶν γυναικῶν τοῦ φέρειν «βοστρύχους» ἐπὶ τοῦ μετώπου, ἀποτελεῖ ἀναμφιβόλως προσπάθειαν τοῦ παραστῆσαι τὸ μέτωπον ὅσον οἷόν τε βραχύτερον. Ἡ ἐν τῷ καθημερινῷ βίῳ αὕτη συνήθεια, ἥτις ὡς ὅλοι οἱ κανόνες περιστέλλεται βεβαίως διὰ πολυπλήθων ἐξαιρέσεων, ἐπικυροῦται πληρέστατα ὑπὸ τῶν τοῦ καθηγητοῦ Huschke παρατηρήσεων ἐπὶ τῶν καταμετρήσεων τοῦ ἐγκεφάλου καὶ τοῦ κρανίου, καθ' ἃς τὸ μετωπικὸν ὀστοῦν τῆς γυναικὸς ὑπολείπεται κατ' ἔκτασιν τοῦ ἀνδρικοῦ κατὰ 2,000 χιλιοστόμετρα, ἐνῷ ἀφ' ἑτέρου τὰ ὀστᾶ τῆς στεφάνης τῆς γυναικὸς παρουσιάζουσιν ἀνάλογον πλεονέκτημα ἐν σχέσει πρὸς τὰ τοῦ ἀνδρός. Ἐν ταις ὑπ' αὐτοῦ καταμετρήσεσι τῶν ἐγκεφάλων τῶν Γερμανῶν, οἵτινες ἐξ ὅλων τῶν ἐθνῶν εὐρυτάτην κέκτηνται στεφάνην τοῦ κρανίου, ὁ Huschke, εὗρεν ὅτι, παρ' ἀνδράσι τὸ τμῆμα τοῦτο εἶχε κατὰ μέσον ὅρον ἐπιφάνειαν 262 κυβικῶν ἑκατοστομέτρων, παρὰ δὲ γυναιξὶ μόνον 208. Πρὸς τούτοις ἐξηκρίβωσεν ὅτι ὁ *μεσαῖος ἐγκέφαλος*» ὁ περιέχων τὴν «κεντρικὴν φαιὰν» ὕλην, ἥτις οὐδεμίαν ἔχει πρὸς τὸ νοητικὸν σχέσιν καὶ ἥτις παρὰ τοῖς ζώοις δείκνυσιν ἱκανὴν ἀναλόγως ἀνάπτυξιν ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ λοιπὸν τοῦ ἐγκεφάλου καὶ παρὰ τοῖς γυναιξὶν ἐπίσης παρουσιάζει ἀξιοπαρατήρητον ὑπεροχήν. Ἀλλαις λέξεσιν ἡ γυνὴ κέκτηται εὐρυτέραν στεφάνην καὶ μεσαῖον ἐγκέφαλον, ὁ δὲ ἀνὴρ εὐρύτερον μέτωπον καὶ πλειότερον νοητικὸν ἐγκέφαλον.

(Ἐκ τοῦ ἀγγλικοῦ). ΘΑΓΑ ΛΑΖΑΡΙΔΟΥ.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.

ΓΕΩΛΟΓΙΚΑ.—Τὸ περὶ τῶν παγόνων τῆς Σπιτζβέργης ὑπόμνημα τοῦ κ. Charles Rabot.—*ΦΥΤΟΛΟΓΙΚΑ.—Νέοι ἀνακοινώσεις τοῦ κ.* de M...ly.—*ΧΡΟΝΙΚΑ.—Κατανάλωσις πογί, τείου καὶ σαπχάρου.—Τὸ βάθος τῶν θαλασσῶν καὶ τῶν θαλασσῶν.—Ἐπιφορὰ τοῦ οἰνοπνεύματος ἐπὶ τῆς ἐπιδόσεως.*

Συνεχίζοντες προβαίνομεν σήμερον εἰς τὴν ἀναγραφὴν τῶν λεπτομερειῶν τῶν ἐκτιθεμένων ἐν τῷ περὶ τῶν παγόνων τῆς Σπιτζβέργης ὑπομνήματι τοῦ κ. Ch. Rabot, περὶ ὧν ἐν γενικαῖς γραμμαῖς ἐλέχθησαν τὰ δέοντα ἐν ἡγουμένῳ τῆς «Ἑβδομαδιαίας Ἐπιθεωρήσεως» φύλλῳ 1. Ὁ κ. Rabot σημειοῦται γενικῶς ἐν τῷ ὑπομνήματι τούτῳ ὅτι ἐν τοῖς διαφόροις τούτοις ὄγκοις τὸ παγετῶδες φαινόμενον δὲν παρουσιάζεται μετὰ τῆς αὐτῆς ἐνεργείας, ὅτι δὲ τοῦτο, ἰσχυρότατον ὂν ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς ἀκτῆς καὶ ἀσθενέστατον ἐπὶ τῆς δυτικῆς, παρέχει ἡμῖν λίαν ἐνδιαφέρουσαν εἰκόνα τῶν ἐν τῇ αὐτῇ χώρᾳ διαφόρων σταθμῶν τῆς παγετώδους περιόδου. Διότι, ἐνῷ ἡ βορειοανατολικὴ ζώνη μετὰ τῶν σπανίων βραχωδῶν αὐτῆς προεξοχῶν, ὑπερκειμένη ἀπεράντου ἐκ πάγου πεδίου, εἶνε χώρα ἄλπειος εὑρισκομένη εἰς τὸ μέγιστον τῆς παγετώδους αὐτῆς καταστάσεως, τοὐναντίον, τὸ βορειοδυτικὸν αὐτῆς τμῆμα, τοὐλάχιστον κατὰ τὰ νότια αὐτοῦ, παρουσιάζει ὑψηλὰ ὄρη ἀπηλλαγμένα πάγου. Καὶ ἀληθῶς μὲν ἐκεῖ παλαιοὶ παγῶνες πληροῦσι τὰς κοιλάδας μέχρι τῆς θαλάσσης, ἀλλὰ περὶ τοὺς εὐρεῖς τούτους ἐκ κρυστάλλου ποταμοὺς ὑψοῦνται σειραὶ ὀξειῶν κορυφῶν, ἐξ οὗ συνάγεται, κατὰ τὸν κ. Rabot, ὅτι ἡ χώρα αὕτη εὑρίσκεται εἰς τὸ τέρμα τῆς παγετώδους αὐτῆς περιόδου. Ἐνῷ δὲ ἐν τοῖς δυσὶ τούτοις τμήμασιν ἐντελῶς ἀντίθετα παρατηροῦνται φαινόμενα, ἐν ἄλλοις σημείοις, οἷον ἐν τῷ μεσημβρινῷ ὄγκῳ τῆς νήσου, πρὸς νότον τῆς Belsound, οἱ δύο οὗτοι βαθμοὶ τῆς παγετώδους καταστάσεως ἀπαντῶσι συνηνωμένοι· καὶ ἐνῷ ἡ δυτικὴ ὄχθη τοῦ Storfjord ἀποτελεῖ πελώριον παγῶνα μετὰ σπανίων βραχωδῶν ἀκρωρειῶν, ἐπὶ τῆς δυτικῆς ἀκτῆς τῆς Σπιτζβέργης, *τὸ ἐκ χιόνος στρῶμα τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς νήσου σπανίως* φθάνει μέχρι τῆς παραλίας. Ἀπὸ τοῦ ἀκρωτηρίου Sud μέχρι τοῦ Belsound, δύο μόνον παγῶνες, ὁ τοῦ ἀκρωτηρίου Sud καὶ ὁ τοῦ Torrel, φθάνουσι μέχρι τῆς θαλάσσης. Βορειότερον, ἀπὸ τοῦ Belsound μέχρι τοῦ Isfjord, οὐδὲν ἐπὶ τῆς ἀκτῆς ἀπαντᾷ ρεῦμα πάγου. Τελευταῖον δὲ, ἐν τῷ κέντρῳ τῆς Σπιτζβέργης, ἀπὸ τῆς Sassenbay μέχρι τοῦ Agardhbay καὶ τῆς Van Mijenbay, εὐρεῖα ἐκτείνεται χώρα, ἐν ᾗ ἀπαντῶσι μόνον σποράδην μικροί τινες παγῶνες. Οὕτως ἐν μέσῳ τῶν μεγάλων ἐκτάσεων τῶν παγώνων τῆς νήσου ἀπαντᾷ ἐκεῖ εἶδός τι ὁάσεως, ἧς τὸ ἔδαφος καλύπτεται ὑπὸ βλαστήσεως σχετικῶς πλουσίας καὶ ἥτις κατοικεῖται ὑπὸ πολυαριθμῶν ἀγελῶν ταράνδων, ἐξ οὗ κατάδηλον γίνεται ὅτι δυνατὸν νὰ παράκηνται μικρὸν ἀλλήλων ἀπέχουσαι χῶραι, εὑρισκόμεναι εἰς παγετώδη περίοδον καὶ ἕτεραι, ἐν αἷς ἡ ζωὴ λειτουργεῖ μετὰ τῆς ὑπὸ τοῦ κλίματος ἐπιτρεπομένης μεγίστης ἐντάσεως.

Μετὰ τὰς ἐν γενικαῖς γραμμαῖς ἐκτιθεμένας παρατηρήσεις ταύτας ὁ κ. Rabot προβαίνει εἰς τὴν ἀνακοίνωσιν τῶν λεπτομερῶν παρατηρήσεων, αἵτινες ἐγένοντο ὑπ' αὐτοῦ κατὰ τὸ διάστημα τῆς τελευταίας αὐτοῦ ἐξερευνήσεως τῶν δύο παγώνων τοῦ ὅρμου τῆς Ἀναζητήσεως (baie de la Recherche), ἤτοι τοῦ Ἀνατολικοῦ καὶ τοῦ τοῦ ἀκρωτηρίου τῶν Ἀλωπέκων (Pointe des Renards).

Καὶ περὶ μὲν τοῦ Ἀνατολικοῦ παγῶνος ἀναφέρει ὅτι εἶνε ρεῦμα πρώτης τάξεως, ὅτι τὸ πλάτος αὐτοῦ δὲν ὑπολείπεται τῶν 2500 μ., τὸ δὲ μῆκος αὐτοῦ ἐξίσοῦται πρὸς 10 χιλ., ὅτι δὲ πέραν τῆς ἀποστάσεως ταύτης αἱ σειραὶ τῶν περιβαλλόντων ὀρέων ἀποτάμως διακόπτονται ἐν εἴδει ἀκρωτηρίων πρὸ τῆς ὑψηλῆς πεπηγυίας πεδιάδος, ἥτις ἐπέχει τόπον δεξαμενῆς ταῦ παγῶνος τούτου. Ὁ παγὼν οὗτος, ὡς καὶ ἅπαντες οἱ τῆς Σπιτζβέργης, ἔχει κλίσιν ἀνεπαίσθητον, εἰς μῆκος δὲ 3 ὅλων χιλιομέτρων διασχίζεται ὑπὸ βαθειῶν ρωγμῶν. Πέραν τῆς θέσεως ταύτης αἱ ρωγμαὶ ἀφανίζονται ὑπὸ στρῶμα κεκρυσταλλωμένης χιόνος.

Περὶ δὲ τοῦ δευτέρου παγῶνος ἀναγράφει ὅτι ἔχει τὴν ὄψιν ὅλως διάφορον τοῦ πρώτου· διότι οὐδεμία ἐπ' αὐτοῦ ὑπάρχει ρωγμή, ἀλλ' ἀντὶ τούτων ἀπαντᾷ δίκτυον μικρῶν διωρύγων πλήρων ρέοντος ὕδατος, κατατεμνουσῶν τὴν ἐπιφάνειαν αὐτοῦ εἰς μαστοειδεῖς μικρὰς νήσους, οὕτω δὲ ἡ ὅλη ἐπιφάνεια τοῦ παγῶνος τούτου παρουσιάζει τὴν καὶ εἰς ἕτερα ἐν ταῖς βορείαις χώραις ἀπαντῶντα ρεύματα πάγου ἰδιάζουσαν ἀνώμαλον ὄψιν (aspect montonné).

Μετὰ τινας δὲ σημειώσεις περὶ τῶν διαστάσεων τῶν πρὸ τοῦ μετώπου καὶ κατὰ τὰ πλευρὰ τοῦ Ἀνατολικοῦ παγῶνος συσσωρεύσεων ἐκ λίθων καὶ συντριμμάτων βράχων (morains), ἅτινα παρασύρουσιν ἐν γένει οἱ παγῶνες κατὰ τὴν πρὸς τὰ πρόσω κίνησιν αὐτῶν, διαστάσεων, αἵτινες εὑρέθησαν πολλῷ ὑποδεεστεραι τῶν εἰς τοὺς παγῶνας τῶν Ἄλπεων παρατηρηθεισῶν, καὶ τὴν ἀναγραφὴν τῶν διὰ ρήξεως τοῦ μετώπου τοῦ παγῶνος ἀποσπασθέντων μικρῶν πλωτῶν πάγων (πλάτους 7—8 μ. καὶ ὕψους 1 *περίπου μέτρου ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης*), οἵτινες ἐσχηματίσθησαν πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ ἐξερευνητοῦ κατὰ τὴν ἐν τῷ ὅρμῳ τῆς Ἀναζητήσεως διαμονὴν αὐτοῦ, ὁ κ. Rabot προβαίνει εἰς τὴν ἀναγραφὴν τῆς ὑπ' αὐτοῦ βεβαιωθείσης μεταβολῆς τοῦ μήκους τῶν παγώνων τῆς Σπιτζβέργης, ὁμοίας τῇ παρατηρηθείσῃ εἰς τοὺς παγῶνας τῶν Ἄλπεων, περὶ ἧς ἀναφέρει ἐπὶ λέξει τάδε:

«Οἱ παγῶνες τῆς Σπιτζβέργης, ὡς καὶ οἱ τῶν Ἄλπεων, ὑφίστανται μεταβολὰς μήκους. Ἐπὶ τινα ἔτη τὸ μέτωπον αὐτῶν προεξέχει τῆς θαλάσσης ἢ τῶν πέριξ γαιῶν, ἀποσυρόμενον εἶτα καὶ ἀποκαλύπτον ἀμμώδεις αἰγιαλούς. Αἱ αἰτίαι τῶν κυμάνσεων τούτων εἶνε ἀπόμη ἄγνωστοι, ἡ δὲ ἀποκάλυψις τοῦ μυστηρίου τούτου γεννᾶται μόνον μετὰ μακρὰν σειρὰν παρατηρήσεων ἐκτελουμένων εἰς τὰ διάφορα τῆς γῆς σημεῖα.

Διὰ τὸ εἶδος τοῦτο τῶν ἐργασιῶν, ὁ ὅρμος τῆς Ἀναζητήσεως εἶνε θέσις κλασική. Πολλαὶ τῶν ὑπισκε-

1) Βλέπε ἀριθμ. 47, ἐν σελ. 934, στήλ. 2α.

φθεισῶν τὸν ὅρμον τοῦτον ἐπιστημονικῶν ἀποστολῶν προσδιώρισαν τὴν θέσιν τοῦ μετώπου τοῦ Ἀνατολικοῦ παγῶνος, αἱ δὲ παρατηρήσεις αὐτῶν ἐπιτρέπουσι σήμερον νὰ γραφῇ ἡ ἀπὸ πεντηκονταετίας ἱστορία τοῦ ρεύματος τούτου τοῦ πάγου.

Ἡ θεμελιώδης βάσις τούτου εἶναι ὁ ὑπὸ τῶν ἀξιωματικῶν τῆς Ἀναζητήσεως χαραχθεὶς τῷ 1838 χάρτης τοῦ ὅρμου. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ὁ Ἀνατολικὸς παγὼν εὑρίσκετο εἰς περίοδον πλημμύρας. Ὁ παγὼν προέβαλε δεξιόθεν κατὰ τὴν εἴσοδον τοῦ ὅρμου δι' εὐρείας προεξοχῆς, ἡ ἐπιφάνεια αὐτοῦ ἐκαλύπτετο ὑπὸ ὀξέων τεμαχίων πάγου, ἀπὸ δὲ τοῦ ἐν τῇ θαλάσσῃ βεβυθισμένου μετώπου αὐτοῦ ἀπεσπῶντο κατὰ πᾶσαν στιγμὴν πελώριοι ὄγκοι. Ὑπῆρχε τότε συρροὴ πάγου προερχομένου ἐκ τῶν ὑψηλοτέρων χωρῶν.

Τῷ 1873, ὁ κ. A. E. Nordenskiöld ἐσημείωσε ὀπισθοχώρησιν τοῦ παγῶνος, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἔφερεν εἰσέτι οὗτος ὀξείας προεξοχάς.

Τῷ 1882, κατὰ τὸ πρῶτον μου εἰς Σπιτζβέργην ταξείδιον, αἱ βελόναι εἶχον ἐξαφανισθῆ καὶ ὁ παγὼν ἦτο ὡσεὶ ἐφ' ἑαυτὸν συνιζηκώς.

Τῷ 1890, ὁ κ. Björling, μέλος τῆς ὑπὸ τοῦ κυρίου Gustaf Nordenskiöld διευθυνομένης ἀποστολῆς, ἐβεβαίωσε διά τινος τοπογραφικοῦ σχεδιαγράμματος ὅτι ὁ Ἀνατολικὸς παγὼν ὑπεχώρησεν ἀπὸ τοῦ 1838 κατὰ 2 περίπου χιλιόμετρα. Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἡ ὑπισθοχωρητικὴ κίνησις αὐξήσεν ἔκτοτε, κατὰ δὲ τὰς ὑπὸ τῶν ἀξιωματικῶν τῆς Μόγχης τῷ 1892 γενομένας μετρήσεις, τὸ μέτωπον αὐτοῦ εὑρίσκετο 300 μέτρα ὀπισθεν τοῦ τοῦ 1890.

Αἱ μεταβολαὶ τοῦ μήκους τῶν παγώνων τῆς Σπιτζβέργης εἶνε ἔνιοτε ταχύταται. Οὕτω, τὸν χειμῶνα τοῦ 1860—1861, ρεῦμα πάγου τέως ἀκινητοῦν ἐπλήρωσεν ὅρμον κείμενον ἐπὶ τῆς βορείου ἀκτῆς τῆς Van Mijenbay, εἰς προγενεστέραν δὲ ἐποχὴν τὸ αὐτὸ φαινόμενον παρήχθη ἐν τῇ Hornsund.

Ἐνῷ δὲ οἱ παγῶνες τοῦ ὅρμου τῆς Ἀναζητήσεως ὑπεχώρουν, εἰς ἕτερα μέρη τῆς νήσου ἐβεβαιοῦτο τοὐναντίον ἐπιμήκυνσις τῶν ἐκ πάγου ρευμάτων.

Περὶ τὸ 1860, οἱ παγῶνες τῆς Σπιτζβέργης φαίνονται ὑποστάντες ὑπερχείλισιν συμπίπτουσαν πρὸς τὴν κατὰ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν συμβᾶσαν εἰς τοὺς τῶν Ἄλπεων. Τὴν ἐποχὴν ταύτην, κατὰ τὸν Lamont, ὁ ὅρμος τῆς Ginevra (Storfjord) κατελήφθη ὑπὸ παγῶνος, ἕτερον δὲ ρεῦμα πάγου συνήνωσε μετὰ τῆς ἠπείρου τὴν νῆσον τῶν θαλασσίων Ἵππων (Ile des Morses).»

Ταῦτα ἐν περιλήψει τὰ ἐν τῇ ἀξιολόγῳ πραγματείᾳ τοῦ κ. Rabot περὶ τῶν παγώνων τῆς Σπιτζβέργης ἀναγραφόμενα, ἀποτελοῦντα, ὡς εἰκός, ἕνα τῶν σημαντικῶν λίθων, οὓς χρησιμοποιήσει βεβαίως ἐν δέοντι ἡ νεωτέρα Γεωλογία πρὸς οἰκοδόμησιν τοῦ διὰ τῶν ἀτρύτων πόνων καὶ μόχθων τῶν ἐνθουσιωδῶν αὐτῆς ἐραστῶν ἱδρυθησομένου μεγαλοπρεποῦς αὐτῆς μεγάρου.

Ἐπανερχόμενοι εἰς ὅσα ἐν προηγουμένῳ φύλλῳ τῆς «Ἑβδομαδιαίας Ἐπιθεωρήσεως» ἐγράψαμεν περὶ τῆς διὰ τοῦ πετρελαίου θεραπείας τῆς ξηροφυλλίας τῆς ἀμπέλου ὑπὸ τοῦ κ. de Mely, σημειούμεθα ὅτι καὶ κατὰ τὴν συνεδρίαν τῆς 30)11 σεπτεμβρίου ἐ. ἔ. τῆς ἐν Παρισίοις Ἀκαδημίας τῶν ἐπιστημῶν ὁ κ. de Mely παρουσίασε κλάδους ἀποτμηθέντας ἀπὸ κλημάτων ἀμπέλου προσβεβλημένων ὑπὸ τῆς ξηροφυλλίας καὶ θεραπευθέντων διὰ τῆς περιγραφείσης μεθόδου, ἤτοι διὰ τύρβης βεβρεγμένης διὰ πετρελαίου. Οἱ κλάδοι οὗτοι εἶνε μεγάλων διαστάσεων καὶ εὐρωστότατοι. Κατὰ τὰς τελευταίας αὐτοῦ μελέτας ὁ κ. de Mely ἐνησχολήθη ἰδίᾳ εἰς τὸν ὁρισμὸν τοῦ ποσοῦ τοῦ ἀμιγοῦς πετρελαίου εἰς ὃ ἀντέχει ἡ ἄμπελος. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἐξετέλεσε πειράματα διὰ ποσοτήτων πετρελαίου κυμαινομένων μεταξὺ 20 καὶ 200 γραμμαρίων, τὸ δὲ πόρισμα τῶν δοκιμῶν τούτων εἶνε ὅτι τὸ πετρέλαιον εἶνε ὁλοσχερῶς ἀβλαβές. Νέα πειράματα πρὸς δοκιμὴν τῆς θεραπευτικῆς μεθόδου τοῦ κ. de Mely γενήσονται προσεχῶς ἐν Καμπανίᾳ (Champagne), ἔνθα αἱ συνθῆκαι τῆς ἀναπτύξεως τῆς ἀμπέλου εἶνε κατά τι διάφοροι τῶν τῆς κεντρικῆς Γαλλίας.

ΧΡΟΝΙΚΑ.—Σημαντικῶς ηὐξήθη κατὰ τὰς τελευταίας δεκαετηρίδας ἡ ὁλικὴ κατανάλωσις τοῦ καφέ. Καὶ ὅσον μὲν ἀφορᾷ τὴν ἀπόλυτον αὔξησιν, τὴν πρώτην θέσιν μεταξὺ πασῶν τῶν χωρῶν κατέχουσιν αἱ Ἡνωμ. Πολιτεῖαι, ἕπονται δὲ ταύταις ἡ Γερμανία καὶ ἡ Ἀγγλία. Κατηναλώθησαν δὲ κατὰ μέσον ὅρον κατὰ τὰς περιόδους 1875—1879, 1880—1884 καὶ 1885—1889, ἐν μὲν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτείαις: 1 811 460, 2 165 812 καὶ 2 268 082 ἑκατογχιλιόγραμμα (quintaux métriques)· ἐν Γερμανίᾳ: 1,000 020, 1 109 070 καὶ 1 142 630 ἑκτχγ.· ἐν Ἀγγλίᾳ δὲ 147 800, 143 427 καὶ 138309 ἑκτχγ. Ἐν τούτοις ἀπὸ τοῦ 1885—1886, ἡ σχετικὴ κατανάλωσις ἐλαττοῦται, ἤτοι ἡ αὔξησις τοῦ καταναλισκομένου ποσοῦ ὀφείλεται μόνον εἰς τὴν αὔξησιν τοῦ πληθυσμοῦ τῶν τριῶν τούτων χωρῶν, τοῦ δαπανωμένου ὑφ' ἑκάστου τῶν κατοίκων ποσοῦ ἐλαττωθέντος. Ἐν Ἀγγλίᾳ μάλιστα καὶ αὐτὴ ἡ ἀπόλυτος κατανάλωσις ἠλαττώθη, ὡς τοῦτο δηλοῦται ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἀναγραφομένων ἀριθμῶν. Ἡ δὲ κατὰ τὴν περίοδον 1886—1890 κατ' ἄτομον κατανάλωσις τοῦ καφὲ ἐν ταῖς τρισὶ ταύταις χώραις ἀντιστοιχεῖ πρὸς τοὺς ἀριθμοὺς: 2.38, 3.79 καὶ 0.364 χγ.

Τοὐναντίον, μεγάλως ηὐξήθη ἡ κατανάλωσις τοῦ τείου. Οὕτω κατὰ τὰς περιόδους 1876—1880, 1880—1884 καὶ 1885—1890, τὰ καταναλωθέντα ποσὰ τοῦ τείου ἐν Ἀγγλίᾳ μὲν ἀνῆλθον εἰς 721 072, 752 888 καὶ 831 545 ἑκτχγ. (ἀντιστοιχοῦντα πρὸς 2.072, 2 434 καὶ 2.243 χγ. κατ' ἄτομον) ἐν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτείαις εἰς 325 404, 319 939 καὶ 374 091 ἑκτχγ. (ἀντιστοιχοῦντα πρὸς 0 644, 0 600 καὶ 0.430 κατ' ἄτομον), ἐν Γερμανίᾳ δὲ ἀνῆλθον εἰς 13 920, 25 640 καὶ 19 120 ἑκτχγ. (ἀντιστοιχοῦντα πρὸς 0.034, 0.030 καὶ 0.040 χγ. κατ' ἄτομον.

Ἐπίσης ἡ αὔξησις τοῦ καταναλισκομένου σακχάρου εἶνε σημαντικὴ καὶ εἰς τὰς τρεῖς ταύτας χώρας καὶ σχεδὸν εἰς πάσας τὰς λοιπάς, πλὴν τῆς Γαλλίας, εἰς ἣν κατηναλώθη ἔλασσον ποσὸν αὐτῆς κατὰ τὴν περίοδον 1885—1889 ἢ κατὰ τὴν περίοδον 1880—1884. Οὕτω κατὰ τὴν στατιστικὴν τοῦ Juraschek ἡ κατ' ἄτομον κατανάλωσις τοῦ σακχάρου κατὰ τὰς περιόδους 1870—1874, 1875—1879, 1880—1884 καὶ 1885—1887, ἐν μὲν τῇ Μεγάλῃ Βρετανίᾳ ἐκφράζεται ὑπὸ τῶν ἀριθμῶν: 22.6, 26.4, 31.3 καὶ 32.6 χγ.· ἐν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτείαις ὑπὸ τῶν ἀριθμῶν: 17.6, 16.8, 21.8 καὶ 22.45 χγ. ἐν Γερμανίᾳ δὲ ὑπὸ τῶν ἀριθμῶν: 6.4, 6.4, 7.8 χιλιογράμμων.

Ὁ κ. Supan ἐδημοσίευσεν ἐν τῷ Mittheilungen τοῦ Petermann (1892) ἀξιόλογον μελέτην ἐπὶ τῶν κατὰ τὰ ἔτη 1883—1890 γενομένων μετρήσεων τοῦ βάθους σημείων τινῶν τῶν ὠκεανῶν καὶ τῶν θαλασσῶν, ἐξ ἧς ἀποσπῶμεν τὸν ἑπόμενον πίνακα:

	πλάτος	μῆκος (1)	βάθος
Ἀτλαντικὸς βόρειος . . .	10° 39′ B.	60° 26′ A.	8341 μ.
Ἀτλαντικὸς νότιος . . .	0 11 N.	18 15 A.	7370 »
Βόρειος θάλασσα	58 12 B.	9 30 A.	808 »
Βαλτική	58 37 B.	18 30 A.	427 »
Μεσόγειος	35 45 B.	21 46 A.	4400 »
Εὔξεινος	42 55 B.	33 18 A.	2618 »
Ἀντιλλικὴ θάλασσα . .	19 — B.	81 10 A.	6269 »
Ἰνδικὸς Ὠκεανὸς . . .	11 22 N.	116 50 A.	6205 »
Εἰρηνικὸς βόρειος . . .	44 55 B.	152 26 A.	8515 »
Εἰρηνικὸς νότιος . . .	17 4 N.	172 14 A.	8284 »
Περίγγειος θάλασσα . .	54 30 B.	175 32 A.	3926 »
Ἰαπωνικὴ θάλασσα . .	38 30 B.	135 — A.	3000 »
Σινικὴ θάλασσα . . .	17 15 B.	118 50 A.	4298 »
Βορ. παγωμένη θάλασσα	78 5 B.	2 30 A.	4846 »
Νότ. παγωμένη θάλασσα	62 26 N.	95 44 A.	3612 »

Περίεργα πειράματα σχετικὰ πρὸς τὴν ἐπιρροὴν τοῦ οἰνοπνεύματος ἐπὶ τῆς ἐπωάσεως τῶν πτηνῶν ἐξετελέσθησαν ἐσχάτως ὑπὸ τοῦ κ. Ch. Féré. Ἐκθέσας οὗτος εἰς τοὺς ἀτμοὺς τοῦ ἀμιγοῦς οἰνοπνεύματος (alcool absolu) ἐπὶ χρόνον κυμαινόμενον μεταξὺ 26 καὶ 48 ὡρῶν ὠὰ ὄρνιθος ἐν ἐπωάσει, ἐβεβαιώθη ὅτι ἐπήρχετο ἐντεῦθεν μεγάλη τῆς ἀναπτύξεως τῶν ἐν τοῖς ὠοῖς ὀρνίθων ἀναστολή, ὅτι δὲ συνεπείᾳ ταύτης πολυάριθμοι ἐγεννῶντο ἐκτρωματικαὶ μορφαί.

Ἀνάλογοι πρὸς τὰ γεγονότα ταῦτα δυνατὸν νὰ θεωρηθῶσι αἱ παρὰ τῷ ἀνθρωπίνῳ γένει παρατηρούμεναι στειρώσεις καὶ οἱ πρόωροι τοκετοί, οἵτινες δικαίως ἀποδίδονται εἰς τὴν ἐπιρροὴν τοῦ ἀλκοολισμοῦ, ὡς καὶ αἱ εἰς τὴν αὐτὴν αἰτίαν ἀποδιδόμεναι ἀναστολαὶ τῆς ἀναπτύξεως τῶν ἐμβρύων. Ἐπὶ πλέον δὲ ἐκ τῶν πειραμάτων τούτων ἀποδεικνύεται ὅτι τὸ οἰνόπνευμα δυνατὸν νὰ ἐπιδράσῃ ἐπὶ τῆς ἀναπτύξεως τοῦ ἐμβρύου καὶ κατὰ τὴν ἀπουσίαν ἔτι τῶν ἐκ τοῦ χρόνου ἀλκοολισμοῦ τῶν γεννητόρων προερχομένων ἀταξιῶν.

ΗΛ. Γ. ΒΑΛΣΑΜΑΚΗΣ.

ΔΡΑΜΑΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.

ΘΕΑΤΡΑ ΑΘΗΝΩΝ.— Ἡ φαῦστα, τραγῳδία τοῦ κ. Βερναρδάκη. ΘΕΑΤΡΑ ΠΑΝΣΗΝΩΝ.— Βα.-bleu, κωμῳδία εἰς πράξεις τρεῖς, ὑπὸ Αἰμίλ Ἀβῆ καὶ Ἀλ. Ἀρνό. — Ἀηδόνια, μελόδραμα εἰς πράξεις δύο Ἔτη Π. Λαμπελέτου μετὰ Π. Μασκάλ.—ΑΝΟΝΥΜΑ.

Ἥλιος ἐν τῷ ὀκότεν τῶν ἀνιαρῶν κωμειδυλλίων, λεγομένων, ὅασις κατάφυτος καλλονῶν, ἁμπλεως δροσόεσσα, ἐγένετο ἡ φαῦστα, ἡ νέα τραγῳδία τοῦ ποιητοῦ τῆς Μερόπης, τῆς ἐβαμίλλου, εἰ μὴ ἐν τισιν ὑπερτέρας, καὶ αὐτῆς τῆς παιδῶν τῶν ἄλλων ὑπερβαλλούσης τραγῳδίας τοῦ Βολταίρου. Ὁ ὀρθαμβος, ὡς ἀναγράφουσιν αἱ ἀθηναϊκαὶ ἐφημερίδες, τοῦ κ. Βερναρδάκη ὑπῆρξε πλήρης, οὐδεὶς δὲ ὁ μὴ κατεπλαγείς ἐκ τοῦ ὕψους καὶ κάλλους τῶν ἰάμβων τοῦ κρατίστου τῶν νεωτέρων ἡμῶν τραγικῶν. Καὶ ἡ ἐκτέλεσις ἐξοχος· ἡ ὑποδυσαμένη τὸ πρωταγωνιστοῦν πρόσωπον, τὴν Φαῦσταν, δεσποινὶς Αἰκ. Βερώνη, «ἀνεδείχθη, γράφει τὸ Ἄστυ, καλλιτέχνις, ἐφάμιλλος πρὸς οἱανδήποτε εὐρωπαίαν τραγῳδόν. Ἀπήγγειλε τοὺς στίχους μετ' εὐκαμψίας φωνῆς ἐξαιρέτου. Ἐτήρησεν ἐν τοῖς ἰάμβοις ὅλον αὐτῶν τὸν χρωματισμόν. Ἔδωκε δὲ εἰς τὴν ἠθοποιίαν της τὴν δύναμιν τραγῳδοῦ ἐξόχου. Ὑπῆρξεν ἡ ἡρωὶς τῆς ἑσπέρας». Ὁ ποιητής, ὥτινι στέφανοι ἐκ δάφνης πορδινέχθησαν, ἐπανειλημμένως ἐκλήθη ἐπὶ τῆς σκηνῆς, οὐν αὐτῷ δὲ, ἢ καὶ μόνη, καὶ ἡ δεσποινὶς Αἰκ. Βερώνη «ἐν μέσῳ ἐξάλλου ἐνθουσιασμοῦ καὶ χειροκροτημάτων».

Ἐπιφυλασσόμενοι νὰ ἐπανέλθωμεν ἐπὶ τῆς τραγῳδίας τοῦ κ. Βερναρδάκη, ἥτις παρά τινων ἐκρίθη ὑπερτέρα τῆς Μερόπης, ἀφ' οὗ λάδωμεν ἀνάλυσιν αὐτῆς, ἐκφράζομεν καὶ τὴν ἡμετέραν χαρὰν ἐπὶ τῷ ἐκτάκτῳ θεατρικῷ γεγονότι, ὅπερ οὐδαμῶς διέψευσε τὰς προσδοκίας, ἃς διετυπώσαμεν ἐν προτέρᾳ ἡμῶν Ἐπιθεωρήσει, χαράν, ἣν πᾶς ἐφιέμενος τῆς ἀνυψώσεως τοῦ ἑλληνικοῦ θεάτρου πάντως αἰσθάνεται, ἣν πᾶς κηδόμενος αὐτοῦ θέλει. Ὁ κ. Βερναρδάκης ἐστὶν ἄξιος εὐγνωμοσύνης ἐπὶ τῷ νέῳ αὐτοῦ ἔργῳ.

Bas-bleu, ἡδύσις κατὰ λέξιν μεταφραζομένη Κυανῆ περικνημίς, σημαίνουσα ὅμως ἐν τῇ γαλλικῇ γλώσσῃ τὴν περὶ τὰ γράμματα, περὶ τὴν φιλολογίαν ἀσχολουμένην γυναῖκα, τὴν λογίαν, ἀλλὰ καὶ ἅμα σχολαστικὴν γυναῖκα, τὴν τὸ γελοῖον ἐνέχουσαν. Πῶς καὶ πότε αἱ δύω αὗται λέξεις ἀλλήλαις συνδεδεμέναι τὴν σημασίαν ταύτην ἔλαβον δὲν εἶνε ἀκριβῶς γνωστόν, ἐφ' ᾧ καὶ πολλαὶ φέρονται γνώμαι. Καὶ ἄλλοι μὲν τὴν ἡδύσιν ἐκ τῆς ἀγγλικῆς blue stocking ἀληθεῖσαν θεωροῦσι, γελοτοποιοῦσαν δὲ τὴν γυναῖκα, ἥτις καταλείπουσα τὰ τοῦ οἴκου παρίστησιν ἑαυτὴν περὶ τὴν φιλολογίαν ἀσχολουμένην καὶ γράφουσαν πεζὰ τε ἀθύρματα καὶ στίχων ἐξαμβλώματα, ἄλλοι δὲ ἐκ τῆς Βενετικῆς Società della Calza, ἧς τὰ μέλη ὑπεχρεοῦντο νὰ φέρωσι κυανῆς περικνημίδας. Ἑτέρα δέ τις γνώμη ἀν μὴ τὴν ἀληθῆ ἱστορίαν τῆς ἡδύσεως ἐξηγεῖ ἐνέχει ὅμως τὸ εὐφυές· κατ' αὐτὴν αἱ γυναῖκες συνήθως ἔφερον λευκὰς περικνημίδας, καθότι αὗται ἀποδείκνυον τὸ κάλλος τῶν κνημῶν αὐτῶν μᾶλλον τῶν ἕτερα φερουσῶν χρώματα, προετίμων δ' αὐτὰς μάλιστα αἱ καλλίφυροι, αἱ ἀρέσκόμεναι τὰς κνήμας νὰ ἐπιδεικνύωσι κατὰ τὴν γυναικῶν ἀδυναμίαν τοῦ ἐπιδεικνύειν ὅπερ κέκτηνται αὗται καλόν. Ἐπειδὴ δὲ ἡ περὶ τὰ γράμματα ἀσχολουμένη οὔ τι σύνηθες, ὡς ἀδύνηθες τὸ φέρειν ἄλλας πλὴν λευκῶν περικνημίδας ἐκλήθησαν αἱ σοφαὶ γυναῖκες bas-bleu, ὡς φέρουσαι ὄχι τὰς σύνηθεις, ἀλλὰ ἀσυνήθεις, κυανᾶς, περικνημίδας. Σήμερον ὅμως συνέβη τὸ λευκὸν χρῶμα ὅλως νὰ ἐγκαταλειφθῇ, σύνηθες δὲ νὰ ἢ τὸ μέλαν, ἀλλὰ καὶ τοῦτο ὁ τῆς ἡμέρας συρμὸς τείνει ν' ἀναπληρώσῃ διὰ τῆς ποικιλίας τῶν χρωμάτων, πλὴν τοῦ λευκοῦ, ἐξ ὧν οὐδαμῶς ἀποκλείεται τὸ κυανοῦν. Ὁ δὲ σοφὸς Littré, ἀποδεχόμενος ὅτι αἡ ἡδύσις bas-bleu πρόπαλαι ἐξ Ἀγγλίας (blue-stocking) ἐπάγεται ὡς ἐξηγεῖται ἐκ τινος πραγματείας τοῦ Ἀλφόνσου Esquiros «περὶ

(1) Ἀπὸ τοῦ μεσημβρινοῦ τῶν Παρισίων.

τῶν λεσχῶν τοῦ Λονδίνου», δημοσιευθείσης ἐν τῷ τεύχει τῆς «Revue des deux mondes» τῆς 15 Ἀπριλίου 1860, τάδε: «Ὑπῆρχε περὶ τὸ 1781 φιλολογικὴ λέσχη, ἧς τὰ μέλη συνήρχοντο παρὰ τῇ κυρίᾳ Montague, καὶ ἥτις ἐλέγετο ἡ λέσχη τῶν κυανῶν περικνημίδων (le club des bas-bleus=blue-stocking club). Ἐν τῶν διαπρεπεστάτων αὐτῆς μελῶν, οὗ ἡ ἐνδυμασία διεκρίνετο ἐπὶ σοβαρότητι, ὠνομάζετο Stillingfleet, ἔφερε πάντοτε κυανᾶς περικνημίδας. Τοσοῦτον δ' ὑπερεῖχε διαλεγόμενος, ὥστε ἀπόντος αὐτοῦ ἔλεγον συνήθως: Οὐδὲν δυνάμεθα νὰ πράξωμεν ἄνευ τῶν κυανῶν περικνημίδων. Ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἱδρύθησαν λέσχαι φέρουσαι τὴν ἐπωνυμίαν ταύτην καὶ αἱ λέξεις bas-bleu ἀπενεμήθησαν ταῖς γελοίαις καὶ σχολαστικαῖς γυναιξίν». Ὁπωσδήποτε, τὸ βέβαιον εἶνε ὅτι αἱ σχολαστικαὶ γυναῖκες λέγονται bas-bleu.

Ἐξεθέμεθα τ' ἀνωτέρω, διότι ἐν τῷ ἐν Παρισίοις θεάτρῳ Vaudeville ἐδιδάχθη ἄρτι κωμῳδία εἰς πράξεις τρεῖς τοῦ γνωστοῦ κωμῳδοποιοῦ Albin Valabrègue φέρουσα ἐπιγραφὴν τὴν φράσιν Bas bleu. Ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς δ' ἐννοεῖ τις ὅτι πρόκειται νὰ γελοτοποιηθῇ ὁ bas-bleuisme, διότι ἐσχηματίσθη τοιαύτη λέξις, ἀλλά, καθὰ ὁ Sarcey παρατηρεῖ, ἀπέτυχε τοῦ σκοποῦ αὐτῆς ἡ κωμῳδία ἢ τὸ κωμειδύλλιον, διότι τὸ πρωταγωνιστοῦν πρόσωπον, ἡ κυρία des Etangs, εἶνε μὲν κυανῆ περικνημίς, ἀλλ' ἔχει γαμβρόν· οὐδεὶς δὲ λόγος ὑπάρχει ὅπως ἡ φέρουσα τὸ ὄνομα τοῦτο μὴ ᾖ ταυτοχρόνως καὶ πενθερά. Εἶνε γνωστὴ ἡ καταφορά, δεδικαιολογημένη ἢ ἀδικαιολόγητος ἀδιάφορον, τῶν Γάλλων καὶ ἡ ἔφεσις αὐτῶν τοῦ γελοτοποιεῖν τὰς πενθεράς. Ἡ κωμῳδία τῶν Ἐκπλήξεων τοῦ διαζυγίου (Surprises du divorce), τὸ τερπνότατον τοῦτο ἔργον τῶν Blisson et Mars, ὅπερ πρὸ πενταετίας ἐδιδάχθη ἐν τῷ αὐτῷ καὶ ἡ Bas-Bleu θεάτρῳ, καὶ ὅπερ ἐδιδάχθη παρ' ἡμῖν ὑπὸ τοῦ θιάσου τῆς Théa de Bolshaim, παρέχει πλήρη ἰδέαν τῆς ἀποστροφῆς πρὸς τὰς πενθεράς. Ὑπὸ τῆς τάσεως ταύτης παρασυρθεὶς ὁ Valabrègue διέγραψε μᾶλλον πενθερὰν ἢ bas-bleu καὶ οὐχὶ bas-bleu, ἥτις ἔτυχε νὰ ᾖ καὶ πενθερά. Γελοτοποιεῖται δηλαδὴ μᾶλλον ἡ πενθερὰ ἢ ἡ bas-bleu.

Ἡ διαφορὰ τῶν δύω πενθερῶν τῶν Ἐκπλήξεων τοῦ διαζυγίου καὶ τῆς Bas-bleu ἔγκειται ἐν τούτῳ, ὅτι ἡ πενθερὰ ἐν μὲν ταῖς Ἐκπλήξεσι τοῦ διαζυγίου εἶνε συνταξιοῦχος ὀρχηστρίς, ἐν δὲ τῇ Κυανῇ Περικνημίδι εἶνε Κυανῆ περικνημὶς ἐν ἐνεργείᾳ. Συμπίπτουσι δ' ἀμφότεραι ἐν τῷδε, ὅτι ἑκατέρα αὐτῶν ἔχει γαμβρόν, οὗτινος προκαλεῖται ἡ ἀγανάκτησις, ἀμφότεροι δὲ οἱ γαμβροὶ εἰσιν ἐξωργισμένοι κατὰ τῶν πενθερῶν αὐτῶν, αἵτινες εἰσὶ ἐξ ἴσου ἀνυπόφοροι.

Ὁ γαμβρὸς ἐν τῇ Bas-bleu ὀνομάζεται Charpillac, ἀνθρακέμπορος τὸ ἐπάγγελμα, εἶχε δὲ τὴν ἀνοησίαν νὰ παραδεχθῇ ἐν τῇ οἰκῳ αὐτοῦ τὴν πενθερὰν αὐτοῦ κυρίαν des Etangs, ὑπείκων εἰς τὴν θέλησιν τῆς συζύγου αὐτοῦ Cecile. Ἡ σύζυγος αὐτοῦ ἦν ὡραία, ἀξιαγάπητος καὶ τρυφερά, ἐφ' ᾧ καὶ δὲν ἠδύνατο οὗτος ν' ἀρνηθῇ αὐτῇ τι.

Ἡ πενθερὰ τοῦ ἀτυχοῦς Charpillac ἠσχολεῖτο ἐν τῷ οἰκῳ αὐτοῦ περὶ τὴν ποίησιν καὶ τὴν μυθιστορίαν, ἀλλ' ἐπειδὴ τὰ ἔργα αὐτῆς ταῦτα οὐδαμῶς ἐπωλοῦντο, ἐπὶ τῇ ἀτυχίᾳ αὐτῆς ταύτῃ, ἐξεδικεῖτο κατὰ τοῦ γαμβροῦ αὐτῆς, οὗτινος ἠνώχλει τὴν καλαισθησίαν, ἐτάραττε τὰς συνηθείας καὶ ὅστις, ἕνεκα τούτων ἐστέλλεν αὐτὴν δικάκις τῆς ἡμέρας εἰς ἄλους τοὺς διαβόλους. Ἀλ' ἂν ἡ Κεκιλία συγκατετίθετο νὰ παρακληθῇ ἡ κυρία des Etangs ν' ἀπέλθῃ ἵνα κατοικήσῃ εἰς τὸν οἶκον αὐτῆς· ἀλλ' ἡ Κεκιλία ἐλάτρευε τὴν μητέρα αὐτῆς καὶ οὐδαμῶς εἰς τοῦτο συγκατετίθετο. Ἂν ἐδίωκεν αὐτὴν θὰ μετέβαινε καὶ αὕτη νὰ μένῃ μετ' αὐτῆς. Οὕτος ἐχόντων τῶν πραγμάτων, ἀγγέλλεται αὐτῷ ἡ ἐπίσκεψις τοῦ Becherel, τοῦ ἀρίστου τῶν φίλων αὐτοῦ, ὅστις ἦν θῦμα αὐτὸς τοῦ πενθεροῦ αὐτοῦ, ὀνόματι Monthibert, γέροντος φιλοδόνου. Οὗτος, ὡς ἡ κυρία des Etangs, ἐλατρεύετο ὑπὸ τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ Μάρθας. Εἶχεν ἑκατὸν χιλιάδων λιρῶν πρόσοδον, ἀλλὰ κατεσπατάλα αὐτὴν· καθ' ἑκάστην ἐσπέραν περιέμενον αὐτὸν ἐν τῷ οἰκῳ τοῦ Becherel μέχρι τῆς τετάρτης ὥρας τῆς πρωΐας, ἔστιν ὅτε δὲ οὗτος οὐδόλως ἐπανήρχετο, οἱ δὲ νεόνυμφοι διήρχοντο τὴν ἑσπέραν πρὸ τοῦ παραθύρου ἀναμένοντες τὸν ἄσωτον πατέρα. Ὁ βίος οὗτος δὲν ἠδύνατο νὰ παραταθῇ, ἀλλὰ πρὸς μεταβολὴν αὐτοῦ τὸ μόνον μέσον ὅπερ ὑπῆρχεν ἦν ἡ καὶ αὐθις σύζευξις τοῦ πατρός. Ὁ Becherel ἀφηγεῖται τῷ Charpillac ὅτι ἐγένετο ἤδη πρότασις τοιαύτη τῷ φοβερῷ πενθερῷ.

— *Γνωρίζεις τί ἀπήντησεν;*

— Ὅτι δὲν θέλει βεβαίως.

— Charpillac προετιμάσθητι διὰ μεγάλην εὐτυχίαν.

— Ἐγώ!

— Μάλιστα σύ! Ὁ πενθερός μου μᾶς ἀπήντησε: Τέκνα μου, ἐν τῇ κόσμῳ μία μόνη γυνὴ ὑπάρχει ἣν θὰ συγκατετιθέμην νὰ νυμφευθῶ ἡ κυρία des Etangs...

— Ἀ! Μικροῦ δεῖν καὶ θὰ με ἐφόνευες. Δὲν λέγουσι τὰ τοιαῦτα διὰ μᾶς. Ἀ! καλέ μου, ἀγαπητέ μοι Becherel! Εἶδαι ὁ σωτὴρ μου, εἶδαι ὁ ἀναζωογονητής μου, εἶδαι ἡ θεία πρόνοια. Ἀ! φίλε μου, εὐλογημένη ἡ ἡμέρα, καθ' ἣν ἡ ἁγία μήτηρ σου σὲ ἐγέννησεν. Αὕτη θὰ εἴπεν: Ἰδοὺ παιδίον τὸ ὁποῖον θὰ γίνῃ ὠφέλιμον εἰς τοὺς συγχρόνους του.

Ὁ Charpillac ἦν ἐξαλλος ἐκ χαρᾶς. Ἡ κυρία des Etangs κατεθέλχθη ἐκ τῆς αἰτήσεως τοῦ Monthibert, ὅστις ἦν εἰμή τι ἄλλο ἐκατομμυριοῦχος καὶ κατεῖχετο ὑπὸ θαυμασμοῦ πρὸς τὸ τάλαντον αὐτῆς. Ὁ γάμος τελεῖται· ὁ δὲ Charpillac ἀγάλλεται, ὅπως δὲ ἑορτάσῃ τὸ εὐτυχὲς γεγονός, ἀπέρχεται μετὰ τῆς συζύγου αὐτοῦ εἰς Ἰταλίαν, τὸ δὲ ταξείδιον τοῦτο ἐθεώρει ὡς γαμήλιον.

— *Ὅταν θὰ ἐπανέλθωμεν, ἔλεγε, θὰ εὕρω τὴν οἰκίαν κενήν.* Ἄνευ πενθερᾶς! Τί χαρά!

Ἀλλ' ἐλογάριαζε ἄνευ τοῦ ξενοδόχου. ἡ κυρία des Etangs, γενομένη κυρία Monthibert οὐδαμῶς κατέλιπε τὸν οἶκον τοῦ γαμβροῦ αὐτῆς, ἀλλὰ παρέλαβε καὶ τὸν σύζυγον, μετέβαλε δὲ πρὸς ἰδίαν χρῆσιν καὶ τὴν διευθέτησιν αὐτοῦ. Οὕτω τὸ γραφεῖον τοῦ γαμβροῦ αὐτῆς μετέτρεψεν εἰς ὑδροθεραπευτήριον. Ἀλλ' ἡ μεταβολὴ αὕτη δὲν ἦτο ἡ μόνη ἣν εἶδε ὁ Charpillac κατὰ τὴν ἐπιστροφὴν αὐτοῦ. Ἡ χαριτωμένη πενθερὰ αὐτοῦ, γνοῦσα ὅτι τὰ αἰσθηματικὰ καὶ ποιητικὰ πηδήματα, περιβάλλεται τὸ ἔνδυμα τῆς φυσικῆς σχολῆς (naturalisme) καὶ ἐκδίδωσι τὴν Ἀδελαΐδαν, μυθιστορίαν ἐξ ἐκείνων, ἅσπερ ὁ Octave Feuillet εἶπεν ὅτι προκαλοῦσι τὸ ἐρύθημα τῶν πιθήκων. Ἡ πορνογραφικὴ μυθιστορία αὕτη, ἔχει πολλὰ ἐπεισόδια, ἐκδίδοται καὶ τὸ δεύτερον, ἡ δὲ συγγραφεὺς εἰς οὐδὲν τὰ πάντα λογιζομένη, χαίρει ἐπὶ τῇ δόξῃ αὐτῆς τῇ ἀδόξῳ, τῇ οὐ μόνον τὴν τιμὴν αὐτῆς ἐκτιθεῖσαν, ἀλλὰ τόν τε υἱὸν καὶ τὸν σύζυγον γελοίους καθιστᾶσαν. Τὸ μέρος δὲ τοῦτο τῆς κωμῳδίας ἀνάγεται κυρίως εἰς τὸν bas-bleuisme, εἶνε δὲ καὶ διασκεδαστικώτατον. Ἐνταῦθα οὐχ ὑπάρχει ἡ πενθερά, ἥτις καταβασανίζει καὶ ταράσσει τὸν γαμβρὸν αὐτῆς, μὴ ἀναναλογιζομένη ὅτι ὁ γαμβρὸς εἶνε ὁ σύζυγος τῆς θυγατρὸς αὐτῆς, ἐνταῦθα τῳόντι φέρεται ἡ κυανῆ περικνημίς, ἡ σχολαστικὴ καὶ γελοία γυνή, ἥτις ἐκ ματαιοφροσύνης, ἐξ ἐφέσεως τῆς ἀντὶ πάσης θυσίας ἐπιτυχίας, ἄνευ μέτρου, οὐδαμῶς ἀποδειλιᾷ πρὸ τοῦ σκανδάλου τοῦ καταστῆσαι τὸν σύζυγον αὐτῆς καὶ τὸν υἱὸν γελοίους. Ἡ κ. Monthibert προσαλείφεται καὶ εἰς ἄλλας ὕβρεις, ἃς σκέπτεται νὰ προλάβῃ ὁ γαμβρὸς αὐτῆς Ἀλλὰ πῶς; Ἔχω τὴν ἰδέαν μου! ἀναφωνεῖ καὶ ἐπὶ τῆς ἀναφωνήσεως ταύτης καταπετάννυται ἡ αὐλαία τῆς δευτέρας πράξεως.

Κατὰ τὴν τελευταίαν πρᾶξιν ἡ κ. Etangs παρίσταται ἐπὶ ἐλεεινῆς κλίνης ἐν τινι δωματίῳ, δωματίῳ εἰρκτῆς προσομοιάζοντι. Τὴν νύκτα ἔλαβον τὴν Etangs καὶ ἔφερον εἰς τὸ δωμάτιον, βιβαιούμενοι αὐτὴν ὅτι καθεῖρξαν αὐτήν, καταδικασθεῖσαν, ἐν τῇ Ἁγίᾳ Πελαγίᾳ. Πράγματι δὲ ἦν ἐν τινι οἰκίᾳ, ἀνηκούσῃ τῷ συζύγῳ αὐτῆς. Οὗτος παρεσκεύασε τὰ πάντα. Ἡ Κεκιλία *πιστεύουσα ὅτι πράγματι ἡ μήτηρ αὐτῆς ἦν ἐν τῇ Ἁγίᾳ Πελαγίᾳ* ἐλυπεῖτο σφόδρα. Ἡ θέσις τοῦ γαμβροῦ ἀληθῶς παρίσταται δεινή, διαβλέπει δ' οὗτος ὅτι πάντοτε θὰ τὸν καταδιώκῃ ἡ πενθερά. Ἔγνω λοιπὸν *νὰ πείσῃ αὐτὴν* ὅπως φύγῃ καὶ μεταβῇ κατοικήσῃ ἀλλαχόσε, ἀλλ' αὕτη ἀρνεῖται, προαιρεῖται δ' ἀσμένως τὸν στέφανον τοῦ μαρτυρίου, μένουσα ἐν τῇ φυλακῇ· θέλει νὰ πάσχῃ χάριν τῶν φιλολογικῶν αὐτῆς πεποιθήσεων. Κατεβάλλοντο πᾶσα προσπάθεια ὅπως μεταπεισθῇ, ἀλλ' αὕτη οὐδόλως πείθεται, μεταμφιέζεται δὲ εἰς ἀνθρακέμ, καὶ πειρᾶται νὰ δραπετεύσῃ διὰ τοῦ παραθύρου, οὗτινος ἦν τεθρανσμένη ἡ μία τῶν κιγκλίδων, ὁ ὄγκος ὅμως αὐτῆς δὲν συγκατατίθεται εἰς τὴν ἀπόφασιν αὐτῆς καὶ οὐδόλως *ἐπιτρέπει αὐτῇ νὰ διέλθῃ τοῦ παραθύρου.*

Τέλος ἡ κυρία Etangs μανθοῦσα τὸν ἐμπαιγμὸν οὗτινος ἐγένετο θῦμα, τοῦ συζύγου αὐτῆς διακηρύσσοντος ὅτι αὐτὸς οὗτος παρεσκεύασεν αὐτόν, ζητεῖ νὰ διαζευχθῇ αὐτόν. Τούτου δ' ἀποδεξαμένου τὸ διαζύγιον, αὕτη ἀπέρχεται μόνη, εἰς τὸν οἶκον αὐτῆς νῦν, ὅπως συντάσσῃ νέας πορνογραφικὰς μυθιστορίας. Ἡ αὐλαία καταπίπτει.

Τοιοῦτο τὸ νέον ἔργον τοῦ Albin Valabrègue, ὅπερ ἐδικαιολόγησεν οὗτος ἐν τῇ Illustration καὶ ὅπερ, καίπερ τοῦ σκοποῦ αὐτοῦ ἀποτυγχάνον καὶ χωλαίνον τεχνικῶς, ἐνέχει ὅμως πολλὰ τὰ τερπνά, ἐφ' ᾧ καὶ ὁ Sarcey προτρέπει τοὺς ἀναγνώστας αὐτοῦ νὰ ἴδωσιν αὐτό, διότι θὰ διέλθωσι δύο ὥρας ἱκανῶς εὐαρέστους.

Ἐν τῷ Μελοδράματι δὲ ἐξετελέσθη ἡ Δηιδάμεια (Déidamie), μελόδραμα δίπρακτον ἐπὶ Edouard Noël, μέλος Henri Maréchal. Περὶ τοῦ ἀρχαίας ἑλληνικῆς ὑποθέσεως μελοδράματος τούτου ὡς καὶ τῆς ἐν τῷ Ὠδείῳ (Odéon) διδαχθείσης τετραπράκτου κωμῳδίας Φριδερίκης (Frederique), θιγούσης ζήτημα κοινωνικόν, λόγος γενήσεται ἐν ἑπομένῳ τεύχει.

ΧΡΟΝΙΚΑ. Ἡ Σάρρα Bernhardt ἐπανῆλθεν ἤδη εἰς Παρισίους καὶ παρέλαβε τὸ θέατρον Ἀναγέννησις (Renaissance), ὅπερ ἐνοικίασεν, ὡς ἐγράψαμεν ἤδη, αὕτη. Ἐπειράσατο δὲ πολλὰς μεταβολὰς ὡν καὶ ἡ ἄρσις τοῦ ὑποβολείου, διότι ὑποβολεὺς δὲν θὰ ὑπάρχῃ οὔτε ἐν τοῖς παρασκηνίοις. Ἐκγυμνάζεται δ' ἤδη εἰς τοὺς Rois τοῦ Lemaitre, ὃν ὑποδυήσεται τὸ πρωταγωνιστοῦν πρόσωπον.

— Ἐν τῇ Γαλλικῇ-Κωμῳδίᾳ ἤρξατο ἡ μελέτη τῆς Ἀντιγόνης τῶν κ. κ. Paul Mourice καὶ Auguste Vacquerie. Τὰ σχήματα τῆς Ἀντιγόνης καὶ τοῦ Κρέοντος ὑποδυήσονται ἡ δεσποινὶς Bartet καὶ ὁ Mounet Sully. Τὰ χορικὰ ψαλήσονται οὐχὶ κατὰ τὸ μέλος τοῦ Mendelssohn, ὡς ἀνεγράφη, ἀλλὰ κατὰ μέλος τοῦ γαλάτου μελοποιοῦ Saint-Saëns, ὅλως ἑλληνικὸν κατὰ μονοφωνίαν. Ὁ μελοποιὸς τοῦ Samson et Dalila ἤδη ἡτοίμασε τὴν μουσικήν.

ΟΔ. ΑΝΔΡΕΑΔΗΣ.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.

Ἡ τῆς σταφίδος ἀζήτησία, προστεθεῖσα τῇ ἐνταθείσῃ νομισματικῇ ἀνωμαλίᾳ, ἐδείνωσε τὴν ἐν Ἑλλάδι κρατοῦσαν οἰκονομικὴν κρίσιν καὶ προὐκάλεσε διάφορα συλλαλητήρια, ὧν τὸ ἀποτέλεσμα ἦν ψηφίσματα, ἐπικαλούμενα ἐπειγόντως τὴν σύντονον μέριμναν τοῦ βασιλέως καὶ τῆς κυβερνήσεως πρὸς θεσπισμὸν τῶν καταλλήλων μέτρων εἰς βελτίωσιν τῆς ἐνεστώσης καταστάσεως καὶ ἐξασφάλισιν τοῦ μέλλοντος τοῦ πρωτίστου προϊόντος τοῦ τόπου. — Ὁ πόθος εἶνε πάντη εὔλογος, οὐδ' ὑπάρχει ὁ τὸ δικαίωμα τῆς νομοταγοῦς ἐξαιτήσεως τῆς δυνατῆς θεραπείας διαμφισβητήσων τοῖς ἐμπόροις τοῦ ἑλληνικοῦ βασιλείου καὶ τοῖς ἀπὸ τῆς ἐμπορικῆς κινήσεως ἀποζῶσι πολίταις· ἄλλως τε πρόκειται, ὡς εἴπομεν, περὶ τοῦ κυριωτάτου πόρου τῆς Ἑλλάδος, *οὐ μόνον δὲ ἄδικον, ἀλλὰ καὶ τοῦτ'* αὐτὸ ἔγκλημα θὰ ἦτο, ἂν μὴ οἱ ἰθύνοντες τὰς τύχας τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ ἔπραττον τὸ κατὰ δύναμιν ὑπὲρ τῆς ἀποτροπῆς τοῦ ἀπειλοῦντος αὐτὸν οἰκονομικοῦ ὀλέθρου. — Ἀλλ' ὑπάρχει ἄλλο τι, ἐν ᾧ δὲν νομίζομεν ὅτι λαμβάνει τὴν πρέπουσαν διεύθυνσιν τὸ ἐν Ἑλλάδι δημόσιον φρόνημα, μᾶλλον δὲ ἐν ᾧ νομίζομεν ὅτι δὲν διευθύνεται καλῶς τὸ δημόσιον φρόνημα ὑπὸ τῶν ἐκ τῆς θέσεως αὐτῶν τὸ ἔργον τοῦτο διεξαγόντων, τοῦτο δὲ εἶνε ἡ ὁσημέραι εὐρύτερον διαδιδομένη ἰδέα περὶ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν τὸ κράτος ὀφείλει νὰ διακανονίσῃ τὸ ὅλον οἰκονομικὸν ζήτημα. — Πάντες σχεδὸν ἐν Ἑλλάδι οἱ ροπήν τινα ἐπὶ τῶν δημοσίων πραγμάτων δυνάμενοι νὰ ἔχωσι φαίνονται πεισθέντες ὅτι ὁ προσφορώτατος τρόπος τῆς ἀπαλλαγῆς ἀπὸ τῶν παρουσῶν δυσχερειῶν εἶνε ὁ διὰ τοῦ λεγομένου συμβιβασμοῦ, ἤτοι ἡ ἐλάττωσις τοῦ εἰς τοὺς πιστώτας τοῦ κράτους ὀφειλομένου τόκου κατὰ τεσσαράκοντα ἢ πεντήκοντα τοῖς ἑκατὸν μετὰ κατηγγήσεως τοῦ χρεωλυσίου· τὴν γνώμην δὲ ταύτην ἄρθρον τι

τῆς κυβερνητικῆς Ἐφημερίδος, ἀναφέρον τροπήν τινα τῶν πραγμάτων, ἐπιβάλλουσαν τῇ κυβερνήσει νέα, διάφορα τῶν τέως δεδογμένων, μέτρα πρὸς ἀνόρθωσιν τῶν οἰκονομικῶν πραγμάτων τοῦ τόπου, ἐπέτρεψε νὰ ὑπολάβωμεν ὅτι ἠσπάσατο ἄρτι καὶ αὐτὸς ὁ κ. Σωτηρόπουλος παρὰ τὸ πρόγραμμα, ὅπερ ἐπόριζεν αὐτῷ τὴν ἐμπιστοσύνην τοῦ ἄνακτος καὶ τὴν ἐπὶ τὴν ἀρχὴν πρόσκλησιν αὐτοῦ.—Τὴν τοιαύτην τοῦ οἰκονομικοῦ ζητήματος λύσιν εὑρίσκουσι πρόχειρον οἱ ἐν Ἑλλάδι, ἔχοντες ὑπ' ὄψει ὅτι, ἐλαττουμένης οὕτω τῆς ὑπηρεσίας τοῦ δημοσίου, χρέους κατὰ σπουδαῖον ποσόν, ἤτοι κατὰ σπουδαῖον ποσὸν ἐλαττουμένου τοῦ εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἐξαγομένου χρυσοῦ, θὰ ἐπέλθῃ ἀναγκαίως ἡ ὑποτίμησις τοῦ συναλλάγματος, ἥτις θ' ἀνακουφίσῃ μεγάλως τὴν ἀναντιρρήτως δεινὰ πάσχουσαν συναλλαγὴν τοῦ βασιλείου.—Ἀλλ' ἀρά γε εἶνε ἀνάξιον ὅλως τοῦ κόπου νὰ ἐξετασθῇ ὑπὸ τῶν μελετώντων καὶ θεσπισόντων τὰ μέτρα, δι' ὧν κανονισθήσεται τὸ οἰκονομικὸν ζήτημα, καὶ τὸ ἀποτέλεσμα, ὅπερ ἡ ἐπὶ τοιαύτης βάσεως διακανόνισις αὐτοῦ θὰ ἐπέφερεν ἐπὶ τοῦ ἐκτὸς τῶν ὁρίων τοῦ βασιλείου ἑλληνισμοῦ; Οἱ ἐν τῷ βασιλείῳ, προσδοκῶντες τὴν προρρηθεῖσαν τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς καθ' ὅλου συναλλαγῆς αὐτῶν ἀνακούφισιν ἐκ τοῦ πρὸς τοὺς πιστωτὰς συμβιβασμοῦ, οὐδὲν σχεδὸν διακυβεύουσι, μικρὸν σχετικῶς μέρος τῶν κυβερνητικῶν ὁμολογιῶν κατέχοντες· δύναται ὅμως τὸ αὐτὸ νὰ ρηθῇ καὶ περὶ τοῦ ἐκτὸς τοῦ βασιλείου ἑλληνισμοῦ, ἔχοντος διατεθειμένον τὸ πλεῖστον τῶν κεφαλαίων αὐτοῦ, εἴτε ἐξ οἰκονομιῶν ἰδιωτῶν ἢ ἐκ παγίων πόρων κοινοτήτων ἢ Σωματείων ἢ ἐκ περιουσιῶν τραπεζιτῶν ἢ ἄλλων πλουσίων ὁμογενῶν συγκειμένων, εἰς ἑλληνικὰς ἀξίας; Τὰ τετρακοσίων περίπου ἑκατομμυρίων μείωσιν διὰ τῆς λιποταξίας τοῦ κ. Τρικούπη ὑποστάντα ἑλληνικὰ ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος κεφάλαια δὲν θὰ ὑποστῶσι καὶ δευτέραν τοσαύτην διὰ τοῦ λεγομένου συμβιβασμοῦ τούτου;— Τὸ πρᾶγμα νομίζομεν ὅτι ὀφείλουσι νὰ λάβωσιν ὑπ' ὄψει οἱ ἀριθόδιοι, ἂν μὴ θέλωσι νὰ συντελέσωσι τὸν καὶ ἤδη ἱκανῶς προηγμένον οἰκονομικὸν ὄλεθρον τοῦ ἐκτὸς τοῦ βασιλείου ἑλληνισμοῦ, ὄλεθρον, ὃστις οὐ μόνον τοῦτον θὰ ἠνάγκαζεν εἰς οἰκτρὰν ὀπισθοδρόμησιν, μεστὴν πολλῶν καὶ σοβαρωτάτων ἐπὶ τοῦ μέλλοντος αὐτοῦ ἀποτελεσμάτων, ἀλλὰ καὶ ἐπ' αὐτοῦ τοῦ ἐν Ἑλλάδι βίου, εἰς τὴν παντοίαν ἀνάπτυξιν τοῦ ὁποίου τοσοῦτον συνετέλεσαν τὰ ὑλικὰ μέσα τῶν ἔξω Ἑλλήνων, ἐπιβλαβῶς θὰ ἐπέδρα.— Ἐλπίζομεν ὅτι, ἂν συμφέροντα κομματικά, ἀχλὺν καταχέοντα ἐπὶ τῶν πνευματικῶν ὀμμάτων τῶν πολιτευτῶν τῆς Ἑλλάδος, τῶν μὲν εἰς τὴν κατάληψιν, τῶν δὲ εἰς τὴν ἀνάκτησιν, τῶν δὲ εἰς τὴν διατήρησιν τῆς ἀρχῆς πρῶτα πάντων ἀποβλεπόντων, κωλύωσιν αὐτοὺς τοῦ ν' ἀναμνησθῶσι ὅτι ἀπὸ τῶν γνωμῶν καὶ τῶν μέτρων αὐτῶν ἐξαρτᾶται οὐ μόνον τῶν ἐντὸς τοῦ βασιλείου Ἑλλήνων, ἀλλὰ καὶ τοῦ ὅλου ἑλληνισμοῦ ὑπὸ πολλὰς ἐπόψεις ἡ τύχη, ὁ τῷ παρελθόντι σαββάτῳ ἀπελθὼν ἐκ Κοπενάγης καὶ μετ' ὀλίγας ἡμέρας εἰς Ἑλλάδα καταφθάνων βασιλεὺς θὰ ὑποδείξῃ οἷς δεῖ τὴν ἀνάγκην τῆς ἀπὸ γενικωτέρας ἀπόψεως ἐξετάσεως τοῦ ζητήματος τούτου, ὅτι δὲ τὴν κυβέρνησιν, ἥτις θὰ νιοθέτει τὸ ἐθνικώτατον ἐν τούτῳ πρόγραμμα θὰ ὑπεδείκνυε τῷ ἑλληνικῷ λαῷ ὡς τὴν μάλιστα ἀξίαν τῆς ἐμπιστοσύνης αὐτοῦ.

Αἱ ἐν Τουλῶνι γαλλορρωσσικαὶ ἑορταὶ ἐξακολουθοῦσιν ἀποτελοῦσαι τὸ θέμα πάσης ἐν Εὐρώπῃ πολιτικολογίας, εἰς ποικίλα σχόλια καὶ συμπεράσματα παρέχουσαι ἀφορμήν.— Ὡς γνωστόν, οἱ ἐν Ρώμῃ, βραδύτατα κατανοήσαντες ὁπόσον ἐπιζήμιον αὐτοῖς ἔργον διέπραξαν, συμμετασχόντες τῶν ἐν Μὲτς προκλητικῶν πρὸς τὴν Γαλλίαν γερμανικῶν διαδηλώσεων, ἐβουλεύθησαν νὰ πειραθῶσιν ἐπανόρθωσιν τοῦ μεγάλου πολιτικοῦ τούτου σφάλματος, μεγάλως δυσχεράναντος τὴν συνομολόγησιν τοῦ δανείου, ἐξ οὗ ἐλπίζουσι τὴν ἀποτροπὴν τοῦ ἀπειλοῦντος αὐτοὺς κινδύνου τῆς χρεωκοπίας, ἅτε ἀπομακρύναντος ἀπ' αὐτοῦ τὰ γαλλικὰ κεφάλαια, διὰ τῆς εἰς Τουλῶνα κατὰ τὴν αὐτόσε μελετωμένην τότε μετάβασιν τοῦ κ. Καρνὸ εἰς προσαγόρευσιν τῶν ῥώσων ἀξιωματικῶν ἀποστολῆς θωρακτοῦ μετὰ ἀντιπροσώπου τοῦ βασιλέως Οὐμβέρτου, ἠλοφρονησομένου τὸν πρόεδρον τῆς Δημοκρατίας.—Εὐθὺς ὡς ἐγνώσθη ἡ τοιαύτη πρόθεσις τῶν ἐν Ρώμῃ, ἡ τοῦ κ. Καρνὸ ἐκδρομὴ ἀνεστάλη, οὕτω δὲ ἡ Γαλλία ἐτιμώρησε τοὺς νομίσαντας ὅτι δύνανται δι' ὑποκριτικῶν φιλοφρονήσεων νὰ καλύψωσι τὴν προτέραν αὐτῶν πρὸς αὐτὴν πᾶν ἄλλο ἢ φιλόφρονα συμπεριφοράν.— Ἕτερον σημεῖον ἄξιον λόγου τῆς ἱστορίας τοῦ ἐπικειμένου εἰς τὰς γαλλικὰς θαλάσσας κατάπλου τῆς ῥωσικῆς μοίρας εἶναι ἡ ἐπιτίμησις τοῦ διευθυντοῦ τοῦ γραφείου τοῦ ῥωσικοῦ τύπου πρὸς τοὺς εἰκοσιδύο ἀντιπροσώπους τῆς ῥωσικῆς δημοσιογραφίας, οἵτινες διὰ τηλεγραφήματος αὐτῶν πρὸς τὸν σύλλογον τοῦ παρισινοῦ τύπου ἐξέφρασαν τὰς εὐχαριστίας καὶ συμπαθείας τῆς Ῥωσίας ἐπὶ τῇ συμμετοχῇ τοῦ τύπου τούτου εἰς τὰς ὑπὲρ τῆς ῥωσογαλλικῆς συναδελφώσεως ἑορτάς, καὶ ἡ παρατήρησις αὐτοῦ ὅτι ἄλλοις ἀπόκειται ἡ τῆς Ῥωσίας ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ ἐκπροσώπησις.— Τὸ πρᾶγμα διὰ τοῦτο ἴδοι ἐπεσύρει τὴν προσοχὴν ἡμῶν, διότι θὰ παράσχῃ πιθανώτατα τοῖς θιασώταις τῆς Τριπλῆς, μάλιστα δὲ τοῖς ἐν Βερολίνῳ, ἔνθα τὸ πρῶτον ἐν τῷ «Ταχυδρόμῳ τοῦ Χρηματιστηρίου» ἐδημοσιεύθη τὸ σχετικὸν ἐκ Πετρουπόλεως τηλεγράφημα, ἀφορμὴν πρὸς ἐπιχαιρεκακίαν.— Οὔτοι θὰ ἐρμηνεύσωσιν αὐτό, οὐχὶ διότι πράγματι οὕτω πιστεύουσιν, ἀλλὰ διότι οὕτω συμφέρει αὐτοῖς νὰ ὑποκρίνωνται ὅτι πιστεύουσιν, ὅπως ἀναζωογονήσωσι τὰ ὀσημέραι ἀπέναντι τοῦ λαμπροῦ ἀστέρος τῆς ῥωσογαλλικῆς συναδελφώσεως πλειότερον σβεννύμενον γόητρον τοῦ εἰρηνικοῦ συνοέδρου, ὡς ὅλοῦν χαλάρωσιν τῶν πρὸς τὴν γαλλικὴν φιλίαν αἰσθημάτων τῆς ῥωσικῆς πολιτικῆς — Οὐδὲν τούτου ἀναριθμότερον. Βεβαίως ἡ τῶν ῥώσων δημοσιογράφων φιλοφρόνησις πρὸς τοὺς γάλλους συναδέλφους αὐτῶν δὲν ἠδύνατο ν' ἀνατρέψῃ πραγματικῶς τὸ πρόγραμμα τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς τῆς ἐν Πετρουπόλει κυβερνήσεως· τὸ μέτρον ἐν τούτοις τοῦ διευθυντοῦ τοῦ ῥωσικοῦ γραφείου τοῦ τύπου θὰ δυνηθῶμεν εὐχερῶς καὶ ἄνευ παρερμηνείας τινὸς νὰ ἐξηγήσωμεν, ἂν ἀναμνησθῶμεν πόσον ἐπιρρεπὲς πρὸς ἐνθουσιασμὸν εἶνε τὸ γαλλικὸν ἔθνος καὶ πόσον κατὰ τὰς τελευταίας ταύτας ἡμέρας ἀκατασχέτως εἰς τὴν ῥοπὴν ταύτην ἀφέθη ἐπὶ τῷ ἐπικειμένῳ εἰς Τουλῶνα καταπλῷ τοῦ ῥωσικοῦ στόλου.—Μετὰ οὕτως ἀκρατήτου αἰσθήματος παρασκευάζεται νὰ ἐκδηλώσῃ τὰ ὑπὲρ τῆς γαλλορρωσσικῆς συμμαχίας φρονήματα αὐτοῦ, ὥστε, ἂν μὴ μικρόν τι χαλαναγωγηθῇ ἐν τῇ ὁρμῇ ταύτῃ, δύναται νὰ ἐξέλθῃ τῶν ὑπὸ τῆς συνέσεως καὶ τοῦ κοινοῦ ἀμφοτέρων τῶν ἐθνῶν συμφέροντος διαγραφομένου ὁρίου· τούτου ἕνεκα μάλιστα φρονιμώτατα πρὸς σύνεσιν καὶ μετριοπάθειαν παραινέσεις ἠκούσθησαν οὐ μόνον ἐν Ρωσίᾳ, ἀλλὰ καὶ ἐν αὐτῇ τῇ Γαλλίᾳ, ἔνθα ὁ Αἰών λαμπρὸν ἔγραψε ἐπὶ τῷ σκοπῷ τούτῳ ἄρθρον.—Οὐδόλως ἄπορον λοιπὸν ὅτι οἱ ἐν Πετρουπόλει, συνῳδὰ ἄλλως τε καὶ τοῖς διέπουσι τὴν μεγάλην αὐτοκρατορίαν πολιτειακοῖς ὅροις, ἀπεδοκίμασαν πρᾶξιν τοῦ ῥωσικοῦ τύπου δυναμένην νὰ ὑποθερμάνῃ ἔτι μᾶλλον τὸν ἐν Γαλλίᾳ ἐνθουσιασμὸν καὶ ἐκτρέψῃ αὐτὸν εἰς προκλητικὰς διαδηλώσεις.—Ἄλλως τε ὅτι οὐδεμία χαλάρωσις ἐπῆλθεν ἐν τοῖς περὶ τῆς γαλλικῆς φιλίας αἰσθήμασι τῆς ῥωσικῆς πολιτικῆς, τοῦτο ἀποδεικνύει οὐ μόνον αὐτὸ τὸ γεγονὸς τῆς εἰς Τουλῶνα μεταβάσεως τοῦ ῥωσικοῦ στόλου ἐν περιστάσεσιν, δυναμέναις κάλλιστα τὴν ἐπίσκεψιν ταύτην νὰ χαρακτηρίσωσιν ὡς ῥωσικὴν ἀπάντησιν πρὸς τὴν ἐν Μὲτς προκλητικὴν πρὸς τὴν Γαλλίαν συμπεριφοράν, ἀλλὰ καὶ ὁ ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἀλεξάνδρου ἐκφρασθεὶς πόθος, ὅπως πλεύσαν εἰς Κοπενάγην, ἔνθα ὁ τσάρος διατρίβει, διαμένῃ αὐτόθι κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ἐν Τουλῶνι καὶ Παρισίοις ἑορτῶν γαλλικῶν θωρακτόν, πάντως ὅπως ἐπιτρέψῃ αὐτῷ καὶ αὐτοπροσώπως νὰ μετάσχῃ τῆς γενομένης ἀνταλλαγῆς ῥωσογαλλικῶν φιλοφρονήσεων.

Μ. Ε. Μ.

ΦΥΡΔΗΝ ΜΙΓΔΗΝ.

Ἡ Ἁγία καὶ Ἱερὰ Σύνοδος ἐξέδωκεν ὑπὸ ἡμερομηνίαν κα' σεπτεμβρίου φωγγ' ἐγκύκλιον πρὸς τοὺς πανιερωτάτους μητροπολίτας τοῦ οἰκουμενικοῦ θρόνου, δι' ἧς δηλοῦται «ὅτι ἡ Ἐκκλησία προσηκόντως διεκανόνισεν ὅπως, πρὸς βεβαίωσιν τῆς ἀναλλοιώτου τηρήσεως τῶν ὑπὸ τῶν ἱερῶν κανόνων διαγορευομένων, ἐκτελῶνται πρὸ τῆς ἱεροτελεστίας τοῦ γάμου πᾶσαι αἱ ἀναγκαῖαι διατυπώσεις, καθ' ἃς οἱ μὲν ἀρμόδιοι ἱερεῖς προσάγουσι τῇ ἐκκλησιαστικῇ αὐτῶν ἀρχῇ τὰ ἀπαιτούμενα πιστοποιητικά, ἐγγυώμενοι ὅτι οὐδὲν ὑφίσταται κώλυμα πρὸς νόμιμον στέψιν τῶν εἰς κοινωνίαν γάμου προσερχομένων, ὁ δὲ οἰκεῖος ἀρχιερεύς, ὁ μόνος ὑπεύθυνος διὰ τὰς ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ αὐτοῦ συμβαινούσας τυχὸν ἐκκλησιαστικὰς ἐκθέσιμους πράξεις, ἐκδίδωσιν ἀκολούθως τὴν νενομισμένην ἄδειαν ὀνόματι ἀναφέρουσαν τὸν στέψοντα ἱερέα . . . , «Καὶ δὴ ἐριστῶντες συντόνως τὴν προσοχὴν τῶν ἐν Χριστῷ ἀδελφῶν ἁγίων ἀρχιερέων ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου, ἀναμιμνήσκοντες δ' ὅπα καὶ ἄλλοτε ἡ Ἐκκλησία περὶ τῆς ἀπαιτουμένης ἐπισκοπικῆς ἀδείας δι' ἐγκυκλίων γραμμάτων αὐτῆς διετύπωσεν, ἐντελλόμεθα καὶ παραγγέλλομεν, ἵνα ἕκαστος αὐτῶν ἐν τῇ ὑπὸ τὴν πνευματικὴν αὐτοῦ διακυβέρνησιν τελούσῃ ἐπαρχίᾳ ἐπιμελῆται τῆς αὐστηρᾶς ἐφαρμογῆς τῶν περὶ τοῦ ἱεροῦ τούτου θεσμοῦ διατεταγμένων, γινώσκων ὅτι ὁ κρύφα καὶ ἄνευ ἐπισκοπικῆς ἀδείας τελούμενος γάμος ἄκυρός ἐστι καὶ ὡς μὴ ὑπάρξας, ὁ δὲ τελέσας ἱερεὺς εἰς αὐστηρὰς ὑποβάλλεται ποινάς, καὶ οὐδεμία, ὡς εἰκός, αἴτησις περὶ ἀναγνωρίσεως ἢ κυρώσεως τοιούτων γάμων ἀποδεκτή ἐστιν ὑπὸ τῶν ἁρμοδίων ἐκκλησιαστικῶν ἀρχῶν».

— Ὁ Ἑλληνικὸς Φιλολογικὸς Σύλλογος προσεκλήθη εἰς τὴ κατὰ τὸ ἔτος 1894 συγκροτηθησόμενον συνέδριον ὑγιεινῆς ἐν Βούδα-Πέστῃ.

— Προσεχῶς ἄρχεται ἡ ἐκτύπωσις τοῦ δευτέρου τόμου τοῦ Εὐριπίδου, ὑπὸ Δ. Βαρνακιδάκη, τ' ἐπιστασίᾳ τοῦ Ἑλληνικοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου, ἀνήκον δὲ τῇ Ζωγραφείῳ Ἑλληνικῇ Βιβλιοθήκῃ.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.

Σάββατον, 25 Σεπτεμβρίου.

Συμπληροῦντες χάριν τοῦ ἐνδιαφέροντος καὶ τῆς περιεργείας τῶν ἡμετέρων ἀναγνωστῶν τὸν συγκριτικὸν πίνακα, ὃν ἐν τῇ τοῦ παρελθόντος σαββάτου οἰνονομικῇ ἡμῶν ἐπιθεωρήσει ἐδημοσιεύσαμεν πρὸς ἀπόδειξιν τῆς ἐσωτερικῆς ἀξίας τῶν τουρκικῶν χρεωγράφων καὶ τὴν ἐντὸς τῆς τελευταίας ἑξαετίας γενομένην ἐκπλακτικὴν αὐτῶν ἀνατίμησιν, σημειοῦμεν ὅτι κατὰ τὴν αὐτὴν χρονολογίαν, ἤτοι κατὰ σεπτέμβριον τοῦ 1887, αἱ ὁμολογίαι τῶν Σιδηροδρόμων Ρωμυλίας ἐτιμῶντο φρ 32, ἐν ᾧ εἶχον ᾠδάσει 96, καὶ χθὲς ἐτιμῶντο φρ 90 3/8, τριπλασιασθείσης τῆς τιμῆς αὐτῶν. Ὥστε ὁ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην κάτοχος 100 μόνον ὁμολογιῶν τῶν ἐν λόγῳ Σιδηροδρόμων ὠφελεῖται νῦν φρ. 5,837, ἤτοι λίρας 236 ἐπὶ κεφαλαίου 140 λιρῶν! Ἐπίσης τὸ δάνειον προτεραιότητος (priorité), ὅπερ τότε ἔφερε τόκον 5 0/0 καὶ 1 0/0 χρεώλυτρον, ἐτιμᾶτο φράγκ. 350, ἐνῷ σήμερον τιμᾶται φρ. 415 καίτοι ὁ τόκος αὐτοῦ μετὰ τὴν κατὰ τὸ 1890 γενομένην μετατροπὴν εἶναι 4 0/0· ὥστε κατ' ἀναλογίαν τοῦ τόκου ἀνετιμήθη κατὰ φρ. 165. Ἐπίσης τὸ δάνειον τῶν τελωνείων, ὅπερ τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1880 ἐτιμᾶτο φρ. 355, τιμᾶται νῦν φρ. 491 ἀνατιμηθὲν ἐντὸς τριετίας κατὰ 140 φράγκα. Ἀλλ' ἡ μᾶλλον καταπλακτικὴ ἀνατίμησις παρατηρεῖται εἰς τὸ ὑπὸ τὸ ὄνομα Ὀσμανιὲ νέον δάνειον, ὅπερ διὰ μετατροπῆς ἀντικατέστησε τὸ πρώην ὑπὸ τὸ ὄνομα Δαχλὲ ἐσωτερικὸν δάνειον καὶ τὰ ὑπὸ διάφορα ὀνόματα ταμειακὰ γραμμάτια τοῦ ὑπουργείου τῶν οἰκονομικῶν. Εἶναι γνωστὸν ὅτι τὸ λεγόμενον Δαχλὲ, συνιστάμενον τότε ἐκ μόνον 500,000 λιρῶν ἔφερεν 6 0/0 τόκον καὶ 1 0/0 χρεώλυτρον, καὶ ὅμως πρὶν ἢ εἰσαχθῇ εἰς τὸ ἡμέτερον χρηματιστήριον, ἐτιμᾶτο ἀπὸ 18 μέχρις 25, μετὰ δὲ τὴν ἐν τῷ χρηματιστηρίῳ εἰσαγωγὴν αὐτοῦ ἀνετιμήθη ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν μέχρι 35 καὶ περὶ τὴν τιμὴν αὐτὴν περιεστρέφετο κατὰ τὸ 1887. Σήμερον δὲ τὸ κατὰ τὸ 1890 ὑπὸ τὸ ὄνομα Ὀσμανιὲ μετατραπὲν ἐκεῖνο δάνειον, συγκείμενον ἐκ 4,999,500 λιρῶν τουρκικῶν καὶ φέρον 4 0/0 τόκον καὶ 1 0/0 χρεώλυτρον, τιμᾶται 87 1/1!

Ἡ τοιαύτη ἐντὸς ὀλιγοχρονίου διαστήματος καταπλακτικὴ ἀνατίμησις τῶν ὀθωμ. χρεωγρ. ἀποδεικνύει τρανότατα τὴν ἐν τῷ πνεύματι τοῦ εὐρωπαϊκοῦ δημοσίου ἀναπτυχθεῖσαν καὶ ἰσχυροποιηθεῖσαν πεποί-

θησιν περὶ τῆς ἀκλονήτου ἀσφαλείας καὶ τοῦ εὐρυτέρου μέλλοντος αὐτῶν. Τὴν πεποίθησιν ταύτην τοῦ εὐρωπαϊκοῦ κόσμου ἐνισχύει ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἡ πρὸς τὸν Ἄνακτα παγκόσμιος ὑπόληψις καὶ ἐμπιστοσύνη, διότι οὐδεὶς ὑπάρχει ὁ μὴ ἀναγνωρίζων ὅτι ὁ μεγαλόψυχος καὶ περινοούστατος Σουλτάνος Χαμήτ ὁ Β' ἀφιέρωσαν ἅπαντα τὸν ἔνδοξον Αὐτοῦ βίον εἰς τὴν ἠθικὴν καὶ ὑλικὴν πρόοδον καὶ τὴν ἐν γένει εὐημερίαν τῶν ὑπὸ τὸ σκῆπτρον Αὐτοῦ λαῶν. Ὁμολογητέον δὲ ὅτι ἐν τῶν ἐνδοξοτέρων Αὐτοῦ ἔργων εἶναι ἡ εἰς ἐπίζηλον περιωπὴν ἀνύψωσις τῆς οἰκονομικῆς πίστεως τοῦ κράτους. Ἐκ τῆς νέας ὑψώσεως τῶν ὀθωμανικῶν χρεωγράφων ἀφορμὴν λαμβάνουσα ἔγκριτος οἰκονομολογικὴ ἐφημερὶς γράφει: «Ἐν τῷ μέσῳ τῆς οἰκονομικῆς κρίσεως ἥτις μαστίζει τὰ ἀμερικανικὰ κράτη καὶ τὰς πλείστας τῶν εὐρωπαϊκῶν χωρῶν, ἡ Τουρκία ἵσταται ὑπερήφανον δεικνύουσα τὴν οἰκονομικὴν αὐτῆς εὐρωστίαν καὶ βαίνουσα ἀδορύβως καὶ ἀσφαλῶς εἰς τὴν ὁδὸν τῆς προόδου».

Ἡ κατὰ τὴν ἑβδομάδα ταύτην κίνησις τῆς ἡμετέρας ἀγορᾶς ὑπῆρξεν ἐν γένει εὐνοϊκὴ εἰς τοὺς διασώτας τοῦ ὑψωμοῦ, καὶ τὸ χρηματιστήριον ἡμῶν ἐξῆλθε τῆς στασιμότητος, ἐν ᾗ διετέλει. Τὸ Γενικὸν χρέος ἀνετιμήθη μέχρις 24.17 1/2 καὶ μολονότι χθὲς ἐγένετο μικρά τις χαλάρωσις μέχρις 24 12, τὴν πρωΐαν ταύτην ἐπανῆλθεν ἡ ζωηρότης καὶ αἱ σημειούμεναι τιμαὶ εἰσὶν ἀνώτεραι τῶν χθεσινῶν. Τὸ Γενικὸν χρέος σημειοῦται 24, 15, οἱ δὲ Σιδηρόδρομοι 89 3/4 μὲ τάσιν βελτιώσεως καὶ τὸ Μονοπώλιον 16,24.

Ἡ ὑπὸ τῆς ἀγγλικῆς Τραπέζης ἐλάττωσις τοῦ τόκου ἀπὸ 3 1/2 εἰς 3 0/0 δὲν ἦτο ἀπροσδόκητος, καὶ ἡμεῖς δὲ εἴχομεν προείπει αὐτὴν ἀπὸ τῆς πρωΐας τῆς πέμπτης. Πρὸς ἀπόδειξιν τῆς πληθώρας τῶν διαθεσίμων κεφαλαίων, ἥτις ἐπικρατεῖ ἐν Ἀγγλίᾳ, σημειοῦσιν ὅτι πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν ἐξεδόθησαν ὑπὸ τῆς ἀγγλικῆς Τραπέζης ταμειακὰ γραμμάτια τοῦ ὑπουργείου τῶν οἰκονομικῶν διὰ 1,200,000 λίρας, προσεφέρθησαν δὲ 11,4 7,000 λίραι εἰς τὴν τιμὴν 98—16—1. Ἡ αὐτὴ πληθώρα παρατηρεῖται καὶ εἰς τὴν γαλλικὴν ἀγοράν, τὰ δὲ διαθέσιμα κεφάλαια στρέφονται κατὰ προτίμησιν εἰς τὰς γαλλικὰς ράντ τῶν 3 καὶ τῶν 4 1/2 0/0, καὶ εἰς τὰ ρωσικά, τὰ τουρκικά, καὶ τὰ αἰγυπτιακὰ χρεώγραφα, ἐν μέρει δὲ καὶ εἰς τὰ ἱσπανικά, τὰ ὁποῖα ἕνεκα πολιτικῶν λόγων δὲν θεωροῦνται μὲ δυσμενὲς ὄμμα ἐν Γαλλίᾳ, ὅπως τὰ ἰταλικά. Πρὸς ὑποστήριξιν δὲ τῆς θεωρίας αὐτῶν αἱ γαλλικαὶ ἐφημερίδες πειρῶνται νὰ παραστήσωσι δι' ἀριθμῶν καὶ στατιστικῶν πινάκων ὅτι ἡ οἰκονομικὴ κατάστασις τῆς Ἰταλίας εἶναι χείρων ἢ ἡ τῆς Ἱσπανίας. Καὶ αὐτὴν τὴν ἐμπορικὴν θέσιν τῆς Ἱσπανίας εὑρίσκουσι πολλῷ ἀνωτέραν τῆς ἰταλικῆς, καὶ ἐν γένει οἱ ἐν Γαλλίᾳ πᾶν μετέχοντες μέσον, ὅπως ἐξευτελίσωσι τὰ ἰταλικὰ χρεώγραφα καὶ δεινώσωσι τὴν ἐν Ἰταλίᾳ ἐπικρατοῦσαν οἰκονομικὴν κρίσιν, τὴν ὁποίαν ἐν τούτοις ἀγωνίζονται ν' ἀναχαιτίσωσιν οἱ ἐν Γερμανίᾳ. Ἐν τῶν ληφθέντων μέτρων εἶναι τὸ νὰ εἰσαχθῶτι τὰ ἰταλικὰ χρεώγραφα καὶ ἐν τῷ χρηματιστηρίῳ τῆς Βιέννης, ἀλλὰ καὶ τοῦτο δὲν δύναται νὰ προλάβῃ τὴν ὑποτίμησιν, διότι ἡ χρηματικὴ στενοχωρία ἐξακολουθεῖ ἐν Βερολίνῳ καὶ ἐν Αὐστρίᾳ, ὁ δὲ ἐπίσημος τόκος ἐν Βερολίνῳ εἶναι 5 0/0, εἰς τὴν αὐτὴν δὲ περίπου τιμὴν εἶναι καὶ ὁ ἰδιωτικός. Ἡ χρηματικὴ στενοχωρία ἐξεδηλώθη ἔτι μᾶλλον κατὰ τὴν μηνιαίαν ἐκκαθάρισιν τοῦ 76ρίου, καθ' ἣν ὁ τόκος τῆς μεταφορᾶς (report) ἀνῆλθεν ἐν Βερολίνῳ μέχρις 6 1/2 τοῖς 0/0 ὑπὸ τοιαύτας λοιπὸν συνθήκας χρηματικὰς ὁ ἀνταγωνισμὸς τῶν ἐν Γερμανίᾳ πρὸς τὴν γαλλικὴν ἀγορὰν καθίσταται ἀδύνατος. Ἐπίσης ἀδύνατος καθίσταται καὶ ἡ ἐν Ἀγγλίᾳ συνομολόγησις τοῦ ἰταλικοῦ δανείου, διότι αἱ ζητούμεναι ἐγγυήσεις εἶνε τοσοῦτον βαρεῖαι, ὥστε δὲν δύναται νὰ ὑποκύψῃ εἰς αὐτὰς ἡ ἰταλικὴ κυβέρνησις. Καὶ ὅμως πρὸ πολλοῦ ἤδη οἱ κεφαλαιοῦχοι τῆς Εὐρώπης ἐδήλωσαν ὅτι ἄνευ ἀσφαλῶν ἐγγυήσεων οὐδ' ὀβολὸν θὰ δανείσωσι τοῦ λοιποῦ εἰς τὰ κράτη, ὧν τὰ οἰκονομικὰ εἰσιν ἐπισφαλῆ.

Ἕνεκα τῆς ἐξακολουθήσεως τῆς ἐν Ἑλλάδι μετεώρου καταστάσεως, τὰ ἑλληνικὰ χρεώγραφα ἐξακολουθοῦσιν ὑποτιμώμενα ἐν ταῖς εὐρωπαϊκαῖς ἀγοραῖς, γνωστὴ δὲ εἶναι ἡ κατάστασις τοῦ χρηματιστηρίου Ἀθηνῶν καὶ ἡ ἐπικρατοῦσα συγκίνησις ἕνεκα τῆς ὑψώσεως τοῦ συναλλάγματος. Τὸ ἑλληνικὸν πάγιον σημειοῦται σήμερον 25,50, τὸ Μονοπώλιον 38,50, τὸ δάνειον τοῦ 1884 33,75 καὶ τὸ τοῦ 1881 35,50.

Ν. ΦΩΤΙΑΔΗΣ.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΠΑΡΝΑΣΣΟΣ, περιοδικὸν σύγγραμμα τοῦ ἐν Ἀθήναις ὁμωνύμου συλλόγου κατὰ μῆνα ἐκδιδόμενον. Διευθυνταὶ Χαραλάμπος Ἄννινος ἐν Ἀθήναις, Χριστοφόρος Σαμαρτσίδης ἐν Κωνσταντινουπόλει. Τόμος ΙΕ'. Φυλλάδιον 11 ἰούλιος. Περιεχόμενα. — Ἡ Πρασιὰς Λίμνη. — Φίλτρα, Ἐπῳδαὶ καὶ Φαρμακεῖαι (ἐξ ἀνεκδότου πραγματείας περὶ τῶν «Ἑλληνίδων ἑταιρῶν»). — Τὰ Λουτρὰ τῆς Ὑπάτης. — Τί ἐζήτει ἀνὰ τὸν κόσμον ἡ Θλῖψις, πολωνικὸν διήγημα Ε. Ὀρζέσσκο (ἐκ τοῦ ρωσικοῦ). — Νεκρικὴ τελετὴ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις καὶ νεωτέροις Ἕλλησιν. — Ἀντώνιος Ρουβινσταΐν (βιογραφικὸν δοκίμιον). — Ἀλβανικὰ καὶ Μαυροβουνιωτικὰ περίεργα. — Παροιμίαι καὶ παροιμιώδεις φράσεις.

Φυλλάδιον 12, αὔγουστος. Περιεχόμενα. — Περὶ ποινικῶν φυλακῶν καὶ σωφρονιστικῶν συστημάτων, ἰδίᾳ περὶ τῶν ἐν Ἑλβετίᾳ. — Μὴ τὰ βέλης νηστεία. — Ἀντώνιος Παλατινός. — Ἀντώνιος Ρουβινσταΐν (βιογραφικὸν δοκίμιον). — Ἐκ τοῦ ἰνδικοῦ διηγήματος «Νέλου καὶ Δαμαϊαντίας». — Ἡ Μεγάλη Σκαρκοστὴ (ἐκ τῶν ἐθίμων τῆς Κεφαλληνίας). — Ἱστορικαὶ σημειώσεις περὶ σταφίδος. — Ὁ Τολστόη ὡς παιδαγωγός. — Παροιμίαι καὶ παροιμιώδεις φράσεις. — Πίναξ τῶν περιεχομένων.

Διὰ τοῦ τεύχους τούτου συμπληροῦται ὁ ΙΕ' τόμος, ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν, ἐνταῦθα μὲν τοῦ ἀγαπητοῦ λογίου καὶ πρώην γυμνασιάρχου κ. Χριστοφόρου Σαμαρτσίδου, ἐν Ἀθήναις δέ, ὑπὸ τοῦ χαρίεντος λογογράφου κ. Χαραλάμπους Ἀννίνου. Ὅλα δὲ ἐγένετο ἡ διεύθυνσις αὕτη καὶ ὁπόσα προσεκομίσατο τῷ Παρνασσῷ, ἀσφαλῶς δύναται νὰ κρίνῃ ὁ μετὰ χεῖρας τὸν τόμον ἔχων, ὁμολογήσει δὲ οὗτος ὅτι ἡ δυὰς τῶν διευθυντῶν ἔπραξε τὸ καθ' αὐτῆς, ὅτι οὐδαμῶς παρεσύρθη ὑπὸ τῶν μόνα τὰ ἐλαφρὰ φιλούντων, ἅπερ πολλάκις στεροῦνται πάσης ἀξίας, ἀλλὰ ἔγνω νὰ παράσχῃ τροφὴν ῥωστικὴν καὶ σὺν αὐτῇ καὶ τερπνήν, νὰ ποιήσῃ δὲ τὸν Παρνασσὸν ἀνάγνωσμα πάσαις ταῖς τῆς κοινωνίας τάξεσι. Ἐπὶ τούτῳ συγχαίροντες τοῖς ἡμετέροις συναδέλφοις, εὐχόμεθα ὅπως αἱ θυσίαι καὶ οἱ κόποι αὐτῶν τῆς θεούσης τυχόντες ἐκτιμήσεως ἀμείφθῶσιν ἀξίως.

Ὁ ἐπιμελητὴς ΧΡΥΣΟΣΘΕΝΗΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ

Κωνσταντινουπόλεως-Πέρα Τυπολεσχεῖον ΝΕΟΛΟΓΟΥ